

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

แนวทางการอบรมเลี้ยงดู

ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี
กรมอนามัย

จำนวน 128 หน้า

ISBN 978-616-11-3626-0

พิมพ์ครั้งที่ 1 กุมภาพันธ์ 2561

จำนวน 1,000 เล่ม

สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

511 ถ.ติวานนท์ ต.บางกระสอ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

(ศูนย์วิจัยลูกไทยเหนือ) โทรศัพท์. 02 590-4405, 4407

(สถานอนามัยเด็กกลาง โทรศัพท์. 02 591-8104

Website : <http://nich.anamai.moph.go.th>

โทรสาร. 02 590-4407

โทรสาร. 02 591-0557

ออกแบบและจัดพิมพ์ บริษัท ซีจีทูล จำกัด

คำนำ

แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี จัดทำขึ้นเพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานโดยได้จัดทำภายใต้ทฤษฎีและหลักการในการส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สมรรถนะเด็กปฐมวัยและคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) พร้อมนำตัวอย่างและรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมผ่านแนวคิด กิน กอด เล่น เล่า นอน เฝ้าดูฟัง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนิตยา คชภักดีหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี จะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

คณะผู้จัดทำ

คำนิยม

ในการดูแลเด็กอายุ 3 เดือน - 3 ปี (Care) มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างเป็นองค์รวม การส่งเสริมพัฒนาการอย่างรอบด้านในเด็กวัยนี้ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการวางรากฐานสำหรับการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสมองและร่างกาย รวมถึงสมรรถนะในการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต ซึ่งเด็กในช่วงวัยนี้มีความต้องการในการดูแลอย่างใกล้ชิดเนื่องจากพฤติกรรมทางด้านพัฒนาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงเด็กแต่ละคนจะมีพื้นอารมณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมามีอย่างหลากหลาย ทำให้ผู้ดูแลต้องเอาใจใส่ สังเกต ให้อารมณ์ดีกับเด็กแต่ละคน ซึ่งเด็กในวัยนี้จะเรียนรู้ได้ดีจากปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ใกล้ชิด เรียนรู้จากประสาทสัมผัส ประสบการณ์ในกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับช่วงวัย รวมถึงการเฝ้าระวัง ส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการให้เหมาะสมตามลำดับขั้นตอนของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กอย่างใกล้ชิด

ในปี พ.ศ.2558 กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำโครงการเฉลิมพระเกียรติฯ สมเด็จพระเทพฯ ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นให้พ่อแม่ผู้ปกครองรวมถึงครู/ผู้เลี้ยงดูเด็กสามารถเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ได้เหมาะสมตามช่วงวัย กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กอายุแรกเกิด - 5 ปี โดยใช้คู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งคู่มือ DSPM เป็นความร่วมมือของกรมวิชาการ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งได้แก่ ท่านอาจารย์.นพ.วัลลภ ไทยเหนือ พญ.ศิริพร กัญชนะ พญ.นิตยา คชภักดี และ พญ.ศิริกุล อิศรานุรักษ์ ทั้งนี้กระบวนการคัดกรองตามช่วงวัยของคู่มือ DSPM จะทำให้ค้นพบเด็กที่สงสัยว่าจะมีพัฒนาการล่าช้าตั้งแต่แรกเริ่ม คือ ช่วงอายุ 9 เดือน 1 ปีครึ่ง 2 ปีครึ่ง 3 ปีครึ่ง เพื่อจะได้แนะนำพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู ในการให้โอกาสเด็กได้เรียนรู้และฝึกกิจกรรมพัฒนาการพบว่าได้ผลดีถึงร้อยละ 90

ดังนั้นการนำสาระและแนวทางปฏิบัติจากคู่มือ DSPM มาใช้ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยให้ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองได้ปฏิบัติต่อเด็กและดูแลโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สำคัญผ่านกระบวนการกิน กอด เล่น เล่า นอน เฝ้าดูฟัง ซึ่งการใช้แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เป็นการเพิ่มคุณภาพงานบริการของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สำหรับเด็กทั่วไปจะทำให้เด็กมีความก้าวหน้าของพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ส่วนเด็กที่ขาดโอกาสจะได้รับการค้นพบและช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มในช่วงที่สมองเติบโตอย่างรวดเร็วและปรับแต่งได้ จึงเป็นการลดปัญหาเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าและเพิ่มโอกาสให้เด็กได้พัฒนาเต็มศักยภาพ

ประเทศไทยได้มีการกำหนดมาตรฐานในการประเมินศูนย์เด็กเล็กทุกแห่งโดยใช้ “**มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ**” ซึ่งทุกสังกัดจะใช้ร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพศูนย์เด็กเล็กทั่วประเทศ โดยตัวบ่งชี้ที่สำคัญคือ ตัวที่ 2 : การดูแล และกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย คู่มือนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อครู/ผู้ดูแลเด็ก ที่จะนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสังคม วัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ต่อไป

รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนิตยา คชภักดี
ที่ปรึกษา อฟส. กุมารสาขาพัฒนาการและพฤติกรรม
ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย

คำนำ	หน้า 2
คำนิยาม	3
ตอนที่ 1 แนวคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี	7
1.1 กรอบแนวคิดการดูแลเด็กในบริบทที่แวดล้อมตัวเด็ก	9
1.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก	10
• ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย	10
• จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก	10
• พื้นฐานอารมณ์เด็ก	15
• ความผูกพันทางอารมณ์เด็ก	15
ตอนที่ 2 แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี	17
2.1 หลักการและจุดหมายของการส่งเสริมพัฒนาการผ่านการอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี	19
• หลักการ	19
• จุดหมาย	19
• คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี	19
2.2 การอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี	24
• การอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามช่วงวัย	24
• การเลือกใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรม	32
• การประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโต	37
• การเฝ้าระวังและป้องกันโรคในเด็กปฐมวัย	42
ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี	45
3.1 กรอบแนวปฏิบัติการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ (ช่วงอายุ 0-2 ปี)	47
3.2 กรอบแนวปฏิบัติการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ (ช่วงอายุ 2-3 ปี)	87
ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	109
4.1 บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	110
4.2 การสร้างการมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมการเรียนรู้	111
4.3 การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้และความปลอดภัย	114
ตอนที่ 5 ภาคผนวก (เอกสารประกอบการใช้หลักสูตร)	121
- นิยามศัพท์	122
- แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก	123
- คณะผู้จัดทำ	127

ตอนที่ 1 แนวคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับ เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

ตอนที่ 1

แนวคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับ เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

สภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ ไม่มีเวลาที่จะเลี้ยงดูบุตรหลานด้วยตนเอง จึงนำบุตรหลานไปฝากเลี้ยงที่ศูนย์เด็กเล็ก (Nursery/Day care) จากข้อมูลสำนักงาน สถิติแห่งชาติ ประจำปี 2558 ได้ระบุจำนวน เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี มีประมาณ 4 ล้านคน ซึ่งอยู่ในการดูแลของ ผู้ปกครองและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) และจากสถิติข้อมูล ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ประจำปี 2557 พบว่า

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั่วประเทศ ที่สังกัดทุกกระทรวง/หน่วยงานทั่วประเทศ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน รวมถึงเอกชน มีจำนวนมากกว่า 40,000 แห่ง แต่ละแห่งมีการบริหารจัดการภายในที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับแนวทางของ หน่วยงานและสังกัดนั้นๆ ทำให้คุณภาพการทำงานรวมถึงคุณภาพของเด็กแตกต่างกันไปด้วย

การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดคือ **ครู/ผู้ดูแลเด็ก** เป็นช่วงเวลาที่ผู้ปกครองนำมาฝากเลี้ยงประมาณ 6-8 ชั่วโมง หากได้รับการอบรมเลี้ยงดู จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้ที่ดีจะเป็นส่วนที่สำคัญในการส่งเสริม พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และเนื่องจากอายุของเด็กที่เข้ารับ บริการในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีอายุแรกรับที่น้อยลง คือ ต่ำกว่า 3 ปี การดูแลเด็ก กลุ่มนี้จำเป็นต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ครู/ผู้ดูแลเด็กต้องมีความรู้ความเข้าใจวิธีการอบรม เลี้ยงดูเด็กเนื่องจากเด็กยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองหรือสื่อสารความต้องการ ได้มากเท่ากับเด็กโต

กรมอนามัย จึงได้จัดทำแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการ เรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็กใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม พัฒนาการผ่านการดูแลและจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการ ผลลัพธ์ ที่สำคัญที่มุ่งหวังคือ เด็กมีพัฒนาการสมวัยและเติบโตอย่างมีคุณภาพ

1.1 กรอบแนวคิดการดูแลเด็กในบริบทที่แวดล้อมตัวเด็ก

ทฤษฎีของบรอนเฟนเบเนอว์ (Bronfenbrenne's ecological systems theory) ได้เสนอแนวคิดใน การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมได้ระบุถึง 4 ระบบในสภาพแวดล้อมรอบตัว เด็ก คือ

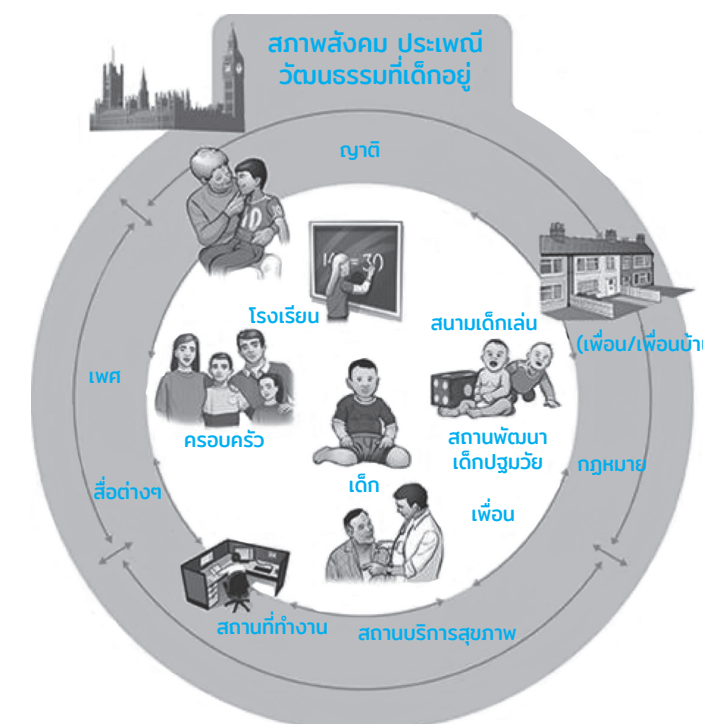
ระบบจุลภาค เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับตัวเด็กที่สุดและให้ประสบการณ์โดยตรงต่อเด็ก เช่น ครอบครัว เพื่อน สนามเด็กเล่น ห้องเรียน ระบบบริการสุขภาพ เป็นต้น

ระบบปฏิสัมพันธ์ เป็นระบบสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงระบบจุลภาคต่างๆ ให้มีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น ครอบครัว กับโรงเรียน ครอบครัวกับระบบบริการสุขภาพ เพื่อนกับห้องเรียน เป็นต้น

ระบบภายนอก เป็นสิ่งแวดล้อมภายนอกซึ่งส่งผลโดยตรงต่อเด็ก เช่น เพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสื่อสาร สถานที่ทำงาน สถานะภาพของบิดามารดา เป็นต้น

ระบบมหภาค คือ ระบบใหญ่ที่สุดของสังคมซึ่งเป็นที่รวมทุกระบบที่กล่าวมานั้นมีความเกี่ยวเนื่องกัน เป็นวัฒนธรรมใหญ่และวัฒนธรรมย่อยของสังคม ที่ประกอบไปด้วย บทบาท มาตรฐานของ สังคมและหน้าที่ เกิดทัศนคติและจารีต ที่มีผลต่อการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งจากทฤษฎีจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ แวดล้อมเด็ก ล้วนแต่ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน การที่เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ แตกต่างกันไปทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

จากกรอบแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเด็กในช่วงต่ำกว่า 3 ปี พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมถึงครู/ผู้ดูแลเด็ก จะต้องให้ ความสนใจกับสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับตัวเด็กที่สุดและให้ประสบการณ์โดยตรงต่อเด็ก คือในส่วนของระบบ จุลภาค ซึ่งได้แก่ ครอบครัว ศูนย์บริการรับเลี้ยงเด็ก/สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และระบบบริการสุขภาพ ดังนั้น เนื้อหาในเล่มนี้จึงเป็นการเชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็กผ่านระบบที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุด เพื่อให้ ผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมีแนวทางการอบรมเลี้ยงดู มีแนวปฏิบัติการในการดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนา เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี รวมถึงแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานพัฒนา เด็กปฐมวัย สามารถอบรมเลี้ยงดู และจัดประสบการณ์สำคัญตามวัยได้อย่างเหมาะสมและเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ

รูปที่ 1 : Bronfenbrenner's ecological system theory

1.2 ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็ก

• ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัย เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงวัยตั้งแต่แรกปฏิสนธิจนถึงอายุ 8 ปี ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยนั้นเป็นสิ่งที่ มีและติดตัวเด็กมาตั้งแต่ปฏิสนธิเป็นทารก เมื่อพิจารณาตามธรรมชาติของเด็ก ซึ่งมีพัฒนาการด้าน การเจริญเติบโต วุฒิภาวะ การเรียนรู้ และความต้องการต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับช่วงอายุและพัฒนาการตามธรรมชาติ ของเด็ก ช่วงวัยนี้เป็นช่วงระยะที่สำคัญที่สุดของพัฒนาการทุกด้านทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ สังคม และบุคลิกภาพ ซึ่งในแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี จะกล่าวถึงเด็กใน 2 ช่วงวัย คือ

1) วัยทารก หมายถึง เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 1 ปี โดยเด็กที่มีช่วงอายุหนึ่งเดือนแรกเป็นช่วงวัยที่สำคัญในการวางรากฐาน สำคัญของชีวิต เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือจาก ช่วยเหลือตนเองไม่ได้เลยจนเริ่มที่จะสื่อสารความต้องการของ ตัวเองได้ รวมถึงการเจริญเติบโตและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ มัดใหญ่ และมัดเล็ก เช่น ชันคอ คว่ำ คืบ คลาน เกาะยืน ก้าวเดินได้ด้วยตนเอง

2) วัยเตาะแตะ หรือวัยเด็กเล็ก หมายถึง เด็กที่มีช่วงอายุ คาบเกี่ยว 1-3 ปี ตามพัฒนาการเด็กจะเริ่มหัดเดินเมื่ออายุประมาณ 1 ขวบ ลักษณะการเริ่มหัดเดิน เด็กจะเดินไม่มั่นคงจึงเรียกเด็กที่เพิ่ง หัดเดินว่าเป็น เด็กวัยเตาะแตะ เมื่ออายุประมาณ 1 ขวบครึ่ง 2 ขวบ จนถึง 3 ขวบ เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย สามารถเดินได้ด้วย ตนเอง ไม่ต้องเอามือไปจับโต๊ะ เก้าอี้ หรือ ผนังกำแพงในการเดิน โดยไม่ต้องช่วยเหลือ เป็นวัยที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ช่วยเหลือ ตนเอง เป็นระยะที่เด็กเริ่มมีความอิสระ ทั้งทางด้านร่างกายและสังคม ชอบเดินไปเดินมาอย่างอิสระ จึงเป็นช่วงสำคัญที่ต้องคอยดูแล ความปลอดภัยของเด็กอย่างใกล้ชิด

การเรียนรู้ธรรมชาติของตัวเด็กจะทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองหรือครู/ผู้ดูแลเล็งใจเด็กมากขึ้น เด็กปฐมวัย เป็นวัยที่จะก้าวเข้าสู่การพัฒนาของชีวิต เด็กจะเริ่มพัฒนาลักษณะความเป็นตัวของตัวเอง ให้ความสนใจ ในสิ่งรอบตัว ดังนั้น ผู้ปกครองหรือผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กวัยนี้ จึงควรเข้าใจ และยอมรับถึงลักษณะเฉพาะ ของแต่ละวัย เพื่อให้การสนับสนุนและดูแลเด็กวัยนี้ได้อย่างเหมาะสม

• จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก

จิตวิทยา เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ จุดมุ่งหมายของจิตวิทยาที่สำคัญ คือ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมต่างๆของบุคคลได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้ ในแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุ ต่ำกว่า 3 ปี จะกล่าวถึงจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย เพื่อให้ ครู/ผู้ดูแลเล็งใจพฤติกรรมของเด็กแต่ละช่วงวัยมากขึ้น

- พัฒนาการของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการของเด็กปฐมวัยทุกคนเปลี่ยนแปลงไปตามแบบแผนเดียวกันคือ

1. ลำดับขั้นของพัฒนาการ มีการเปลี่ยนแปลงไปตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่องและมีทิศทางก้าวหน้า และไม่มีการหยุดนิ่งอยู่กับที่ พัฒนาการใน ขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในขั้นต่อไปที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น ความสามารถในการวาดรูป เด็กเล็กจะสามารถใช้กล้ามเนื้อแขนและมือ ในการเคลื่อนไหวลากเส้นโยงไปมาอย่างไม่มีทิศทาง สามารถบังคับ กล้ามเนื้อนิ้วได้มากขึ้น ควบคุมการลากเส้นอย่างมีทิศทางตาม ความต้องการ และสามารถวาดรูปคล้ายของจริงได้ในที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ ชัดเจน สามารถวัดได้โดยเฉพาะการเพิ่มขนาดของรูปร่างและอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย เมื่อเด็กอายุมากขึ้นและได้รับสารอาหารที่เพียงพอตามความ ต้องการของร่างกาย ขนาดของร่างกายก็จะขยายใหญ่ขึ้น ส่วนสูงและน้ำหนัก ก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งการแสดงออกถึงขีดความสามารถในด้านต่างๆ ก็เพิ่มขึ้นด้วย เช่นการเรียนรู้ศัพท์มากขึ้น ความจำเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เพิ่มขึ้นเป็นต้น ในช่วง ปฐมวัยนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างร่างกายเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เกิดจาก การเจริญเติบโตของกระดูกและกล้ามเนื้อ ทำให้เด็กมีรูปร่างพอมและสูงขึ้น

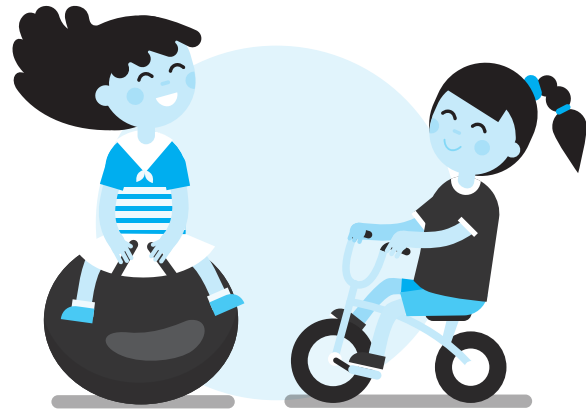

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพ เป็นการเปลี่ยนแปลง ที่สลับซับซ้อนเกี่ยวข้องกับกลไกในการทำงานภายในร่างกายที่ ก่อให้เกิดความสามารถใหม่ๆ เช่น ก่อนที่จะใช้คำพูดสื่อความ หมายคล้ายผู้ใหญ่ได้จะต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอนเกี่ยว กับการใช้ภาษา เช่น การฟัง การเปล่งเสียง การแยกความแตกต่าง ของเสียง การเลียนเสียง การเรียนรู้ความหมายและอื่นๆ มาเป็น ลำดับ

4. ความสัมพันธ์ของพัฒนาการแต่ละด้าน พัฒนาการของเด็กเกิดจาก การเปลี่ยนแปลงหลายด้านผสมผสานกัน พัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความสำคัญเสมอภาคและเกี่ยวข้องสัมพันธ์ กันหมด การเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการด้านหนึ่งย่อมส่งผลให้พัฒนาการ ด้านอื่นเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทั้งในทางบวกและทางลบ เช่น เด็กที่มีร่างกาย แข็งแรงสมบูรณ์มักเคลื่อนไหวคล่องแคล่ว สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีอารมณ์ แจ่มใส รู้จักควบคุมอารมณ์ เข้ากับผู้อื่นได้ดี และมีความสนใจเรียนรู้สิ่งรอบตัว ในทางตรงกันข้ามเด็กที่มีสุขภาพไม่ดี มักประสบปัญหาด้านการเจริญเติบโตของ ร่างกายล่าช้า หรือหยุดชะงักชั่วขณะหนึ่ง อารมณ์หงุดหงิด มีอาการเศร้าซึม ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก และขาดสมาธิในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ

5. ลักษณะเด่นของพัฒนาการ แต่ละช่วงของการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนของพัฒนาการ ลักษณะบางอย่างอาจพัฒนาเร็วกว่าลักษณะอื่นและสังเกตเห็นเด่นชัดได้ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเป็นปกติ เมื่อเด็กอายุมากขึ้นก็จะพัฒนาไปตามวุฒิภาวะและจากมวลประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับ

6. ความคาดหวังของพัฒนาการ พัฒนาการมนุษย์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีลำดับขั้นตอนและได้ถูกกำหนดไว้อย่างแน่นอน จึงสามารถทำนาย คาดหวังความสามารถและพฤติกรรมตามขั้นพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของเด็กอย่างคร่าวๆ ได้ ทั้งนี้ เมื่อเด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสมตามวุฒิภาวะและความพร้อม พัฒนาการก็สามารถดำเนินไปด้วยดีสมวัย หากมีอุปสรรคหรือความผิดปกติเกิดขึ้นในช่วงใดของพัฒนาการ ย่อมส่งผลต่อแบบแผนพัฒนาการขั้นต่อไปให้หยุดชะงัก เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์ปกติและอาจส่งผลกระทบยาวไปจนตลอดชีวิตได้

7. ความเสื่อมของพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา มีทั้งการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะหรือความสามารถใหม่ๆ และความเสื่อมหรือการสูญเสียคุณลักษณะหรือความสามารถเดิมบางอย่าง เช่น เด็กสูญเสียฟันน้ำนมก่อนจึงเกิดฟันแท้เข้ามาแทนที่ เด็กจะพูดเสียงอ้อแอ้ที่ฟังไม่รู้เรื่องก่อนจึงจะพูดชัดเจนขึ้นมาในช่วงบั้นปลายของชีวิตการเสื่อมมีมากกว่าการพัฒนา

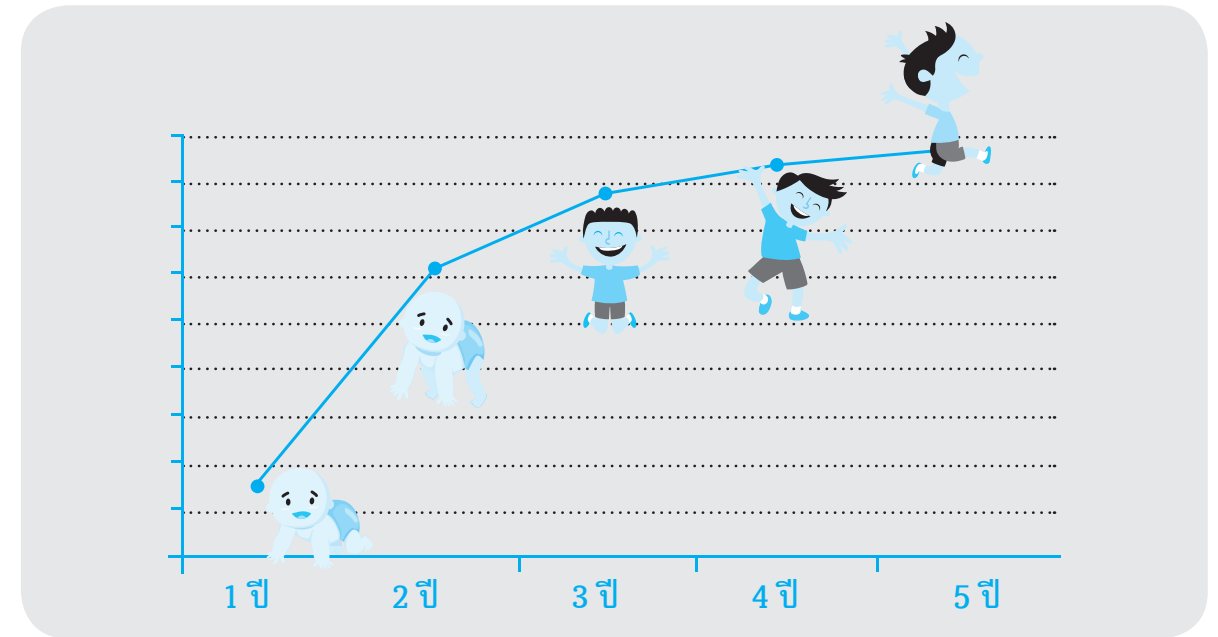
• ลักษณะพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย

1. การเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย หมายถึง การเจริญเติบโตที่เกี่ยวกับร่างกายทั้งหมด เด็กวัยนี้มีส่วนสูงและน้ำหนักเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่จะขยายออกทางส่วนสูงมากกว่าด้านข้าง กล้ามเนื้อและกระดูกจะเริ่มแข็งแรงขึ้น แต่กล้ามเนื้อที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวยังเจริญไม่เต็มที่การประสานงานของอวัยวะต่างๆ ยังไม่ดีพอ ดังนี้

1.1 น้ำหนักและส่วนสูง ทารกแรกเกิดจะมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยประมาณ 3,000 กรัม ซึ่งจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงปีแรก โดยมีน้ำหนักตัวเป็น 2 เท่าของน้ำหนักแรกเกิดเมื่ออายุ 5 เดือน และประมาณ 3 เท่าของแรกเกิดเมื่ออายุ 1 ปี หลังจากนั้น น้ำหนักตัวจะเพิ่มเพียงเฉลี่ยปีละ 2-3 กิโลกรัม สำหรับความยาวของเด็กแรกเกิด โดยเฉลี่ยประมาณ 50 เซนติเมตร และที่อายุ 1 ปี เพิ่มขึ้นเป็น 1.5 เท่าของส่วนสูงแรกเกิดหรือประมาณ 75 เซนติเมตร ความสูงและน้ำหนักจะขึ้นอยู่กับอาหารและการเลี้ยงดูที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เช่น การออกกำลังกาย การพักผ่อนและการรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย

1.2 สัดส่วนของร่างกาย สัดส่วนของร่างกายจะเปลี่ยนแปลงไปคล้ายคลึงกับผู้ใหญ่มากขึ้น ลักษณะหน้าตาแบบทารกจะเริ่มหายไป ศีรษะที่โตประมาณ 1/4 ของส่วนสูง เมื่อแรกเกิดจะพัฒนาอย่างช้าๆ ในขณะที่ส่วนอื่นๆ ของร่างกายจะพัฒนาเร็ว ศีรษะจะเริ่มได้สัดส่วนกับลำตัวที่ยาวและกว้างขึ้น

1.3 กระดูกและฟัน กระดูกจะเพิ่มความแข็งแรงขึ้น พัฒนาการทางกระดูกของเด็กผู้หญิงดีกว่าเด็กผู้ชายและประสาทสัมผัสทำหน้าที่ได้ดีขึ้น ส่วนฟันน้ำมนั้น เริ่มทยอยขึ้นมาในช่องปาก เมื่อเด็กมีอายุประมาณ 6 เดือน จนถึงอายุ 2 ปีครึ่ง จึงมีฟันน้ำนมขึ้นครบ 20 ซี่ ถ้าไม่มีปัญหาฟันผุในช่วงอายุ 6-12 ปี ฟันน้ำนมจะค่อยๆ ทยอยหลุดและมีฟันแท้ขึ้นมาแทนที่ การมีฟันน้ำนมอยู่ครบ วาระและโยกหลุดตามธรรมชาติจะทำให้เด็กมีระบบการบดเคี้ยวที่ดี เด็กจึงควรได้รับการดูแลสุขภาพฟัน เพื่อให้ฟันแท้ที่จะขึ้นมาแทนที่ฟันน้ำนมอยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้อง

1.4 การใช้กล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว ระบบการใช้กล้ามเนื้อแขนและขาสามารถเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้ตามความต้องการในอิริยาบถต่างๆ มีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว เด็กผู้ชายจะมีกล้ามเนื้อใหญ่และแข็งแรงกว่าเด็กผู้หญิง เช่น การกระโดดสูง กระโดดขาเดียว การใช้มือหยิบอาหาร และการตัดกระดาษ

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก จะพัฒนาจากการรับรู้ความรู้สึกทั่วไป ไปสู่ความรู้สึกที่ละเอียดลึกซึ้ง เด็กวัยนี้ มักมีความกลัวอย่างสุดขีด อิจฉาอย่างไม่มีเหตุผล โมโหง่าย การที่เด็กมีอารมณ์เช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะเด็กมีประสบการณ์มากขึ้น เด็กเคยได้รับแต่ความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่และผู้ใกล้ชิด เมื่อต้องพบกับคนนอกบ้าน ซึ่งไม่สามารถเอาใจใส่เด็กได้เท่าคนในบ้าน เด็กจะรู้สึกขัดใจ เด็กแต่ละคนมีอารมณ์ไม่เหมือนกันทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับ

สุขภาพ การอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่และสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น เด็กที่เติบโตขึ้นจากสภาพแวดล้อมสงบเงียบได้รับความรักเอาใจใส่ และการตอบสนองความต้องการสม่ำเสมอ พ่อแม่มีอารมณ์คงเส้นคงวาเด็กก็จะเติบโตขึ้นเป็นคนที่มีความมั่นใจกว่า เด็กที่มีสภาพแวดล้อมที่ตรงกันข้ามกัน เป็นต้น

3. พัฒนาการทางด้านสังคม คำว่า สังคม หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์การผูกพันและการมีชีวิตร่วมกัน ดังนั้นพัฒนาการทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความสามารถในการติดต่อและสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นจะพัฒนาจากความผูกพันใกล้ชิด พี่พ่อกับแม่หรือคนในครอบครัว ไปสู่การพึ่งตนเอง และการปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เด็กปฐมวัยหรือวัยก่อนเข้าเรียนได้เรียนรู้เข้าใจ และใช้ภาษาได้

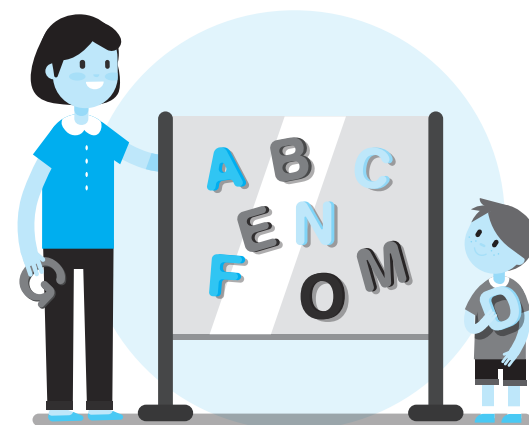
ดีขึ้นพ่อแม่และผู้ที่อยู่ใกล้ชิดตลอดจนครูผู้ดูแลเด็กได้อบรมสั่งสอนเพื่อให้เด็กเข้าใจถึงวัฒนธรรมค่านิยมและศีลธรรมที่ละน้อยโดยเริ่มจากสิ่งที่ย่อย เช่น การพูดจาสุภาพ การเคารพกราบไหว้ ฯลฯ เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความสามารถทางการรู้คิด ซึ่งจะพัฒนาจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสและการรู้คิดเชิงรูปธรรม ไปสู่ความเข้าใจในการใช้สัญลักษณ์ แล้วจึงรู้จักคิดเป็นนามธรรม รวมทั้งความคิดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไปสู่การใช้ความคิดที่มีเหตุผลความสามารถตามพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัยแต่ละคนจะเร็วหรือช้ากว่าปกติได้และมีความแตกต่างกัน คือ

4.1 ความแตกต่างภายในบุคคล ธรรมชาติได้กำหนดให้พัฒนาการของระบบและส่วนต่างๆ ของร่างกายภายในตัวเด็กแต่ละคน มีอัตราการเจริญเติบโตไม่เท่ากันในช่วงอายุหนึ่งๆ ของบุคคลนั้นเช่นกัน ในช่วงวัยทารกพัฒนาการทางร่างกายเป็นไปอย่างรวดเร็ว ต่อมาในช่วงปฐมวัย พัฒนาการของสมองอยู่ในอัตราสูงกว่าการเจริญเติบโตของอวัยวะอื่นๆ เป็นต้น

4.2 ความแตกต่างระหว่างบุคคล แม้ว่าเด็กทุกคนจะมีแบบแผนของพัฒนาการเหมือนกันและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน แต่ความสามารถที่จะพัฒนาให้ไปถึงจุดเดียวกันเมื่ออายุเท่ากัน อาจแตกต่างกันได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากระดับวุฒิภาวะที่ถูกกำหนดโดยพันธุกรรม และประสบการณ์ที่ได้รับจากสภาพแวดล้อม ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นหรือขัดขวางศักยภาพ

5. พัฒนาการทางภาษา เด็กวัยนี้มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ เด็กจะเรียนรู้ศัพท์และจดจำเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉลี่ย 1 ขวบ รู้ศัพท์ประมาณ 1,000 คำ และจะเพิ่มเป็นเท่าตัวเด็กสามารถใช้คำวลีและประโยคในการแสดงบทบาทตามแบบอย่าง เมื่ออายุมากกว่า 3 ปีขึ้นไป จึงเป็นโอกาสเหมาะที่ควรจะได้สนับสนุนและส่งเสริมเด็กให้มากที่สุด

จะเห็นได้ว่า เด็กช่วงวัยนี้มีพัฒนาการทางร่างกายที่กำลังเจริญเติบโตและสภาวะอารมณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม สังคมรอบตัวเด็ก มีการเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา การเข้าใจจิตวิทยาพัฒนาการเด็กจะทำให้ครู/ผู้ดูแลเด็ก เข้าใจเด็กและให้การอบรมเลี้ยงดูรวมถึงจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

• พื้นฐานอารมณ์เด็ก

เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันตามพื้นฐานอารมณ์ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานที่ถูกกำหนดโดยปัจจัยทางชีวภาพจากพันธุกรรม และอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เด็กนั้นเติบโตมา เช่น การเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือครู/ผู้ดูแลเด็ก สภาพชุมชน เป็นต้น ลักษณะพื้นฐานทางอารมณ์ของเด็ก จะส่งผลต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ รวมถึงพัฒนาการทางด้านจิตใจ โดยจำแนกลักษณะพื้นฐานอารมณ์ของเด็กได้ 3 ประเภท ดังนี้

3.1 เด็กเลี้ยงง่าย เด็กในกลุ่มนี้จะมีลักษณะ การกิน การนอน การขับถ่ายสม่ำเสมอเป็นเวลาปรับตัวง่ายไม่ค่อยร้องงอแง สนใจและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้เร็ว ส่วนใหญ่จะอารมณ์ดีมีท่าทาง ที่เป็นมิตรพบได้ร้อยละ 40

3.2 เด็กเลี้ยงยาก เด็กกลุ่มนี้จะมีการกิน การนอน การขับถ่ายที่ไม่สม่ำเสมอ ปรับตัวยาก มักจะหลีกเลี่ยงถอยห่างเมื่อมีสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ อาจจะร้องไห้งอแง อารมณ์ส่วนใหญ่จะหงุดหงิดง่ายมีท่าทางที่เป็นมิตร พบได้ร้อยละ 10

3.3 เด็กปรับตัวช้า เด็กกลุ่มนี้จะปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมได้ช้า มีลักษณะขี้อาย มีแนวโน้มที่ถอยห่างเมื่อมีสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ อารมณ์ส่วนใหญ่จะหงุดหงิดง่าย มีท่าทางที่เป็นมิตร พบได้ร้อยละ 15

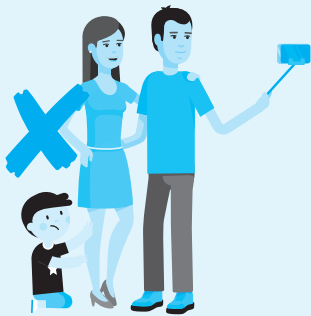
จากพื้นฐานอารมณ์ของเด็กทั้ง 3 ลักษณะ ครู/ผู้ดูแลเด็ก ควรสังเกตความจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจในเรื่องพื้นฐานอารมณ์ เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจเด็ก สามารถปรับตัวและสร้างสัมพันธ์ภาพกับเด็กได้ เพื่อให้การดูแลเด็กหรือพัฒนาความสามารถของเด็กได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพสูงสุดของเด็ก

• ความผูกพันทางอารมณ์เด็ก

ความผูกพันทางอารมณ์ มีลักษณะเฉพาะเป็นความผูกพันของเด็กต่อผู้เลี้ยงดูที่เด็กสามารถรับรู้ว่าเป็นใครที่สามารถปกป้องคุ้มครองให้ปลอดภัยได้ ทำหน้าที่เป็นฐานแห่งความมั่นคงทางจิตใจ เด็กที่มีความผูกพันทางอารมณ์กับพ่อแม่ที่ดีจะทำให้กล้าที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ไม่เกิดความเครียดหรือกังวลเพราะเชื่อว่าพ่อแม่จะทำให้ปลอดภัย ซึ่งความรู้สึกผูกพันดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้กับครู/ผู้ดูแลเด็กเช่นเดียวกับพ่อแม่ ซึ่งความผูกพันทางอารมณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ และไวต่อสัญญาณที่เด็กบอกอย่างทันทีและสม่ำเสมอ ตรงข้ามเด็กที่ไม่มีความรู้สึกผูกพันกับใคร จะมีการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าว โดยสามารถแบ่งรูปแบบความผูกพันทางอารมณ์

แบบที่ 1 แบบมั่นคง เป็นรูปแบบที่แม่ลูกมีการเชื่อมต่อความสัมพันธ์ต่อกัน แม่สามารถรับรู้ความรู้สึก ความต้องการของลูกได้ ไม่ว่าแม่จะไปไหน ลูกยังคงมีความมั่นคงภายในจิตใจ การเลี้ยงที่จะช่วยส่งเสริมลักษณะความสัมพันธ์แบบมั่นคง เช่น การเล่นด้วยกัน การเล่นนิทานให้ฟัง นอนด้วยกันกับลูกตลอด รับรู้ความต้องการของลูก โดยสามารถสังเกตได้จากการที่เด็กรู้สึกเชื่อใจและไว้วางใจแม่ เมื่อแม่ไม่อยู่ ลูกอาจจะรู้สึกไม่ปลอดภัยหรือกังวลเล็กน้อยแต่มีความเชื่อว่าแม่จะกลับมา และเมื่อแม่กลับมาเด็กจะตอบรับการกลับมาของแม่ด้วยการยิ้มดีใจเข้าไปกอด ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกัน

แบบที่ 2 แบบวิตกกังวล-เดี๋ยวดีเดี๋ยวร้าย เป็นรูปแบบที่แม่ปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมไม่สม่ำเสมอกับลูก เช่น เอาใจลูก ตามใจ เมื่อตนเองรู้สึกดี หรือดู ไม่ตามใจ เข้มงวด ในเวลาที่ตนเองรู้สึกไม่สบายใจ โดยสามารถสังเกตได้จากการที่เด็กจะติดแม่ไม่ยอมให้ไปไหนจะร้องไห้ เมื่อโตขึ้นเด็กที่ถูกเลี้ยงดูในลักษณะแบบนี้มีแนวโน้มที่จะมีความไม่มั่นคงทางใจ โหยหาความรัก ขี้หึง ติดแฟน

แบบที่ 3 แบบวิตกกังวล-หลีกเลี่ยง เป็นรูปแบบที่แม่เลี้ยงลูกแบบรักลูก แต่ไม่สามารถรับรู้ความรู้สึกของลูก เพิกเฉย นิ่ง พยายามไม่ให้ความสนใจแต่ปฏิกิริยาของลูกใช้เหตุผลต่างๆ อธิบายให้ลูกฟังโดยไม่ได้เข้าใจความรู้สึกของลูก แนวโน้มของเด็กเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะไม่สนใจความรู้สึกของ คนรอบข้าง เป็นชา

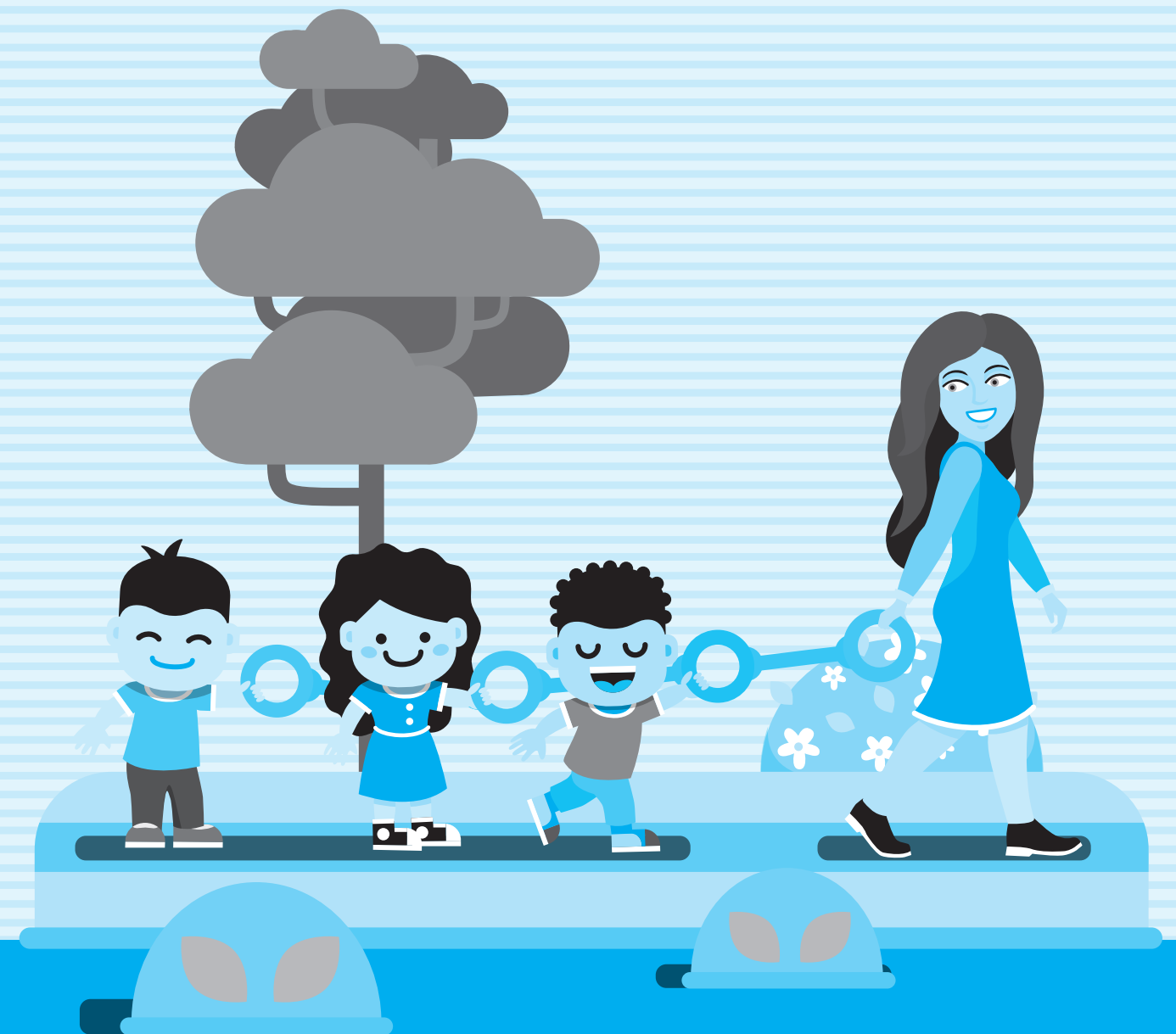
แบบที่ 4 แบบไม่มีระเบียบ แบบหวาดผวา เป็นรูปแบบที่แม่เลี้ยงลูกโดยใช้อารมณ์รุนแรง คือ ไม่รักลูกและทำร้ายลูกทั้งทางกาย วาจา

ดังนั้นรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีที่สุดระหว่าง ครู/ผู้ดูแลเด็ก ช่วงอายุ 0-2 ปี คือรูปแบบความสัมพันธ์แบบมั่นคง หรือรู้สึกปลอดภัย ซึ่งสามารถสร้างกับเด็กได้โดยครู/ผู้ดูแลต้องเข้าใจความต้องการของเด็ก ตอบสนองสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ปฏิบัติเสมือนเป็นพ่อแม่ของเด็ก เช่น เด็กร้องไห้เพราะคิดถึงพ่อแม่ เราต้องเข้าไปแสดงความเข้าใจ เช่น ครูรู้ว่าหนูเสียใจที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่เดี๋ยวครูจะให้หนูนั่งตรงนี้ ถ้าพร้อมที่จะไปเล่นกับครูแล้วเดินมาหาครูนะคะ (พร้อมให้การสัมผัสอย่างนุ่มนวล) ซึ่งพฤติกรรมนี้จะทำให้เด็กรู้ว่าครูเข้าใจเขา และพร้อมจะอยู่กับเขา

จากแนวคิดความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็กในส่วนที่ 1 นี้จะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ครู/ผู้ดูแลเด็กเข้าใจและยอมรับในพฤติกรรมที่เด็กแต่ละคนแสดงออกมาได้ ทำให้การดูแลและจัดประสบการณ์สำคัญต่างๆ ในเด็กเป็นไปตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละบุคคลต่อไป

ตอนที่ 2

แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

ตอนที่ 2

แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

ครูผู้ดูแลเด็ก หรือผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องเข้าใจหลักการเบื้องต้นของการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ เพื่อที่จะสามารถนำไปปรับใช้ในการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดแนวทางการอบรมเลี้ยงดูและการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ดังนี้

1. ดูแลสุขภาพอนามัยและตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล
2. สร้างบรรยากาศของความรัก ความอบอุ่น ความไว้วางใจ และความมั่นคงทางอารมณ์ให้กับเด็กในชีวิตประจำวัน
3. จัดประสบการณ์ตรงให้เด็กได้เลือกลงมือกระทำและเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้งห้าและการเคลื่อนไหวผ่านการเล่น
4. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่แวดล้อมและสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กอย่างหลากหลาย
5. จัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก วัสดุอุปกรณ์ เครื่องใช้และของเล่นที่สะอาดหลากหลายปลอดภัย และเหมาะสมกับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กรอบด้าน รวมถึงมีพื้นที่ในการเล่นน้ำเล่นทราย
6. จัดหาสื่อการเรียนรู้ที่เป็นสื่อธรรมชาติ เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก สื่อที่เอื้อให้เกิดปฏิสัมพันธ์หลีกเลี่ยงการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นพี่เลี้ยงเด็ก
7. จัดรวบรวมข้อมูลและติดตามการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
8. จัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้พ่อแม่ ครอบครัว สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และชุมชน มีส่วนร่วมทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อ การเข้าร่วมกิจกรรม และการพัฒนาเด็ก

เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เนื้อหาในตอนที่ 2 จะเป็นการรวบรวมหลักการการดูแลเด็กและแนวคิดในการสร้างสุขภาพอนามัย รวมถึงการติดตามการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องไว้เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการดูแลเด็ก

2.1 หลักการและจุดหมายของการส่งเสริมพัฒนาการผ่านการอบรมเลี้ยงดูและการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กต่ำกว่า 3 ปี

• หลักการ

ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้ระบุว่า “เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการ ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กตลอดจนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู การพัฒนา และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างเป็นองค์รวมมีคุณภาพ และเต็มศักยภาพ” โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. ยึดพัฒนาการและพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและมีกิจกรรม ที่หลากหลาย ได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนเพียงพอ
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และมีความสุข
5. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

• จุดหมาย

การพัฒนาเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี มุ่งส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขภาพดี
2. สุขภาพจิตดีและมีความสุข
3. มีทักษะชีวิตและสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
4. มีทักษะการใช้ภาษาสื่อสาร และสนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ

• คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กต่ำกว่า 3 ปี

ในปี 2560 มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันตามบันทึกข้อตกลงของ 4 กระทรวงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยไว้ 4 คุณลักษณะ (4H) คือ

1. Head : เก่ง

2. Heart : ดี มีวินัย

3. Hand : ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะ

4. Health : แข็งแรง

เพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็กมองเห็นความเชื่อมโยง ในการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์กับคุณลักษณะตามวัยแต่ละช่วงอายุดังกล่าว จึงนำเสนอในรูปตารางต่อไปนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์		ช่วงอายุ	คุณลักษณะตามวัย *
1. Head : เก่ง	พัฒนาการด้านสติปัญญา - สื่อความหมายและใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย - รับรู้และเข้าใจความหมายของภาษาได้ตามวัย - แสดงออกและ/หรือพูดเพื่อสื่อความหมายได้ - สนใจเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว - เรียนรู้ผ่านการเลียนแบบ - สำรวจโดยใช้ประสาทสัมผัส	แรกเกิด - 2 เดือน	- ทำเสียงในลำคอ (เสียง “อู” หรือ “อา” หรือ “อือ”) อย่างชัดเจน - จ้องมองสิ่งของที่เคลื่อนไหวได้ เช่น โมบาย
		2 - 4 เดือน	- ทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ เพื่อแสดงความรู้สึก - กรอกตามองตามสิ่งของหรือสิ่งที่มีเสียง
		4 - 6 เดือน	- เลียนแบบการเล่นทำเสียงได้
		6-9 เดือน	- เลียนเสียงพูดคุย เช่น หม่าๆ
		9 เดือน - 1 ปี	- เด็กรู้จักการปฏิเสธด้วยการแสดงท่าทาง - เลียนเสียงคำพูดที่คุ้นเคยได้อย่างน้อย 1 เสียง - แสดงความต้องการ โดยทำท่าทางหรือเปล่งเสียง
		9 เดือน - 1 ปี	- ใช้นิ้วสำรวจสิ่งของหรือพื้นที่ที่มีช่องหรือมีรู
		1 ปี - 1 ปี 6 เดือน	- พูดคำพยางค์เดียว (คำโดด) ได้ 2 คำ เช่น กิน นม ข้าว ไป - ตอบชื่อวัตถุได้ถูกต้อง
		1 ปี 6 เดือน - 2 ปี	- พูดเลียนคำที่เด่น หรือคำสุดท้ายของคำพูดผู้เลี้ยงดู - พูดเป็นคำๆ ได้ 4 คำ เรียกชื่อสิ่งของ หรือทักทาย (ต้องเป็นคำอื่นที่ไม่ใช่คำว่าพ่อแม่ ชื่อของคนคุ้นเคย หรือชื่อของสัตว์เลี้ยงในบ้าน) เช่น สวัสดี โต๊ะ แมว แก้ว ข้าว
		2-3 ปี	- พูดตอบรับและปฏิเสธได้ - พูดติดต่อกัน 2 คำขึ้นไปอย่างมีความหมาย เช่น ตึกต่า นัง นอน กิน (ครูจับตึกต่าทำกิริยาต่างๆ เพื่อให้เด็กบอกลักษณะได้) - พูดติดต่อกัน 3 - 4 คำได้ เช่น บอกความต้องการ บอกปฏิเสธ แสดงความคิดเห็น

* คุณลักษณะตามวัย อ้างอิงตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) หรือสามารถเพิ่มเติมข้อมูลได้จากสมรรถนะเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์		ช่วงอายุ	คุณลักษณะตามวัย *
2. Heart : ดี มีวินัย	พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ	เด็กแรกเกิด - 2 เดือน	- อารมณ์ดี ยิ้มแย้ม หัวเราะง่าย แววตามีความสุข
		2-4 เดือน	- ตอบสนองต่อธรรมชาติ เสียงเพลงจังหวะดนตรี และสิ่งสวยงามต่างๆอย่างเพลิดเพลิน
		4-6 เดือน	- ผูกพันกับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด
		6-9 เดือน	- ยิ้มทักทายเมื่อเห็นหน้าคนคุ้นเคย
		9 เดือน - 1 ปี	- แสดงอารมณ์ที่หลากหลายผ่านการส่งเสียง
		1 ปี - 1 ปี 6 เดือน	- แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
		1 ปี 6 เดือน - 2 ปี	- แสดงอาการกลัวคนแปลกหน้า
		2-3 ปี	- แสดงความสนใจติดผู้เลี้ยงดูตนเองมากกว่าคนอื่น
3. Hand : ใฝ่เรียนรู้ มีทักษะ	พัฒนาการด้านสังคม	1 ปี - 1 ปี 6 เดือน	- แสดงความสนใจติดผู้เลี้ยงดูตนเองมากกว่าคนอื่น
		1 ปี 6 เดือน - 2 ปี	- แสดงความต้องการของตนเองมากขึ้น
		2-3 ปี	- แสดงความชอบไม่ชอบส่วนตัวอย่างชัดเจน
		3-4 ปี	- แสดงความรักต่อผู้อื่น
		4-6 ปี	- แสดงความกังวลเมื่อแยกจากคนใกล้ชิด
		6-7 ปี	- แสดงความภาคภูมิใจเมื่อทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จ
		7-8 ปี	- ชอบพูดคำว่า “ไม่” แม้จะเป็นสิ่งที่ต้องการ
		8-9 ปี	- ชอบพูดคำว่า “ไม่” แม้จะเป็นสิ่งที่ต้องการ
		แรกเกิด - 2 เดือน	- สะดุ้งหรือเคลื่อนไหวร่างกายเมื่อได้ยินเสียงพูดระดับปกติ
		2-4 เดือน	- มองหน้าผู้พูดคุย ได้นาน 5 วินาที
		4-6 เดือน	- มองจอหน้าได้นาน 1 - 2 วินาที
		6-9 เดือน	- ยิ้มตอบหรือส่งเสียงตอบโต้เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือผู้ประเมินยิ้มและพูดคุยด้วย
		9 เดือน - 1 ปี	- หันตามเสียงได้
		1 ปี - 1 ปี 6 เดือน	- ยิ้มทักคนที่คุ้นเคย
		1 ปี 6 เดือน - 2 ปี	- หันตามเสียงเรียก
		2-3 ปี	- สนใจฟังคนพูดและสามารถมองไปที่ของเล่นที่ผู้ทดสอบเล่นกับเด็ก

* คุณลักษณะตามวัย อ้างอิงตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) หรือสามารถเพิ่มเติมข้อมูลได้จากสมรรถนะเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์		ช่วงอายุ	คุณลักษณะตามวัย *
		6-9 เดือน	- เด็กหันตามเสียงเรียกชื่อ - เด็กเล่นจ๊ะเอ๋ได้และมองหาหน้าของผู้เล่นได้ถูกทิศทาง
		9 เดือน - 1 ปี	- ทำทางประกอบ - โบกมือหรือตบมือตามคำสั่ง - ใช้นิ้วหยิบอาหารกินได้ - เล่นสิ่งของตามประโยชน์ของสิ่งของได้ เช่น หยิบอาหารกินได้ ต้มน้ำจากแก้วให้ความร่วมมือในการแต่งตัว
		1 ปี - 1 ปี 6 เดือน	- เลือกวัตถุตามคำสั่งได้ถูกต้อง 2 ชนิด - เลียนแบบท่าทางการทำงานบ้าน - ทำตามคำสั่งง่ายๆ โดยไม่มีท่าทางประกอบ - เล่นการใช้สิ่งของตามหน้าที่ได้มากขึ้นด้วยความสัมพันธ์ของ 2 สิ่งขึ้นไป
		1 ปี 6 เดือน - 2 ปี	- เลือกวัตถุตามคำสั่งได้ถูกต้อง 3 ชนิด - ซื่อวัยยะได้ 1 ส่วน - สนใจและมองตามสิ่งที่ผู้ใหญ่ชี้ที่อยู่ไกลออกไปประมาณ 3 เมตร - ต้มน้ำจากถ้วยโดยไม่หก - เลือกวัตถุตามคำสั่ง (ตัวเลือก 4 ชนิด) - ใช้ช้อนตักอาหารกินเองได้ - เริ่มช่วยเหลือตนเองในการแปรงฟันล้างมือ โดยมีผู้ใหญ่อุปถัมภ์
		2-3 ปี	- ซื่อวัยยะ 7 ส่วน เช่น ตา หู จมูก ปาก คิ้ว แก้ม คาง - ล้างและเช็ดมือได้เอง - สนใจฟังนิทานได้นาน 5 นาที - วางวัตถุไว้ “ข้างบน” และ “ข้างใต้” ตามคำสั่งได้ - ร้องเพลงได้บางคำหรือร้องเพลงคลอตามทำนอง - เด็กรู้จักรอให้ถึงรอบของตนเองในการเล่นโดยมีผู้ใหญ่คอยบอก - นำวัตถุ 2 ชนิด ในห้องมาให้ได้ตามคำสั่ง - ใส่กางเกงได้เอง

* คุณลักษณะตามวัย อ้างอิงตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) หรือสามารถเพิ่มเติมข้อมูลได้จากสมรรถนะเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์		ช่วงอายุ	คุณลักษณะตามวัย *
4. Health : แข็งแรง	ด้านร่างกาย	เด็กแรกเกิด - 3 ปี	- มีน้ำหนักส่วนสูงและเส้นรอบศีรษะตามเกณฑ์อายุ - มีร่างกายแข็งแรง (มีภูมิคุ้มกันโรคไม่ป่วยบ่อย ขยับถ่ายเป็นเวลา นอน พ้นไม่ผุ และพักผ่อนเหมาะสมกับวัย)
		แรกเกิด - 2 เดือน	- ทำนอนคว่ำยกศีรษะและหันไปข้างใดข้างหนึ่งได้ - มองตามถึงกึ่งกลางลำตัว - ทำนอนคว่ำ ยกศีรษะตั้งขึ้นได้ 45 องศา นาน 3 วินาที - มองตามผ่านกึ่งกลางลำตัว
		4-6 เดือน	- ยืนตัวขึ้นจากท่านอนคว่ำโดยเหยียดแขนตรงทั้งสองข้างได้ - เอื้อมมือหยิบ และถือวัตถุไว้ขณะอยู่ในท่านอนหงาย
		6-9 เดือน	- นั่งได้มั่นคง และเอื้อมตัวใช้มือเล่นได้อย่างอิสระ - ยืนเกาะ เครื่องเรือนสูงระดับอกได้ - จ้องมองไปที่หนังสือพร้อมกับผู้ใหญ่ นาน 2 - 3 วินาที - ลุกขึ้นนั่งได้จากท่านอน
		9 เดือน - 1 ปี	- ยืนอยู่ได้โดยใช้มือเกาะเครื่องเรือนสูงระดับอก - หยิบก้อนไม้จากพื้นและถือไว้มีอิสระขึ้น - ใช้นิ้วหัวแม่มือ และนิ้วอื่นๆ หยิบของขึ้นจากพื้น - ยืนนาน 2 วินาที - จับนิ้วมือเพื่อหยิบของชิ้นเล็ก
		1 ปี - 1 ปี 6 เดือน	- ยืนอยู่ตามลำพังได้นานอย่างน้อย 10 วินาที - ขีดเขียน (เป็นเส้น) บนกระดาษได้ - เดินลากของเล่น หรือสิ่งของได้ - ขีดเขียนได้เอง
		1 ปี 6 เดือน - 2 ปี	- วิ่งได้ - เดินถือลูกบอลไปได้ไกล 3 เมตร - เปิดหน้าหนังสือที่ทำด้วยกระดาษแข็งที่สะแผนได้เอง - ต่อก่อนไม้ 2 ชั้น - เหยียดขาเตะลูกบอลได้ - ต่อก่อนไม้ 4 ชั้น

* คุณลักษณะตามวัย อ้างอิงตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) หรือสามารถเพิ่มเติมข้อมูลได้จากสมรรถนะเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์		ช่วงอายุ	คุณลักษณะตามวัย *
		2-3 ปี	- กระโดดเท้าพื้นพื้นทั้ง 2 ข้าง - แก้ปัญหาง่ายๆ โดยใช้เครื่องมือด้วยตัวเอง - กระโดดข้ามเชือกบนพื้นไปข้างหน้าได้ - ขว้างลูกบอลขนาดเล็กได้ โดยยกมือขึ้นเหนือศีรษะ - ต่อก้อนไม้สี่เหลี่ยมลูกบาศก์เป็นหอสองได้ 8 ก้อน - ยืนวัดให้ผู้ทดสอบได้ 1 ชั้นตามคำบอก (รู้จำนวนเท่ากับ 1) - ยืนขาเดียว 1 วินาที - เลียนแบบลากเส้นเป็นวงต่อเนื่องกัน

* คุณลักษณะตามวัย อ้างอิงตามคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) หรือสามารถเพิ่มเติมข้อมูลได้จากสมรรถนะเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี ของสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา

2.2 การอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี เล่มนี้จะแบ่งการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาเด็กออกเป็น 2 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุแรกเกิด-2 ปี เป็นแนวปฏิบัติ การอบรมเลี้ยงดูตามกิจกรรมประจำวันและการเล่นตามธรรมชาติของเด็ก และช่วงอายุ 2-3 ปี เป็นแนวปฏิบัติ การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ดังนี้

• การอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามช่วงวัย

1. อายุแรกเกิด-2 ปี

การอบรมเลี้ยงดูตามกิจกรรมประจำวันโดยพ่อแม่และผู้เลี้ยงดู และการเล่นตามธรรมชาติของเด็ก ได้แก่ ด้านร่างกาย ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ร่างกายตามความสามารถ ด้านอารมณ์จิตใจ ส่งเสริมการตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างเหมาะสมภายใต้สภาพแวดล้อมที่อบอุ่นและปลอดภัย ด้านสังคม ส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิด และด้านสติปัญญา ส่งเสริมให้เด็กได้สังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว เพื่อสร้างความเข้าใจและใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ส่งเสริมการคิด และการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับวัย ดังนี้

1.1 การเคลื่อนไหวและการทรงตัว เป็นการส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อแขนกับขาและส่วนต่างๆ ของร่างกาย ในการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายทุกส่วน

1.2 การฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ-ตา เป็นการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ นิ้วมือ ให้พร้อมในการหยิบจับ ฝึกการทำงานอย่างสัมพันธ์กันระหว่างมือกับตา

1.3 การส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา เป็นการฝึกการเปล่งเสียง เลียนเสียงพูด ฝึกการให้เด็กรู้จักสื่อความหมายด้วยคำพูดและท่าทาง

1.4 การส่งเสริมทักษะทางสังคม เป็นการส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู และบุคคลใกล้ชิด

1.5 การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นการกระตุ้นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการมองเห็น การได้ยิน การลิ้มรส การได้กลิ่น และการสัมผัส

1.6 ส่งเสริมการสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว เป็นการฝึกให้เด็กเรียนรู้ สิ่งรอบตัวผ่านเหตุการณ์ สื่อที่หลากหลาย ในโอกาสต่าง

1.7 การส่งเสริมจินตนาการและคิดสร้างสรรค์ เป็นการฝึกให้เด็กแสดงออกทางความคิดตามจินตนาการของตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กเล่นเสรี

1.8 การส่งเสริมด้านอารมณ์ จิตใจ เป็นการส่งเสริมการเลี้ยงดูในการตอบสนองความต้องการของเด็กด้านจิตใจ ให้เกิดความอบอุ่นและมีความสุข

1.9 การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี เป็นการสร้างเสริมสุขนิสัยที่ดีในการดูแลสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย และการแสดงมารยาทที่สุภาพ นุ่มนวล แบบไทย

2. อายุ 2-3 ปี

การจัดประสบการณ์ผ่านการเล่นตามธรรมชาติที่เหมาะสมกับวัยอย่างเป็นองค์รวม ร่วมกับการใช้กรอบแนวคิดการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ซึ่งการจัดกิจกรรมนั้น มีความสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถตามวัยของเด็ก เด็กในช่วงวัยนี้จะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นมากกว่าในช่วงแรก เด็กมีการพึ่งพาตนเอง แสดงความเป็นตัวของตัวเอง จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ ตลอดจนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป

สาระการเรียนรู้

1. ประสบการณ์สำคัญ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ประสบการณ์สำคัญจะเกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมทุกด้านที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัวในวิถีชีวิตของเด็กและสังคมภายนอก อันจะส่งผลเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น

2. สาระที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับตนเองเป็นลำดับแรก แล้วจึงขยายไปสู่เรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย

2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก

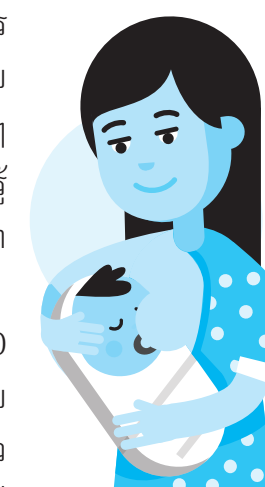
2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก

2.3 ธรรมชาติรอบตัว

2.4 สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก

เพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็กเข้าใจแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข จึงขอยกตัวอย่างแนวคิดการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับกิจกรรมประจำวันของเด็ก ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเจริญเติบโต สุขภาพกาย พัฒนาการด้านต่างๆ และการดำเนินชีวิต การสอนให้เด็กรู้จักการดูแลตนเองเพื่อการมีสุขภาพอนามัยที่ดีนั้น จะช่วยให้สุขภาพร่างกาย แข็งแรง ไม่เจ็บป่วยบ่อย ยังเป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ เนื่องจากขณะเจ็บป่วยเด็กมักจะมีพัฒนาการถดถอย รวมทั้งขาดโอกาสในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในชีวิต สุขอนามัยเบื้องต้น สำหรับเด็กปฐมวัยควรเริ่มจากเรื่องพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ได้แก่ กิน กอด เล่น เล่า นอน เฝ้าดูฟัน ดังนี้

1) กิน ในช่วง 0-3 ปีแรก สมอของเด็จะเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วถึงร้อยละ 80 ของสมอผู้ใหญ่ ช่วงนี้ถือเป็นโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้และ มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย และสมอง เพื่อสร้างพื้นฐานให้แก่ชีวิตในระยะยาว แม่ควรให้ลูกได้กินนมแม่อย่างเดียวถึงอายุ 6 เดือน และกินนมแม่ต่อเนื่องควบคู่กับอาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปี ขึ้นไป

เพราะนมแม่มีสารอาหารที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสมองซึ่งไม่มีอาหารใดเทียบได้ รวมทั้งกระบวนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นกิจกรรมที่ทำให้แม่และเด็กได้ใกล้ชิด โอบกอด สัมผัสกันและกัน ทำให้เกิดสายใยความรักความผูกพัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความอบอุ่นในใจเด็ก

2) กอด พ่อแม่ควรกอดลูกทุกวัน เพื่อให้เด็กรับรู้ว่ามีพ่อแม่รักและหวังดีกับเด็กเสมอ อีกทั้งการออบรมเด็กต้องทำด้วยความรัก ความเข้าใจ และใช้เหตุผล ไม่ควรใช้อารมณ์ บังคับ ฝืนใจ และ ไม่ดูด่าให้ลูกกลัว และเสียกำลังใจ พ่อแม่ต้องทำเป็นตัวอย่าง คอยให้คำแนะนำ พูดชมเชยเมื่อลูกทำได้ และให้รางวัล ถ้าเขาทำได้ดี ซึ่งรางวัลสำหรับเด็กเล็ก เพียงแค่กอดอย่างอ่อนโยน หอมแก้ม ตบมือให้ เท่านั้นเด็กก็ภูมิใจมากแล้ว

3) เล่น พ่อแม่ คือ ของเล่นชิ้นแรกในวัยเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดพ่อแม่ควรพูดคุย เล่นส่งเสียง ร้องเพลงกับเด็กช่วงแรกเกิดถึงอายุ 6 เดือน พ่อแม่ควรเลือกของเล่นที่มีเสียงและเป็นภาพ เลือกที่เด็กคว้าจับได้ อายุ 6 เดือนถึง 1 ปี ให้เด็กได้นั่งเล่น

ของเล่น เช่น บล็อกตัวต่อเน็ค ลูกบอลเล็ก หรือปล่อยของลงพื้น อายุ 2-3 ปี ให้เด็กได้เล่นรูปต่อเป็นภาพ หุ่นมือ ตุ๊กตา หรือกระโดด ปีนป่าย เพื่อทดสอบทักษะร่างกายของตัวเอง เมื่ออายุ 3-5 ปี ปล่อยให้เด็กเล่นกับเด็กคนอื่น ใช้จินตนาการเกี่ยวกับการดำรงชีวิต

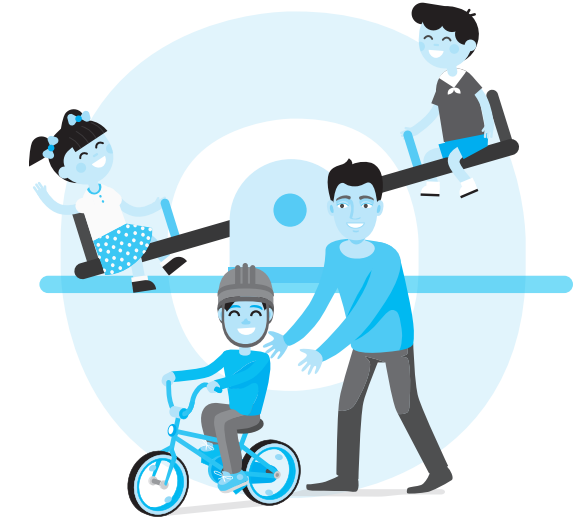
4) เล่า พ่อแม่สามารถเล่านิทานให้ลูกฟังได้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ หรือเมื่อเด็กอายุ 3 เดือน ให้เริ่มเล่านิทานให้ฟังเป็นประจำทุกวันต่อเนื่องจนกระทั่งเด็กโต พ่อแม่ควรเลือกนิทานที่มีภาพน่ารัก หรือรูปสัตว์ ในการเล่า นั้นควรใช้เสียงสูงๆ ต่ำ หรือร้องเพลงประกอบ ควรเล่าให้จบเล่ม และเก็บหนังสือไว้ที่เดิมให้ลูกมองเห็นได้ พ่อแม่ต้องเสริมการปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และลักษณะที่ดีอื่นๆ ให้ลูกไปพร้อมกัน เพื่อจะได้เติบโตสมวัยในทุกๆ ด้าน

5) นอน พ่อแม่ควรฝึกเอาลูกเข้านอน เพราะการนอนหลับอย่างมีคุณภาพจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ สมาธิ ความจำ และการตัดสินใจ มีผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ ส่งเสริมระบบภูมิคุ้มกันให้สมบูรณ์ นอกจากนี้โกรทฮอร์โมน ซึ่งเป็นฮอร์โมนช่วยเร่งความสูงของเด็กๆ จะหลั่งได้ดีในช่วงกลางดึกที่เด็กหลับสนิท หากเด็กนอนน้อยจะกระทบต่อการหลั่งโกรทฮอร์โมน และอาจมีผลต่อศักยภาพในด้านความสูงของเด็กได้ ส่วนระยะเวลาการนอนหลับจะแตกต่างกันในแต่ละอายุ ทารกแรกเกิดนอน 16-17 ชั่วโมงต่อวัน เด็กอายุ 4-6 เดือนสามารถนอนติดต่อกันได้ถึง 5 ชั่วโมง และเด็กควรจะหลับได้ด้วยตัวเอง อายุ 1 ปี เด็กจะนอนวันละประมาณ 14 ชั่วโมง อายุ 2 ปี จะนอนวันละ 13 ชั่วโมง และส่วนใหญ่ มักไม่นอนตอนเช้า พออายุ 3-5 ปี ส่วนใหญ่จะนอนตอนบ่าย 1 ครั้ง และร้อยละ 75 ของเด็กอายุ 5 ปี ไม่ต้องการนอนกลางวัน

สิ่งสำคัญ คือ ต้องฝึกให้เด็กเรียนรู้จักนอนหลับได้ด้วยตัวเอง โดยจัดช่วงเวลาให้เด็กได้งีบ และนอนหลับตามตารางที่แน่นอนและสม่ำเสมอ ที่สำคัญควรให้เด็กนอนบนเตียงตั้งแต่เริ่มพอนคลาย หรือง่วง ไม่ใช่ช่วงที่เด็กหลับไปแล้ว เพื่อให้เด็กรู้จักปรับตัวและบังคับตัวเองให้หลับได้ตั้งแต่เล็กๆ โดยไม่ต้องดูนม ไม่ต้องอุ้มเขย่า และไม่สนใจเสียงร้องที่อาจมีขึ้นก่อนเด็กหลับ เพื่อให้ความทรงจำสุดท้ายของเด็กก่อนที่จะหลับ คือการนอนได้ด้วยตัวเอง ถ้าเด็กตื่นและร้องหามนม ควรใจแข็ง ประวิงเวลาให้นานที่สุดก่อนจะยอมให้เด็กดูนมอีกครั้ง

6) ฝึกลูก เด็กเล็กเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ อยากเล่นลองสิ่งใหม่ๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุอันตรายได้ เพราะฉะนั้นผู้ปกครอง หรือครู/ผู้ดูแลเด็กจำเป็นต้องเฝ้าระวังความปลอดภัย มีแนวทางป้องกันในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมถึงการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคติดต่อที่สามารถเกิดขึ้นได้ง่ายในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

7) ฟัน เด็กต่ำกว่า 3 ปี ผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดูแลความสะอาดช่องปากเด็ก ควรเริ่มทำความสะอาดช่องปากของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิด วันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น ในช่วงอาบน้ำให้เด็ก โดยใช้ผ้าสะอาดชุบน้ำต้มสุกที่เย็นแล้วเช็ดกระพุ้งแก้ม เพดาน ลิ้น เหงือก ลิ้น เพื่อให้ช่องปากสะอาดและคุ้นเคยกับการทำความสะอาดในช่องปาก เริ่มแปรงฟันให้เด็กตั้งแต่ฟันซี่แรกขึ้น วันละ 2 ครั้ง ด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์เมื่อเด็กอายุ 2-3 ปี สามารถฝึกให้เด็กแปรงฟันเองหน้ากระจกเงาได้ แต่การพัฒนากล้ามเนื้อของข้อมือเด็กวัยนี้ยังไม่ดีนัก เด็กจึงยังไม่สามารถแปรงฟันให้สะอาดด้วยตนเองได้ ผู้ปกครองต้องแปรงให้จนเด็กอายุประมาณ 7-8 ปี หรือเมื่อเด็กสามารถผูกเชือกรองเท้าเป็นโบว์ได้ หรือระบายสีไม่ออกนอกเส้นได้

การแปรงฟันให้เด็กเล็ก ควรแปรงฟันตั้งแต่ฟันซี่แรกขึ้นวันละ 2 ครั้ง ด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ วิธีการคือ ให้นำผู้แปรงนั่งฟันให้เด็กนอนหงาย หรือนั่งบนเก้าอี้ให้เด็กยืนหันหลังให้ ถ้าเด็กตื่นใช้ขาควบคุมแขนและขาของเด็กไว้ให้แน่นและยาสีฟันแค่ปลายขนแปรงพอขึ้น ใช้นิ้วแหวกกระพุ้งแก้มหรือริมฝีปากเพื่อให้เห็นฟันที่จะแปรงได้ชัดเจน วางขนแปรงตั้งฉากกับตัวฟันให้ขนแปรงครอบคลุมถึงบริเวณคอฟัน ขยับแปรงไปมาสั้นๆ บริเวณละ 10 ครั้ง จึงเปลี่ยนที่ใหม่ให้ซ้อนทับกับบริเวณเดิมเล็กน้อย ขยับไปเรื่อยๆ จนครบทั้งด้านนอกด้านใน แล้วนำผ้าสะอาดเช็ดยาสีฟันออก

ในส่วนของคุณยพัฒนาเด็ก ควรจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน เพื่อปลูกฝังสุขนิสัยที่ดีให้แก่เด็กว่าการแปรงฟันเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องทำทุกวันเช่นเดียวกับการอาบน้ำ และหมั่นตรวจความสะอาดฟันเด็กสม่ำเสมอ ช่วยแปรงฟันให้เด็กเล็กๆ ที่ยังไม่แปรงไม่ได้ และแปรงช่วยแปรงฟันซ้ำในเด็กที่แปรงไม่สะอาด ครูผู้ดูแลเด็กควรสื่อสารและกระตุ้นให้ผู้ปกครองแปรงฟัน และตรวจความสะอาดฟันบุตรหลานตนเอง

การดูแลสุขภาพช่องปาก ควรทำควบคู่ไปกับการดูแลโภชนาการที่เหมาะสม เช่น การเลือกขนมตามช่วงอายุที่เหมาะสม การจำกัดการบริโภคอาหารหวาน เพราะพฤติกรรมรับประทานมีผลต่อการเกิดโรคฟันผุในเด็กเล็ก

แนวคิด กิน กอด เล่น เล่า นอน ฝ้าดูฟัน นี้เป็นแนวคิดหนึ่งที่ช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กตามกิจกรรมประจำวัน หากพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครู/ผู้ดูแลเด็กให้ความสำคัญ เพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้นจึงขอยกตัวอย่างแนวทางการจัดกิจกรรม “กิน กอด เล่น เล่า นอน ฝ้าดูฟัน” ด้วย

ตารางแสดงแนวทางการจัดกิจกรรมตามกระบวนการ “กิน กอด เล่น เล่า นอน ฝ้าดูฟัน”

ช่วงอายุ	ทารก			เด็กเล็ก			เด็กโต
	กิจกรรม	แรกเกิด- 6 เดือน	6-9 เดือน	9-12 เดือน	12-18 เดือน	19-24 เดือน	25-36 เดือน
	กินนมแม่อย่างเดียว	เด็ก 6 เดือนขึ้นไป ให้นมแม่ควบคู่กับอาหารทารกตามวัยจนเด็กอายุ 2 ปี หรือนานกว่านั้น					37-72 เดือน
1. กิน : นมแม่และอาหารตามวัย	กินนมแม่อย่างเดียวไม่ต้องให้อาหารอื่น แม้แต่น้ำเพราะนมแม่มีสารอาหารครบถ้วนและเพียงพอ	- อายุ 6 เดือน กินอาหาร 1 มื้อ ประกอบด้วย ข้าวต้มสุกบดละเอียด 2 ช้อนกินข้าว ไข่แดงสุก ½ ฟอง สลัดกับเนื้อสัตว์สุก 1 ช้อนกินข้าว ผักต้มเปื่อย ½ ช้อนกินข้าว น้ำมัน 1/2 ช้อนชา ผลไม้สุกบดละเอียด วันละ 1 ช้อน - อายุ 7 เดือน กินอาหาร 1 มื้อ ประกอบด้วยข้าวต้มสุกบดหยาบ 3 ช้อนกินข้าว ไข่สุก 1/2 ฟอง สลัดกับเนื้อสัตว์สุก 1 ช้อนกินข้าว ผักสุก 1 ช้อนกินข้าว น้ำมัน ½ ช้อนชา ผลไม้สุกบดหยาบ วันละ 2 ช้อน - อายุ 8 เดือน กินอาหาร 2 มื้อ ใน 1 มื้อ ประกอบด้วยข้าวสวยหุงนิ่มๆ บดหยาบ 4 ช้อนกินข้าว เนื้อสัตว์หรือไข่ 1 ช้อนกินข้าวต่อมื้อ ผักสุก 1 ช้อนกินข้าว น้ำมัน ½ ช้อนชา วันละมื้อ ผลไม้สุกตัดชิ้นเล็ก วันละ 3 ช้อน	อายุ 9-12 เดือน กินอาหาร 3 มื้อ 1 มื้อ ประกอบด้วยข้าวสวยหุงนิ่มๆ บดหยาบ 4 ช้อนกินข้าว เนื้อสัตว์สุก หรือไข่สุก 1 ช้อนกินข้าวต่อมื้อ ผักสุก 1½ ช้อนกินข้าว น้ำมัน ½ ช้อนชา วันละมื้อ ผลไม้สุกหั่นชิ้นพอคำ วันละ 4 ช้อน	เมื่อทารกอายุ 1 ปี อาหารที่ได้ควบคู่กับนมแม่จะกลายเป็นอาหารหลัก และให้นมแม่เป็นอาหารเสริมต่อเนื่องจนถึงอายุ 2 ปี หรือนานกว่านั้น เด็กอายุ 1-3 ปี ควรได้รับอาหารใน 1 วัน ตามปริมาณ ดังต่อไปนี้	อาหารสำหรับวัยนี้สามารถกินอาหารได้ใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ เพียงแต่รสชาติไม่จัดเกินไป และต้องครบ 5 หมู่ เด็กอายุ 4-5 ปี ควรได้รับอาหารใน 1 วัน ตามปริมาณ ดังต่อไปนี้		
				1. กลุ่มข้าว-แป้ง 3 ทัพพี	2. กลุ่มผัก 2 ทัพพี	3. กลุ่มผลไม้ 3 ส่วน	4. กลุ่มเนื้อสัตว์ 3 ช้อนกินข้าว
				5. กลุ่มนม 2 แก้ว			
					1. กลุ่มข้าว-แป้ง 5 ทัพพี	2. กลุ่มผัก 3 ทัพพี	3. กลุ่มผลไม้ 3 ส่วน
					4. กลุ่มเนื้อสัตว์ 3 ช้อนกินข้าว	5. กลุ่มนม 2-3 แก้ว	

ช่วงอายุ กิจกรรม	ทารก			เด็กเล็ก			เด็กโต
	แรกเกิด- 6 เดือน	6-9 เดือน	9-12 เดือน	12-18 เดือน	19-24 เดือน	25-36 เดือน	37-72 เดือน
2. กอด : เน้นการสัมผัสและการมีปฏิสัมพันธ์ทุกรูปแบบ	อุ้มสัมผัสอย่างอ่อนโยน	อยู่ข้างๆ ลูก เมื่อลูกสำรวจค้นหา เล่นสิ่งใหม่ๆ	ยื้มพยักหน้า ให้ลูกมั่นใจ อ้าแขนรับโอบกอด ปลอบประโลมเมื่อลูกเจ็บกลัว	วัยนี้เป็นวัยช่างสำรวจและเรียนรู้ ควรสนับสนุนให้ลูกกล้าเล่น กล้าทดลอง พ่อแม่อยู่ใกล้ข้างๆ ให้ความมั่นใจกับลูกไม่แสดงท่าทีกังวลเกินไป	พ่อแม่ไม่ควรบังคับหรือเอาชนะเด็กตรงๆ แต่ไม่ตามใจ ถ้าลูกต่อต้านอาละวาด ให้ยืนยันด้วยท่าทีสงบ นุ่มนวล หนักแน่น	ใช้การโอบกอด พุดแสดงความเข้าใจเพื่อช่วยลูกจัดการอารมณ์ของตนเอง และไม่ควรลงโทษลูกด้วยอารมณ์	ช่วยลูกเตรียมความพร้อมก่อนและหลังกลับจากโรงเรียน
3. เล่น : การจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดความสุข เพลิดเพลินผ่อนคลายสิ่งสำคัญคือ ส่งเสริมการเรียนรู้	พ่อแม่ชวนลูกเล่น เพื่อกระตุ้นประสาทสัมผัส การมอง การได้ยิน	ชวนลูกเล่นสิ่งของอะไรๆ รอบตัว	เน้นความสนุกสนานระหว่างพ่อแม่และลูก	ให้ลูกเป็นผู้นำในการเล่นตามสิ่งที่ลูกสนใจ	ฝึกการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และมัดเล็ก เช่น เหยียดขาเตะลูกบอลได้	ให้เด็กเล่นรูปต่อเป็นภาพ หุ่นมือ หรือกระโดด ปีนป่าย และวิ่งเล่นอิสระ	ส่งเสริมการเล่นสมมุติที่เป็นเรื่องราวต่อเนื่อง ช่วยลูกแต่งเรื่อง และพ่อแม่เล่นบทบาทสมมติกับลูก
4. เล่า : เน้นการสื่อสารระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับลูก	ชวนลูกคุย ร้องเพลง อ่านหนังสือเพลงกล่อมเด็ก	เล่านิทานที่มีเสียงคล้องจอง อ่านนิทานที่มีรูปภาพง่ายๆ	มองหน้าสัมผัสลูกระหว่างเล่านิทาน	อ่านหนังสือนิทานที่มีสิ่งที่ลูกชอบ เช่น รถสัตว์ หรือเรื่องใกล้ตัว	เล่านิทานได้หลายรูปแบบ เช่น เล่าจากหนังสือเล่าเรื่องแต่งเอง แทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความรักความผูกพันในครอบครัว	ชวนลูกคุยเกี่ยวกับตัวละครหรือเนื้อเรื่องที่อ่าน	จัดเวลาอ่านหนังสือกับลูกอย่างสม่ำเสมอ และให้ลูกมีส่วนร่วมในการอ่านนิทาน

ช่วงอายุ กิจกรรม	ทารก			เด็กเล็ก			เด็กโต
	แรกเกิด- 6 เดือน	6-9 เดือน	9-12 เดือน	12-18 เดือน	19-24 เดือน	25-36 เดือน	37-72 เดือน
5. นอน : การพักผ่อนเพื่อให้ร่างกายได้พักผ่อน เพราะ ขณะที่เด็กนอนหลับจะมีฮอร์โมนเรียกว่า โกรทฮอร์โมน(Growth Hormone) ออกมากระตุ้นให้ร่างกายเติบโต ไยประสาทจะเชื่อมโยงกับเซลล์ จึงทำให้สมองเติบโตด้วย	14-17 ชม/วัน จะมี การนอนและตื่นเป็นวงจรทุก 3 ชม. ช่วงนี้จำเป็นที่จะให้นมแม่ ตามความต้องการของเด็กก่อน และอุ้มเรอหลังกินนม	12-15 ชม/วัน นอนติดต่อกันได้ถึง 5 ชม. และเด็กควรจะหลับได้ด้วยตนเอง		เด็กจะนอนวันละประมาณ 11-14 ชม/วัน		เด็กจะนอนวันละ 13 ชม. และส่วนใหญ่มักไม่นอนตอนเช้า	นอนช่วงบ่ายวันละ 1 ครั้ง
6. ฝ้าดู : ฝ้าระวังความปลอดภัย เช่น อุบัติเหตุ/ความรุนแรงในครอบครัว/การป้องกันโรค/การได้รับวัคซีน	- การนอนของเด็ก - การหายใจไม่ออก จากการนอนในท่าที่ไม่เหมาะสม	การพลัดตกจากที่สูง เมื่อเด็กสามารถเคลื่อนไหวด้วยการคว้าตัวเอง ผู้ดูแลไม่ปล่อยเด็กไว้ตามลำพังในที่สูง เช่น บนเตียง โต๊ะ	การกลืนสารพิษ เมื่อเด็กอายุ 6 เดือนขึ้นไป เริ่มคลานได้ ชอบใช้มือหยิบจับสิ่งของต่างๆ ที่เด็กคว้าหยิบเข้าปากได้ ผู้ดูแลควรเก็บสารพิษไว้ในที่ที่ปลอดภัยพ้นจากมือเด็ก ควรทำที่กั้นไม่ให้หลานเข้าไปหยิบมาเล่นได้	การจมน้ำ ไม่ปล่อยให้เด็กทารกนั่งอาบน้ำในอ่างอาบน้ำตามลำพัง อาจทำให้ตัวเอียงจมน้ำในน้ำ หรือหน้าคะมำลงไปใต้น้ำ ทำให้เด็กสำลักและเสียชีวิตได้	การดูแลเด็กเป็นไข้หวัด/อุจจาระร่วง/อาการที่ต้องพาเด็กไปพบแพทย์ทันที	การบาดเจ็บจากจราจร	*การได้รับวัคซีน ดูตามตารางการได้รับวัคซีนของกระทรวงสาธารณสุข
7. ฝ้าดูฟัน	ใช้ผ้าสะอาดชุบน้ำต้มสุกที่เย็นแล้วเช็ดกระพุ้งแก้ม เพดาน สันเหงือก ลิ้น วันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น ในช่วงอาบน้ำให้เด็ก		- การแปรงฟันให้เด็กหลังอาหารกลางวันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์				เริ่มฝึกให้เด็กแปรงฟันเองโดยมีผู้ปกครองหรือครูผู้ดูแลเด็ก เป็นผู้ฝึกทักษะและแปรงซ้ำให้สะอาด

• การเลือกใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรม

สื่อเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทำหน้าที่ เป็นตัวกลางการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มพูนทักษะ และประสบการณ์ สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก กระตุ้นการส่งเสริมพัฒนาการตามวัย การนำสื่อมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น การใช้สื่อที่เป็นจริง สื่อธรรมชาติ การใช้สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก การใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ให้ครบทุกด้านและปลอดภัยกับตัวเด็ก ซึ่งมีกระบวนการเลือกใช้สื่อดังนี้

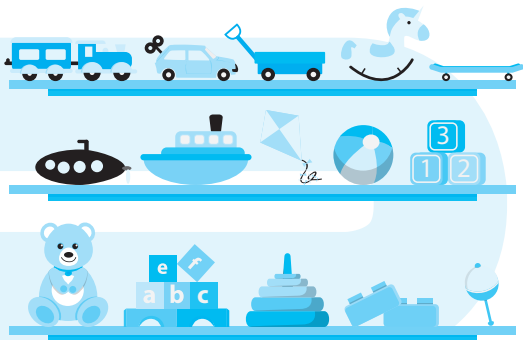
ตัวอย่างลักษณะการใช้สื่อตามช่วงวัย

ลักษณะของสื่อ	ช่วงอายุ			
	0-6 เดือน	6-12 เดือน	13-24 เดือน	25-36 เดือน
1. สื่อธรรมชาติ (สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ)	- ส่วนประกอบของต้นไม้ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ ดอกไม้	- ส่วนประกอบของต้นไม้ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ ดอกไม้	- ส่วนประกอบของต้นไม้ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ ดอกไม้ - น้ำ ทราย ดิน - อาหาร 5 หมู่ เช่น ข้าว ไข่ ผัก ผลไม้	- ส่วนประกอบของต้นไม้ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ ดอกไม้ - น้ำ ทราย ดิน - อาหาร 5 หมู่ เช่น ข้าว ไข่ ผัก ผลไม้
2. สื่อวัสดุ (วัสดุ คือ สิ่งที่นำมาใช้แล้วหมดไป)	- ใบหน้าผู้เลี้ยงดู - การสัมผัสและปฏิสัมพันธ์กับผู้เลี้ยงดู	- สีเทียนแท่งใหญ่ ในการลากเส้นและระบายสี - แป้งโด ในการปั้น - ลูกปัด หลอดกาแฟ ในการร้อย	- สีเทียนแท่งใหญ่ ในการลากเส้นและระบายสี โดย - แป้งโด ในการปั้น - กระดาษสี กาว ๑ ใช้ในการฉีก ปะ - ลูกปัด หลอดกาแฟ ในการร้อย	- สีเทียนแท่งใหญ่ ในการลากเส้นและระบายสี - แป้งโด ในการปั้น - กระดาษสี กาว ๑ ใช้ในการฉีก ปะ - ลูกปัด หลอดกาแฟ ในการร้อย - เครื่องเขย่า กลอง ๑ ใช้ในการเคาะจังหวะ
3. สื่ออุปกรณ์ (อุปกรณ์ คือ เครื่องมือ, เครื่องใช้)	- โมบาย กรู้งกริ้ง - เครื่องเขย่า กลอง ๑ ใช้ในการเคาะจังหวะ	- ตุ๊กตา บล็อกไม้ขนาดใหญ่ ภาพสัตว์หรือภาพประกอบ การเรียนรู้สำหรับเด็ก - เครื่องเขย่า กลอง ใช้ในการเคาะจังหวะ	- ตุ๊กตา บล็อกไม้ขนาดใหญ่ ภาพสัตว์หรือภาพประกอบ การเรียนรู้สำหรับเด็ก - เครื่องเล่นสนาม - บ่อทราย	- ตุ๊กตา บล็อกไม้ขนาดใหญ่ ภาพสัตว์หรือภาพประกอบ การเรียนรู้สำหรับเด็ก - เครื่องเล่นสนาม - บ่อทราย

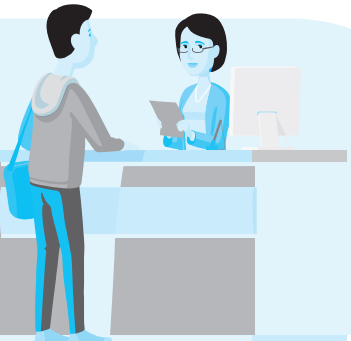
1. การจัดหา มีการสอบถามความต้องการในการใช้สื่อของครู/ผู้ดูแลเด็กแต่ละช่วงวัย โดยให้ตัวแทนแต่ละห้องจัดส่งความต้องการทุกต้นปี

2. การจัดเก็บ สื่อทุกประเภทมีการจัดทะเบียนคุมไว้ มีเอกสารชัดเจนเพื่อสะดวกในการติดตามและดูแล ผู้จัดเก็บอาจเป็นหัวหน้าห้องหรือนักวิชาการศึกษา

3. การจัดการ ครู/ผู้ดูแลเด็กตัวแทนห้อง เบิกสื่อตามกิจกรรมประจำวันที่กำหนดไว้ตามแผน

4. การซ่อม มีการสำรวจสื่อทุกสิ้นปี เพื่อดูว่าสื่อชำรุดหรือไม่ มีการจัดเก็บสื่อเก่าหรือซ่อมแซม

ลักษณะของสื่อ	ช่วงอายุ			
	0-6 เดือน	6-12 เดือน	13-24 เดือน	25-36 เดือน
4. สื่อที่ไม่ใช่ความเรียง (สื่อที่ไม่มีตัวหนังสือกำกับ)	เป็นหนังสือที่มีภาพใหญ่ชัดเจน ผลิตด้วยกระดาษที่หนา มีความคงทน หรือ เป็นหนังสือนุ่มนิ่ม นุ่มนวลละมุนมือ แต่ต้องทำความสะอาดได้ง่าย เพราะเด็กวัยนี้ชอบเลีย ชอบกัดหนังสือ ชอบเอาของทุกอย่างเข้าปาก เช่น หนังสือภาพที่ทำด้วยผ้าหรือวัสดุหลากหลายสัมผัส หนังสือลอยน้ำ		เป็นหนังสือภาพหรือเรื่องสั้นมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับตัวเด็กหรือครอบครัว หรือสัตว์เลี้ยง รูปเล่มขนาดมือเด็กจับได้	เป็นนิทานที่เป็นเรื่องราวใกล้ตัวเด็ก เป็นเรื่องในชีวิตจริง เด็กชอบฟังคำคล้องจอง คำทาย ดังนั้นนิทานควรเป็นนิทานบทหรือยกทรงสั้น ๆ มีภาพประกอบที่มีรายละเอียดไม่มากนัก มีสีสันสดใส รูปเล่มอาจมีขนาดใหญ่ขึ้นพอมือเด็กจับ
5. สื่อเทคโนโลยี (สื่อการเรียนรู้ที่ผลิต ใช้ควบคู่กับโทรทัศน์ เทปบันทึกภาพ)	- CD เพลงเน้นเพลงบรรเลง เพลงสำหรับเด็ก - งดใช้โทรทัศน์และมือถือ ในเด็กต่ำกว่า 2 ปี			

• พัฒนาการและการเจริญเติบโต

1. การประเมินพัฒนาการ

สำหรับครู/ผู้ดูแลเด็ก ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจะมุ่งเน้นการประเมินพัฒนาการโดยการเฝ้าระวังมากกว่า

การคัดกรองพัฒนาการ ซึ่งการติดตามเฝ้าระวังพัฒนาการมีประโยชน์ในการค้นหาความผิดปกติเพื่อส่งต่อไปยังเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และใช้เป็นสื่อกลางเพื่อให้คำแนะนำ ปรีกษา และให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง โดยมีครอบครัวเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุน ส่งเสริมเฝ้าระวังติดตามพัฒนาการ 5 ด้าน คือ 1. ด้านการเคลื่อนไหว 2. ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา 3. ด้านการเข้าใจภาษา 4. ด้านการใช้ภาษา และ 5. ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม

• การเฝ้าระวังพัฒนาการ

เป็นการใช้เครื่องมือในการติดตามเฝ้าระวังพัฒนาการในการค้นหาความผิดปกติเพื่อส่งต่อแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและยังสามารถใช้เป็นสื่อกลางในการให้คำแนะนำ ปรีกษาและให้ความรู้แก่ผู้ปกครองได้ ผู้ที่สามารถทำหน้าที่นี้ได้ดีที่สุดในยุคคือบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครู/ผู้ดูแลเด็ก

• การคัดกรองพัฒนาการ

เป็นการใช้เครื่องมือคัดกรองพัฒนาการที่ได้มาตรฐานเพื่อคัดแยกเด็กที่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาพัฒนาการจากการติดตามเฝ้าระวังพัฒนาการ ไม่ใช่เครื่องมือเพื่อการวินิจฉัยหรือการวางแผนการรักษา แต่เป็นการคัดแยกเด็กที่มีพัฒนาการแตกต่างจากเด็กปกติในช่วงอายุหรือวัยเดียวกัน โดยเครื่องมือตรวจคัดกรองพัฒนาการที่ดีต้องมีมาตรฐาน และจะประเมินคัดกรองโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ผ่านการอบรมการใช้เครื่องมือ ซึ่งในที่นี้จะเน้นการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ในช่วงอายุ 9 เดือน 18 เดือน 30 เดือน 42 เดือน

2. การใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

ตามแนวทางการใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ผู้ใช้ต้องทำความเข้าใจปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันจึงจะทำให้ผลการประเมินมีความถูกต้องน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

• ขั้นตอนเตรียมความพร้อม

1) การเตรียมตัวผู้ประเมินและส่งเสริมพัฒนาการ ศึกษาทบทวนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย รวมถึงแนวทางการใช้คู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ซึ่งมีขั้นตอนย่อยคือ การใช้ทักษะ วิธีการเฝ้าระวัง วิธีการประเมิน เกณฑ์การตัดสินใจและรายละเอียดของอุปกรณ์ การใช้อุปกรณ์ และควรเตรียมคำพูดที่จะใช้ในข้อคำถาม มีการฝึกก่อนการใช้จริงเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและความถูกต้องในการประเมิน

2) การเตรียมอุปกรณ์ จัดเตรียมอุปกรณ์ให้ครบถ้วนตามหมวดหมู่เรียงลำดับการใช้ก่อนหลังโดยอุปกรณ์เปิดใช้ครั้งละ 1 ชุด ใช้เสร็จแล้วเก็บทันที แล้วจึงเปิดชุดใหม่เพื่อสะดวกแก่การใช้งานและเพื่อให้เด็กมีสมาธิหรือสนใจในอุปกรณ์เฉพาะที่ใช้ในการประเมินเท่านั้น

3) การเตรียมสถานที่สำหรับประเมินพัฒนาการ ควรเป็นห้องหรือมุมที่เป็นสัดส่วน ไม่คับแคบ อากาศถ่ายเท เพื่อให้เด็กสบาย ไม่หงุดหงิด และให้ความร่วมมือในการประเมิน ไม่มีสิ่งกระตุ้นหรือเร้าความสนใจของเด็ก และอุปกรณ์ต่างๆ ภายในห้องต้องมีความปลอดภัยต่อเด็ก ควรมีการจัดเบาะ โต๊ะ หรือเก้าอี้ต่างๆ ที่ใช้ในการประเมินในแต่ละช่วงวัยให้เหมาะสม

4) การเตรียมเด็ก เด็กต้องไม่มีความเจ็บป่วยทางกาย ไม่หิว ไม่ว่างหรืออึดจนเกินไป หรือหงุดหงิด งอแง เนื่องจากจะทำให้เด็กไม่ให้ความร่วมมือ และควรพาเด็กเข้าห้องน้ำขับถ่ายให้เรียบร้อยก่อนการประเมิน เพื่อให้ไม่ให้เกิดความต่อเนื่องในการประเมิน

• ขั้นตอนการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ประเมินกับเด็กและพ่อแม่ ผู้ปกครอง

เด็กแต่ละวัยจะมีพัฒนาการทางร่างกาย ความคิดและอารมณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้ประเมินควรเข้าใจเด็ก และสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเด็กก่อนที่จะทำการประเมินพัฒนาการ รวมถึงขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในขณะที่ประเมินพัฒนาการ

ตัวอย่าง เด็กเกิดวันที่ 25 กรกฎาคม 2558 หากวันที่นัดมาประเมินพัฒนาการคือ วันที่ 30 มกราคม 2561 เด็กจะมีอายุกี่ปี ณ วันประเมินพัฒนาการ

	ปี	เดือน	วัน
วันที่ประเมิน	2560	01	30
วัน เดือน ปี เกิดของเด็ก	2557	07	25
เด็กอายุ	2	06	05

เพราะฉะนั้น เด็กจะมีอายุจริง ณ วันประเมินพัฒนาการคือ 2 ปี 6 เดือน 5 วัน

อายุ (เดือน)	มีชื่อ	ทักษะ	ข้อควรระวัง/หมายเหตุ
3-4	มีชื่อ	1. ทักษะการเคลื่อนไหว (Gross Motor Skills) 2. ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) 3. ทักษะการสังคม (Social Skills)	1. เด็กที่มีชื่อในรายการนี้ ควรได้รับการประเมินพัฒนาการโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก 2. เด็กที่มีชื่อในรายการนี้ ควรได้รับการประเมินพัฒนาการโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก 3. เด็กที่มีชื่อในรายการนี้ ควรได้รับการประเมินพัฒนาการโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก
5-6	มีชื่อ	1. ทักษะการเคลื่อนไหว (Gross Motor Skills) 2. ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) 3. ทักษะการสังคม (Social Skills)	1. เด็กที่มีชื่อในรายการนี้ ควรได้รับการประเมินพัฒนาการโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก 2. เด็กที่มีชื่อในรายการนี้ ควรได้รับการประเมินพัฒนาการโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก 3. เด็กที่มีชื่อในรายการนี้ ควรได้รับการประเมินพัฒนาการโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก
7-8	มีชื่อ	1. ทักษะการเคลื่อนไหว (Gross Motor Skills) 2. ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) 3. ทักษะการสังคม (Social Skills)	1. เด็กที่มีชื่อในรายการนี้ ควรได้รับการประเมินพัฒนาการโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก 2. เด็กที่มีชื่อในรายการนี้ ควรได้รับการประเมินพัฒนาการโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก 3. เด็กที่มีชื่อในรายการนี้ ควรได้รับการประเมินพัฒนาการโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก

• ขั้นตอนการประเมิน

1) คำนวณ วันเดือนปี ที่ทำการประเมิน วิธีการ คือ เอาวันเดือนปี ที่ประเมินเป็นตัวตั้ง ลบด้วย วันเดือน ปีเกิดของเด็ก (หากจำนวนวันตัวตั้งมีจำนวนน้อยกว่าให้ยืมที่เดือนมา 1 เดือน (30) วัน ถ้าตัวตั้งเดือนน้อยกว่าตัวลบให้ยืมที่ 1 ปี (12 เดือน)

2) เริ่มประเมินพัฒนาการจากด้านใดก่อนก็ได้ ที่ตรงกับช่วงอายุจริงของเด็ก โดยใส่เครื่องหมาย ☒ ในช่อง ☐ ผ่าน ในเล่ม

คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) เมื่อเด็กประเมินผ่าน

3) ในกรณีที่เด็กประเมินไม่ผ่าน ให้ใส่เครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ ไม่ผ่าน ในเล่มคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) สำหรับในช่วงที่มี ข้อการการประเมิน 2 ข้อ หรือ 3 ข้อ หากเด็กประเมินไม่ผ่าน ข้อใดข้อหนึ่งให้ถือว่าไม่ผ่านในช่วงอายุนั้น

4) ในกรณีที่มีการประเมินเพื่อติดตามพัฒนาการในครั้งต่อไป ให้เริ่มต้นประเมินข้อที่เด็กประเมินไม่ผ่านในครั้งที่ผ่านมา

หมายเหตุ ; - เมื่อประเมินเด็กในห้องที่ใช้น้ำภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ผู้ประเมินจะต้องทำความเข้าใจ ใช้คำพูด และ/หรือวัสดุทดแทนที่เหมาะสมในการประเมินเด็ก

• ขั้นตอนสรุป

เมื่อเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กเสร็จแล้วทุกครั้ง ครู/ผู้ดูแลเด็กผู้ประเมินจะต้องสรุปข้อมูลการประเมินให้กับพยาบาลวิชาชีพ/นักวิชาการ หรือหัวหน้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทราบ

1) กรณีประเมินแล้วพบว่าสมวัย ให้แนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการต่อไปตามคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

2) กรณีที่เด็กประเมินแล้วพบว่าไม่สมวัย ครู/ผู้ดูแลเด็กให้คำแนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองและทำส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น การจัดกิจกรรมในห้อง การส่งเสริมตามคู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) ในข้อที่ไม่ผ่านบ่อยๆ หลังจากนั้นอีก 1 เดือน กลับมาประเมินซ้ำ

3) กรณีประเมินซ้ำ หลังจากได้รับการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการแล้วยังไม่สมวัย ต้องให้ข้อมูลแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง ในการส่งต่อเพื่อตรวจวินิจฉัยเพิ่มเติมที่โรงพยาบาลพร้อมใบส่งตัว

• การประเมินการเจริญเติบโต

การประเมินการเจริญเติบโต จะทำให้ทราบว่าเด็กได้รับอาหารเพียงพอหรือไม่ ทั้งนี้การเจริญเติบโตของเด็กแรกเกิด-5 ปี เปลี่ยนแปลงได้ง่าย จึงจำเป็นต้องมีการประเมินการเจริญเติบโตอย่างสม่ำเสมออย่างน้อย ทุกๆ 3 เดือน เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงการเจริญเติบโต ทำให้สามารถส่งเสริมการเจริญเติบโต หรือป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาโภชนาการด้านขาดและเกิน หรือหากมีปัญหาโภชนาการแล้ว จะได้จัดการแก้ไขได้ทันทั้งนี้ การประเมินการเจริญเติบโตของเด็กในคลินิกเด็กดีจะต้องประกอบด้วย การชั่งน้ำหนัก การวัดความยาวหรือส่วนสูง และการแปลผลแต่ละกิจกรรมและมีการแปลผลตามเกณฑ์กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- การชั่งน้ำหนัก

การชั่งน้ำหนักเด็ก เป็นวิธีการประเมินการเจริญเติบโตของเด็กที่ง่ายที่สุด แต่มักจะผิดพลาดได้ง่าย เป็นผลให้การแปลผลการเจริญเติบโตคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง การให้คำแนะนำไม่ตรงกับภาวะการเจริญเติบโตของเด็ก ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการชั่งน้ำหนักดังนี้

1) การเตรียมเครื่องชั่งน้ำหนัก

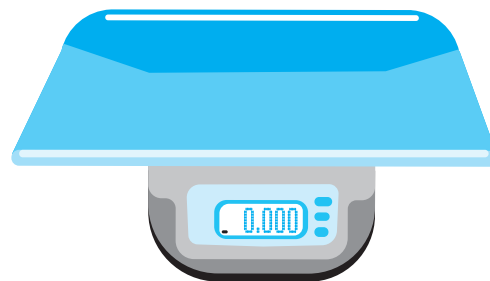
เครื่องชั่งน้ำหนักเด็ก เป็นปัจจัยแรกที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนของน้ำหนักตัวเด็กได้จึงต้องมีการเตรียมเครื่องชั่งน้ำหนักให้เหมาะสมกับอายุเด็ก มีมาตรฐาน รวมทั้งการวางเครื่องชั่งน้ำหนักมีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องชั่งน้ำหนักสำหรับเด็กแรกเกิด-5 ปีต้องมีสเกลบอกค่าน้ำหนักได้ละเอียด 100 กรัม (0.1 กิโลกรัม) หรือแบ่งย่อยเป็น 10 ซิตใน 1 กิโลกรัม ซึ่งพบในเครื่องชั่งน้ำหนักแบบดิจิตอลหรือตัวเลขน้ำหนักจะเปลี่ยนแปลงที่ละ 0.1 กิโลกรัม เช่น 10.1, 10.2, 10.3 เป็นต้นส่วนเครื่องชั่งน้ำหนักแบบเข็ม มีสเกลบอกค่าน้ำหนักได้ละเอียดเพียง 500 กรัม (0.5 กิโลกรัม) จึงไม่เหมาะสมที่จะใช้กับเด็กปฐมวัย
2. วางเครื่องชั่งลงบนพื้นราบ ไม่เอียง และมีแสงสว่างเพียงพอสำหรับการอ่านตัวเลข
3. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องชั่งน้ำหนัก ต้องตรวจสอบก่อนนำมาใช้ทุกครั้งโดยการนำลูกตุ้มน้ำหนักมาตรฐานซึ่งบอกขนาดน้ำหนัก เช่น 5 กิโลกรัม หรือ 10 กิโลกรัม เป็นต้น หรือสิ่งของที่รู้น้ำหนัก เช่น ดัมเบล มาวางบนเครื่องชั่งน้ำหนัก เพื่อดูความเที่ยงตรงของเครื่องชั่ง น้ำหนักว่าได้น้ำหนักตามน้ำหนักลูกตุ้มหรือสิ่งของนั้นหรือไม่

4. หากใช้เครื่องชั่งน้ำหนักแบบเข็มควรปรับเข็มให้อยู่ที่เลข 0 ทุกครั้งที่มีการใช้งานและดูให้แน่ใจว่ายังอยู่ที่เลข 0 ก่อนชั่งคนต่อไป
5. ควรใช้เครื่องชั่งเดิมทุกครั้งในการติดตามการเจริญเติบโต

ตัวอย่างเครื่องชั่งน้ำหนักเด็กแบบยีน

ตัวอย่างเครื่องชั่งน้ำหนักเด็กแนวนอน

2) วิธีการชั่งน้ำหนัก

1. ควรชั่งน้ำหนักเมื่อเด็กยังไม่ได้รับประทานอาหารจนอิ่ม
2. ควรชั่งน้ำหนักในช่วงเวลาเดียวกันเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักหรือภาวะโภชนาการเป็นรายบุคคล
3. ควรถอดเสื้อผ้าออกให้เหลือเท่าที่จำเป็นโดยเฉพาะเสื้อผ้าหนาๆ รวมทั้งรองเท้าถุงเท้า และนำของเล่น/สิ่งของออกจากตัวเด็ก

ตัวอย่างการชั่งน้ำหนักเด็กแนวนอนและแบบยีน

4. ในกรณีที่ใช้เครื่องชั่งน้ำหนักแบบยีนชนิดเข็ม
 - ผู้ที่ทำการชั่งน้ำหนักจะต้องอยู่ในตำแหน่งตรงกันข้ามกับเด็ก ไม่ควรอยู่ด้านข้างทั้งซ้ายหรือขวาเพราะจะทำให้อ่านค่าน้ำหนักมากไปหรือน้อยไปได้
 - เข็มที่ชี้ไม่ตรงกับตัวเลขหรือขีดแบ่งน้ำหนัก ต้องอ่านค่าน้ำหนักอย่างระมัดระวัง เช่น 10.1 หรือ 10.2 หรือ 10.8 กิโลกรัม
5. อ่านค่าให้ละเอียดมีทศนิยม 1 ตำแหน่ง เช่น 10.6 กิโลกรัม
6. จดน้ำหนักให้เรียบร้อยก่อนให้เด็กลงจากเครื่องชั่ง

- การวัดความยาวหรือส่วนสูง

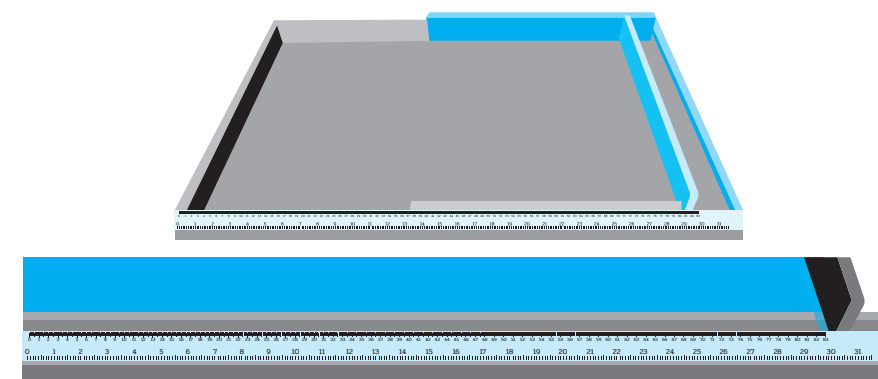
1) การเลือกเครื่องวัดความยาว/เครื่องวัดส่วนสูง

เครื่องวัดความยาว/เครื่องวัดส่วนสูง ต้องมีตัวเลขชัดเจน ความละเอียด 0.1 เซนติเมตรและเรียงต่อกัน เช่น จาก 0,1,2...10,11,12...20,21,22.... เซนติเมตร และมีไม้ฉากสำหรับวัดค่าความยาว/ส่วนสูง

2) การเตรียมเครื่องวัดความยาว

เครื่องวัดความยาว ใช้ในเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปีเนื่องจากเด็กยังไม่สามารถยืนเหยียดได้ตรงเครื่องวัดความยาวมีขายแบบสำเร็จรูป แต่ถ้ายังไม่สามารถหาซื้อมาใช้ได้อาจทำเครื่องวัดความยาวใช้ชั่วคราวไปก่อนโดยมีวิธีดังนี้

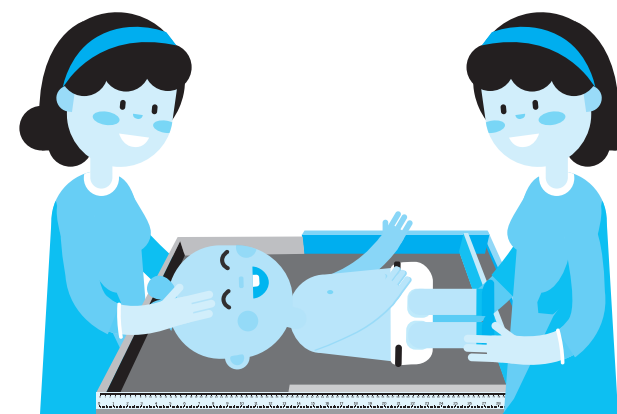
1. ใช้สายวัดไม่ยืดไม่หด ตัวเลขมีความละเอียด 0.1 เซนติเมตร ตัวเลขเรียงต่อกัน เช่น 0,1,2...10,11,12,...20,21,22,...เซนติเมตร ตัดปลายสายวัดให้พอดีกับเลขศูนย์
2. นำไปวางบนโต๊ะที่พื้นเรียบตรง ไม่โค้งงอ โดยปลายสายวัดที่เลขศูนย์อยู่พอดีกับ ปลายโต๊ะ และสายวัดวางทาบชิดขอบโต๊ะ ทำให้เรียบและยึดด้วยเทปใสที่สามารถเห็นตัวเลขได้แต่ต้องให้ติดแน่น
3. จากนั้นนำโต๊ะนี้ไปวางติดกับผนังหรือเสาที่ใหญ่พอกับศีรษะเด็ก และต้องมีไม้ฉากสำหรับวัดค่าความยาว

ตัวอย่างเครื่องวัดความยาวสำหรับเด็กอายุ 0-2 ปี ความละเอียด 0.1 เซนติเมตร

3) วิธีการวัดความยาว

เด็กอายุต่ำกว่า 2 ปีต้องวัดให้อยู่ในท่านอนที่เรียกว่า วัดความยาว ซึ่งควรมีผู้วัดอย่างน้อย 2 คน โดยคนหนึ่งจับด้านศีรษะและลำตัวให้อยู่ในท่านอนราบ ตัวตรง ไม่เอียง ส่วนอีกคนหนึ่งจับเท้าให้เหยียดตรงและเคลื่อนไม้ฉากเข้าหาฝ่าเท้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีวิธีการดังนี้

การวัดความยาวสำหรับเด็กอายุ 0-2 ปี

1. ถอดหมวก รองเท้าออก
2. นอนในท่าขาและเข่าเหยียดตรง ส่วนศีรษะชิดกับไม้วัดที่ตั้งฉากอยู่กับที่
3. เลื่อนไม้วัดส่วนที่ใกล้เท้าให้มาชิดกับปลายเท้า และส้นเท้าที่ตั้งฉากกับพื้น
4. อ่านค่าให้ละเอียดถึง 0.1 เซนติเมตร เช่น 70.2 เซนติเมตร

- เครื่องวัดส่วนสูง

ใช้กับเด็กอายุ 2 ปีขึ้นไป เป็นลักษณะให้เด็กยืนวัด การติดตั้งต้องติดตั้งให้ถูกต้อง โดยวางทาบกับผนังหรือเสาที่ตั้งฉากกับพื้น ยึดให้แน่นไม่โยกเยก ไม่เอียง และบริเวณที่เด็กยืน พื้นต้องเรียบได้ระดับ ไม่เอียงไม่นูนและมีไม้ฉากสำหรับวัดค่าส่วนสูง เครื่องวัดส่วนสูงที่เป็นแผ่นกระดาษหรือ พลาสติกหรือโฟม มักใช้กับเด็กปฐมวัย เช่น ศูนย์เด็กเล็ก การติดตั้งต้องติดตั้งอย่างระมัดระวัง เนื่องจากตัวเลขเริ่มต้นของแผ่นวัดความสูงไม่เท่ากัน บางแผ่นเริ่มต้นที่ 50 เซนติเมตร บางแผ่นเริ่มต้นที่ 60 เซนติเมตร จึงต้องวัดระยะที่ติดตั้งสูงจากพื้นตามตัวเลขที่กำหนดบนแผ่นวัดส่วนสูง เช่น เริ่มต้นที่ 50 เซนติเมตร การติดตั้งต้องสูงจากพื้น 50 เซนติเมตรเช่นกัน

1) วิธีการวัดส่วนสูง

เด็กอายุมากกว่า 2 ปี วัดความสูงของเด็กในท่ายืนเรียกว่า วัดความสูงหรือส่วนสูง มีวิธีการ ดังนี้

1. เด็กผู้หญิง ถ้ามีก๊ีบ ที่คาดผม หรือมัดผม ควรนำออกก่อน
2. ถอดรองเท้า ถูเท้าออก
3. ยืนบนพื้นราบ เท้าชิด ยืนตัวขึ้นไปข้างบนให้เต็มที่ ไม่ย่อเข่า
4. สันเท้า หลัง ก้น ไหล่ศีรษะสัมผัสกับไม้วัด
5. ตามองตรงไปข้างหน้า ศีรษะไม่เอียงซ้าย-เอียงขวา ไม่แหงนหน้าขึ้นหรือก้มหน้าลง
6. ผู้วัดประคองหน้าให้ตรง ไม่ให้แหงนหน้าขึ้น หรือก้มหน้าลง หน้าไม่เอียง
7. ใช้ไม้ฉากในการอ่านค่าส่วนสูง โดยเลื่อนไม้ฉากให้สัมผัสกับศีรษะพอดี
8. อ่านตัวเลขให้อยู่ในระดับสายตาผู้วัด โดยอ่านค่าส่วนสูงให้ละเอียดถึง 0.1 เซนติเมตร เช่น 118.4 เซนติเมตร

ข้อควรระวัง ในการวัดส่วนสูงต้องมีไม้ฉากสำหรับวางทาบที่ศีรษะ เพื่ออ่านค่าส่วนสูง หากใช้ไม้บรรทัดหรือสมุดหรือกระดาษแข็ง มาทาบที่ศีรษะเด็ก จะทำให้การอ่านค่าไม่ถูกต้องคลาดเคลื่อนได้ทั้งนี้ไม้ฉากตรงส่วนที่สัมผัสกับศีรษะนั้น ต้องมีขนาดกว้างพอสมควร ประมาณ 5 เซนติเมตร เพื่อให้ทาบบนศีรษะส่วนที่นูนที่สุด แต่ถ้าเล็กไปอาจ ไม่ตรงส่วนที่นูนที่สุดของศีรษะ

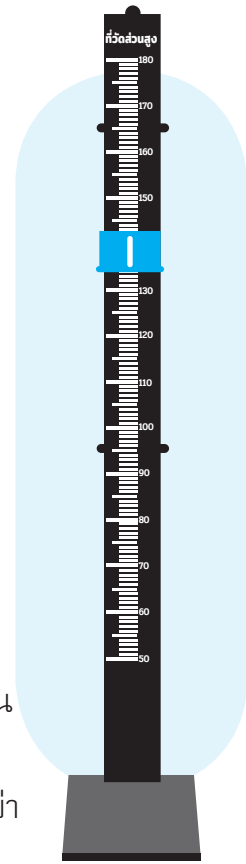
- การแปลผล

เมื่อทราบน้ำหนักและส่วนสูงของเด็กแล้ว ข้อมูลอื่นที่ต้องใช้ในการแปลผลคือ อายุ เพศ และมาตรฐานน้ำหนัก ส่วนสูง ทั้งนี้เด็กแรกเกิด-5 ปี แปลผลโดยใช้ 3 ดัชนีได้แก่ น้ำหนักตามเกณฑ์อายุส่วนสูงตามเกณฑ์อายุและน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง แยกเพศชาย-หญิง (อ้างตามกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข)

1) ภาวะการเจริญเติบโตของเด็ก

1. การใช้กราฟน้ำหนักตามเกณฑ์อายุ

เป็นการนำน้ำหนักมาเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของเด็กที่มีอายุเดียวกัน ใช้ดูการเจริญเติบโตโดยรวม แต่ไม่ได้บอกชัดเจนว่าเด็กมีลักษณะของการเจริญเติบโตเป็นแบบใด กราฟน้ำหนักตามเกณฑ์อายุ จะไม่นำมาใช้ในการประเมินภาวะอ้วนของเด็ก

2. การใช้กราฟส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ

เป็นการนำความยาวหรือส่วนสูงมาเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของเด็กที่มีอายุเดียวกัน ใช้ดูการเจริญเติบโตได้ดีที่สุด และบอกลักษณะของการเจริญเติบโตได้ว่าสูงหรือเตี้ย

3. การใช้กราฟน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง

เป็นการนำน้ำหนักเทียบกับมาตรฐานที่ส่วนสูงเดียวกัน ใช้ดูลักษณะการเจริญเติบโตว่าเด็กมีน้ำหนักเหมาะสมกับส่วนสูงหรือไม่ เพื่อบอกว่าเด็กมีรูปร่างสมส่วน อ้วน หรือผอม

*** อ้างอิง กราฟการเจริญเติบโต สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข**

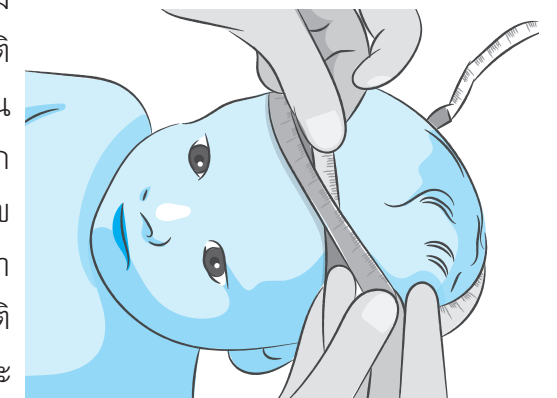
- แนวโน้มการเจริญเติบโตของเด็ก

1. การจุดน้ำหนักและส่วนสูงบนกราฟการเจริญเติบโตของเด็ก เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากกราฟการเจริญเติบโตของเด็กเป็นเครื่องมือที่ใช้ติดตามการเจริญเติบโตของเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อดูว่ามีแนวโน้มการเจริญเติบโตที่สอดคล้องกับมาตรฐานหรือไม่ หากเด็กมีอาการเจริญเติบโตอยู่ในเกณฑ์ดีแต่แนวโน้มการเจริญเติบโตไม่ดีทำให้สามารถแก้ไขได้ทันก่อนที่เด็กจะเข้าสู่ภาวะเสี่ยงต่อการขาดอาหารหรือเสี่ยงต่อภาวะอ้วน และถ้าไม่ดำเนินการป้องกัน เด็กจะเข้าสู่ภาวะการเจริญเติบโตด้านขาดหรือเกินในที่สุด

2. วิธีการที่จะเห็นแนวโน้มการเจริญเติบโตของเด็ก คือ จุดน้ำหนักและส่วนสูงลงในกราฟแต่ละครั้งที่ชั่งน้ำหนัก-วัดส่วนสูง แล้วเชื่อมโยงจุดน้ำหนักและส่วนสูงแต่ละจุดซึ่งจะทราบทั้งภาวะการเจริญเติบโตและแนวโน้มการเจริญเติบโตของเด็ก ทำให้ง่ายต่อการติดตามการเปลี่ยนแปลงการเจริญเติบโตของเด็กว่าเป็นไปในอัตราที่เหมาะสมหรือไม่คู่มือแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพด้านโภชนาการ ในคลินิกเด็กสุขภาพดี สำหรับบุคลากรสาธารณสุข

- การวัดเส้นรอบศีรษะ

มีความสำคัญในการติดตามการเจริญเติบโตของสมอง ในเด็กที่มีเส้นรอบศีรษะเล็กกว่าปกติ เมื่อเปรียบเทียบกับวัยอาจแสดงถึงความปกติของสมอง เช่น สมองเล็กกว่าปกติหรือกะโหลกศีรษะเชื่อมเร็วกว่าปกติ ซึ่งหากวินิจฉัยได้เร็วและส่งต่อเด็กไปรับการรักษาทันที่ อาจช่วยแก้ไขความพิการนี้ได้ ในทำนองเดียวกันถ้าเส้นรอบศีรษะวัดได้มากกว่าปกติเมื่อเปรียบเทียบกับวัยเด็ก ซึ่งแสดงถึง เด็กมีหัวโตกว่าปกติ อาจเกิดจากมีน้ำในสมองมากกว่าปกติ โรคนี้หากวินิจฉัยได้เร็วและเด็กได้รับการรักษาทันที่ก็จะช่วยแก้ไขเป็นปกติได้เช่นกัน จึงควรวัดเส้นรอบศีรษะในเด็กอายุต่ำกว่า ๒ ปี ทุกครั้งที่รับบริการตรวจสุขภาพ

วิธีการวัดเส้นรอบศีรษะ

- 1. ใช้สายวัดตัววัดโดยให้ด้านหน้าผ่านบริเวณคิ้ว ด้านหลังผ่านบริเวณท้ายทอยส่วนที่โหนกที่สุด
- 2. ระวางสายบิต งอ หรือนิ้วมือของผู้ทำการวัด ผมเปีย ที่คาดผม

อายุ	เส้นรอบศีรษะ
แรกเกิด	แรกเกิดเส้นรอบศีรษะประมาณ 35 เซนติเมตร
อายุ 3-4 เดือน	- เส้นรอบศีรษะประมาณ 40 เซนติเมตร - กระหม่อมหลังปิดอย่างช้าไม่เกินอายุ 4 เดือน
อายุ 9-12 เดือน	เส้นรอบศีรษะประมาณ 45-46.5 เซนติเมตร
เด็กอายุ 1 ปี	เส้นรอบศีรษะเพิ่มขึ้นอีกปีละ 1 เซนติเมตร
เด็กอายุ 1 ปี 6 เดือน	กระหม่อมหน้าปิดอย่างช้าไม่เกินอายุ 1 ปี 6 เดือน
เด็กอายุ 2-5 ปี	อายุ 2 ปี เส้นรอบศีรษะประมาณ 49 เซนติเมตร เส้นรอบศีรษะเพิ่มขึ้นอีกปีละ 1 เซนติเมตร

- **การตรวจสุขภาพปากและฟัน** ครู/ผู้ดูแลเด็กสามารถมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังการเกิดโรคฟันผุในฟันน้ำนม หรือความผิดปกติอื่นๆ ในช่องปาก โดยการดูแลให้เด็กได้แปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ช่วยแปรงซ้ำถ้ายังไม่สะอาด หมั่นตรวจความสะอาดฟัน (คราบจุลินทรีย์-ขี้ฟัน) และช่องปากเด็กอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่า มีฟันผุหรือความผิดปกติอื่นๆ ควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบและแนะนำให้ผู้ปกครองพาเด็กไปพบทันตแพทย์

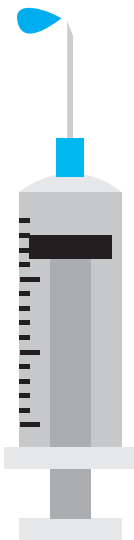
ในส่วนของกระทรวงสาธารณสุขได้จัดบริการทันตกรรมแก่เด็กปฐมวัยในคลินิกเด็กดี ซึ่งมีการตรวจสุขภาพฟัน ประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดฟันผุ และบริการส่งเสริมป้องกันฟันผุ เป็นระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก

• การเฝ้าระวังและป้องกันโรคในเด็กปฐมวัย

การป้องกันโรคที่ได้ผลดีและคุ้มค่าที่สุด คือ การป้องกันในระยะก่อนได้รับเชื้อ ได้แก่

1. **การส่งเสริมสุขภาพ** ต้องทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เช่น ดูแลให้เด็กได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์ที่กำหนด ให้เด็กรับประทานอาหารที่สะอาดปรุงสุกใหม่ๆ ให้ครบ 5 หมู่ ในปริมาณเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย แนะนำให้สวมใส่เสื้อผ้าให้เหมาะสมตามฤดูกาล ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและพักผ่อนให้เพียงพอ

2. **การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค** โดยเด็กต้องได้รับวัคซีนป้องกันโรคครบตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด การให้ภูมิคุ้มกันโรคต่างๆ แก่เด็กเพื่อกระตุ้นให้ร่างกายมีระดับภูมิคุ้มกันต่อโรคสูงขึ้นเพียงพอที่จะป้องกันโรคได้ในระยะเวลานาน ป้องกันโรคติดต่อร้ายแรง ขัดขวางการแพร่ระบาด และลดผลกระทบร้ายแรงของโรคในเด็ก โดยเฉพาะ โรคหัด คอตีบ ไอกรน และโปลิโอ

อายุ	วัคซีนที่ให้
แรกเกิด	วัคซีนป้องกันบีซีจี (ป้องกันวัณโรค) และวัคซีนป้องกันตับอักเสบบี ครั้งที่ 1
2 เดือน	วัคซีนรวมป้องกันคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน-ตับอักเสบบี และวัคซีนป้องกันโปลิโอ ครั้งที่ 1
4 เดือน	วัคซีนรวมป้องกันคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน-ตับอักเสบบี และวัคซีนป้องกันโปลิโอ ครั้งที่ 2
6 เดือน	วัคซีนรวมป้องกันคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน-ตับอักเสบบี และวัคซีนป้องกันโปลิโอ ครั้งที่ 3
9 – 12 เดือน	วัคซีนรวมหัด-หัดเยอรมัน-คางทูม ครั้งที่ 1
1 ปีครึ่ง	วัคซีนรวมป้องกันคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน และโปลิโอ ครั้งที่ 4 วัคซีนป้องกันไข้มองอักเสบเฉียบพลัน ครั้งที่ 1-2
2 ปีครึ่ง	วัคซีนป้องกันไข้มองอักเสบเฉียบพลัน ครั้งที่ 3
4 ปี	วัคซีนรวมป้องกันคอตีบ-บาดทะยัก-ไอกรน และโปลิโอ ครั้งที่ 5
7 ปี (ป.1)	วัคซีนรวมหัด-หัดเยอรมัน-คางทูม ครั้งที่ 2
12 ปี (ป.6)	วัคซีนรวมคอตีบ-บาดทะยัก (dT)

* อ้างตามกระทรวงสาธารณสุข

ทั้งนี้ครู/ผู้ดูแลเด็กควรตรวจสอบประวัติการได้รับวัคซีนของเด็กตั้งแต่อ่อนเข้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยดูจากสมุดบันทึกสุขภาพของเด็ก

นอกจากนี้ ยังมีวัคซีนใหม่ๆ ซึ่งอาจให้เพิ่มเติม เช่น วัคซีนไข้มองอักเสบเฉียบพลัน ไอพีดี โรต้า โดยวัคซีนเพิ่มเติมเหล่านี้ไม่ได้เป็นการบังคับแต่เป็นวัคซีนที่ดีและมีประโยชน์ ผู้ปกครองสามารถสอบถามข้อมูลวัคซีน รวมทั้งราคาวัคซีนได้จากแพทย์และตัดสินใจว่าบุตรหลานควรจะได้รับวัคซีนหรือไม่ตามความเหมาะสม เพราะปัจจุบันการให้วัคซีนถือว่าดีที่สุดในการป้องกันโรคติดต่อร้ายแรง

หมายเหตุ ; ครู/ผู้ดูแลควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบในกรณีเด็กไปรับวัคซีนมาควรปฏิบัติตัวเช่นไร เช่น ภายหลังจากรับวัคซีนแล้วทุกครั้ง ผู้ปกครองควรเฝ้าระวังสังเกตอาการหลังรับวัคซีนในสถานพยาบาลอย่างน้อย 30 นาที เพราะวัคซีนทุกชนิดสามารถทำให้เกิดผลข้างเคียงได้ เช่น มีไข้ หรือ ผื่นแพ้ได้ และสังเกตอาการอย่างใกล้ชิดช่วง 2-3 วันหลังได้รับวัคซีน หากมีอาการผิดปกติใดๆ

3. **การทำความสะอาดและการทำลายเชื้อ** สามารถช่วยป้องกันและลดการแพร่กระจายเชื้อ เนื่องจากเชื้อโรคไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า และมีชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมได้นานหลายชั่วโมง บางชนิดอาจอยู่ได้นานหลายวันหรือเป็นสัปดาห์ ทำให้มีโอกาสสัมผัสเชื้อมากขึ้น โดยเฉพาะในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล เด็กส่วนใหญ่ชอบนั่ง นอน เล่น คลุกคลีกับเครื่องเล่น พื้น ผนังห้องเป็นประจำ ดังนั้นการทำความสะอาด พื้น ผนัง เพดาน ทั้งในและนอกอาคาร รวมทั้งของเล่น ของใช้ส่วนตัวเด็กเป็นสิ่งจำเป็นในการป้องกันการติดต่อเชื้อและการแพร่กระจายเชื้อ

4. ได้รับการดูแลเรื่องสุขอนามัยส่วนบุคคล พฤติกรรมอนามัยเป็นเรื่องสำคัญมากที่สุดในการป้องกันควบคุมโรค พฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสมสำหรับเด็กคือการฝึกให้เด็กรู้จักดูแลความสะอาดของตนเอง ได้แก่ การล้างมือด้วยสบู่หรือเจลล้างมือ โดยเฉพาะก่อนรับประทานอาหารและหลังขับถ่าย หรือสัมผัสสิ่งสกปรกทุกครั้ง การปิดปาก ปิดจมูกด้วยผ้าหรือกระดาษทิชชู เวลาไอ จาม การขับถ่ายในห้องส้วมที่ถูกสุขลักษณะ เหล่านี้เป็นต้น หากเด็กได้รับการฝึกและปฏิบัติเป็นประจำทุกวันจะทำให้เป็นนิสัยติดตัวเด็กและสามารถช่วยลดการแพร่เชื้อได้อีกทางหนึ่ง

5. การป้องกันอุบัติเหตุและความปลอดภัยในเด็กปฐมวัย การเกิดอุบัติเหตุในเด็กจะแตกต่างกันตามระดับพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นหากพ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมถึงครู/ผู้ดูแลเด็กเข้าใจระดับพัฒนาการของเด็ก จะทำให้ทราบถึงความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุในเด็กแต่ละวัย และสามารถหาแนวทางป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในเด็กได้ ดังแสดงในตาราง

อายุ	ระดับพัฒนาการ	การเกิดอุบัติเหตุที่พบบ่อย	การป้องกันอุบัติเหตุและความปลอดภัยในเด็กปฐมวัย
0-2 เดือน	นอนคว่ำ ยังไม่สามารถยกศีรษะจากแนวราบได้ดี	ขาดอากาศ เมื่อบริเวณที่นอนมีวัสดุนุ่มฟู อุดจุก	ที่นอนเด็กไม่นุ่มเกินไป ควรมีผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด
2-6 เดือน	พลิกคว่ำหงาย คว่ำของหยิบของชิ้นเล็กเข้าปาก	- ตกจากที่สูง - การบาดเจ็บจากการถูกของร้อน น้ำร้อนลวก - สัมผัสสิ่งแปลกปลอมอุดตันทางเดินหายใจ	- ในห้องเลี้ยงเด็กไม่ควรมีวัตถุชิ้นเล็กๆ ที่เด็กสามารถคว่ำเข้าปากหรือจุกได้ - มีคอกกั้นเด็กสำหรับเกาะยืน และป้องกันการตกหล่น
6-12 เดือน	ก้มได้ เหนียวยืน เกาะยืน เดินหยิบของชิ้นเล็กเข้าปาก	- พลัดหกล้ม - จมน้ำสำลัก สิ่งแปลกปลอมอุดตันทางเดินหายใจ - ได้รับสารพิษจากยา สารเคมี	- ในห้องเลี้ยงเด็กไม่ควรมีวัตถุชิ้นเล็กๆ ที่เด็กสามารถคว่ำเข้าปากหรือจุกได้ - มีคอกกั้นเด็กสำหรับเกาะยืน และป้องกันการตกหล่น
12-18 เดือน	เดิน วิ่ง ปีน สามารถใช้กล้ามเนื้อในการหยิบจับได้ ตีมน้ำจากแก้ว	- พลัดหกล้ม - จมน้ำสำลัก สิ่งแปลกปลอมอุดตันทางเดินหายใจ - ได้รับสารพิษจากยา สารเคมี	- ในห้องเลี้ยงเด็กไม่ควรมีวัตถุชิ้นเล็กๆ ที่เด็กสามารถคว่ำเข้าปากหรือจุกได้ - ควรเก็บสารเคมีต่างๆ ในที่เด็กเอื้อมไม่ถึง
18-24 เดือน	วิ่ง เปิดลิ้นชัก ตู้ ประตู ปีนขึ้นเฟอร์นิเจอร์	- พลัดหกล้ม - สัมผัสอาหารจากการวิ่ง ขณะรับประทานอาหาร - อันตรายจากการใช้ถนน - ได้รับสารพิษจากยา สารเคมี	- มีการทำประตู/หน้าต่าง ปิดเปิดที่แน่นหนา ป้องกันการปีนป่ายหรือเปิดของเด็ก - หุ้มขอบเฟอร์นิเจอร์ หรือมุมต่างๆ ด้วยที่กันกระแทก - ควรเก็บสารเคมีต่างๆ ในที่เด็กเอื้อมไม่ถึง
24-60 เดือน	ขี่จักรยาน 3 ล้อ ใช้กรรไกรได้ ขว้างโยนของชอบเล่น เครื่องมือ เครื่องใช้	- อุบัติเหตุบนท้องถนน - การบาดเจ็บจากของมีคม - อุบัติเหตุจากสารพิษ - อุบัติเหตุทุกระบบ	- ผู้ดูแลให้ความรู้ในการป้องกันอุบัติเหตุเบื้องต้นได้ เช่น การเดินข้ามถนนต้องมีผู้ปกครองอยู่ด้วย การไม่เล่นของมีคม เป็นต้น

ตอนที่ 3

แนวปฏิบัติการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

ตอนที่ 3

แนวปฏิบัติการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี

แนวปฏิบัติการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี จัดทำขึ้นโดยการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2560 และแนวทางการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) รวมถึงการส่งเสริมโภชนาการและการเฝ้าระวังและการป้องกันโรค เพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็ก สามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ซึ่งในตอนที่ 3 จะเป็นแนวปฏิบัติ รวมถึงตัวอย่างการจัดกิจกรรมอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรมประจำวันของเด็กตามช่วงวัย ได้แก่ ช่วงอายุ 0-2 ปี และช่วง 2-3 ปี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 แนวปฏิบัติการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ช่วงอายุ 0-2 ปี

ช่วงอายุ 0-2 ปีจะเป็นเน้นการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตประจำวันโดยพ่อแม่และผู้เลี้ยงดู และการเล่นตามธรรมชาติของเด็ก ได้แก่ ด้านร่างกาย ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ร่างกายตามความสามารถ ด้านอารมณ์จิตใจ ส่งเสริมการตอบสนองความต้องการของเด็กอย่างเหมาะสมภายใต้สภาพแวดล้อมที่อบอุ่นและปลอดภัย ด้านสังคม ส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิด และด้านสติปัญญา ส่งเสริมให้เด็กได้สังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัว เพื่อสร้างความเข้าใจและใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ส่งเสริมการคิด และการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับวัย โดยมีแนวปฏิบัติและตัวอย่างการจัดตารางกิจกรรมประจำวันของเด็ก รวมถึงตัวอย่างการจัดกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมประจำวัน	วัตถุประสงค์	ตัวอย่างการจัดกิจกรรม
1. การเคลื่อนไหวและการทรงตัว	- เพื่อส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อแขนกับขา และส่วนต่างๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายทุกส่วน	กิจกรรมกลางแจ้ง การเล่น เครื่องเล่นสนาม การสำรวจ ธรรมชาติ
2. การฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ-ตา	- เพื่อสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ ให้พร้อมในการหยิบจับ ฝึกการทำงานอย่างสัมพันธ์กันระหว่างมือกับตา	การเล่นดินน้ำมัน แป้งโด่ ต่อบล็อกขนาดใหญ่
3. การส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา	- เพื่อฝึกการเปล่งเสียง เลียนเสียงพูด ฝึกการให้เด็กรู้จักสื่อความหมายด้วยคำพูดและท่าทาง	การฟังนิทาน การล้อเลียนเสียง การร้องเพลง การสื่อสารพูดคุยกับผู้เลี้ยงดู
4. การส่งเสริมทักษะทางสังคม	- เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู และบุคคลใกล้ชิด	การเล่นร่วมกันระหว่างพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู บุคคลใกล้ชิดหรือเพื่อน
5. การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5	- เพื่อกระตุ้นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการมองเห็น การได้ยิน การลิ้มรส การได้กลิ่น และการสัมผัส	การเล่นดิน/ทราย/น้ำ การหยิบจับสำรวจวัสดุ/อุปกรณ์ที่มีพื้นผิวต่างกัน เช่น ขลุ่ยละ เรียบ เป็นลอนคลื่น การฟังเสียงจากแหล่งกำเนิดต่างๆ กัน เช่น เสียงสัตว์ เสียงยวดยานพาหนะ
6. ส่งเสริมการสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว	- เพื่อฝึกให้เด็กเรียนรู้ สิ่งรอบตัวผ่านเหตุการณ์ สื่อที่หลากหลายในโอกาสต่างๆ	การนำเด็กไปสัมผัสประสบการณ์ใหม่ๆ สถานที่ใหม่ๆ เช่น สวนสัตว์ สวนสาธารณะ
7. การส่งเสริมจินตนาการและคิดสร้างสรรค์	- เพื่อฝึกให้เด็กแสดงออกทางความคิด ตามจินตนาการของตนเอง	การเล่นต่อบล็อกขนาดใหญ่ การเล่นตุ๊กตา การปั้นแป้ง การลากเส้น การระบายสี/เล่นสี

กิจกรรมประจำวัน	วัตถุประสงค์	ตัวอย่างการจัดกิจกรรม
8. การส่งเสริมด้านอารมณ์ จิตใจ	- เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงดูในการตอบสนองความต้องการของเด็กด้านจิตใจ ให้เกิดความอบอุ่นและมีความสุข	การกอดสัมผัส การให้ความสำคัญกับตัวเด็ก การให้ความปลอดภัย
9. การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี	- เพื่อสร้างเสริมสุขนิสัยที่ดีในการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยและการแสดงมารยาทที่สุภาพนุ่มนวล แบบไทย	การล้างมือ การรับประทานอาหาร การดื่มนม/น้ำ การแปรงฟัน การขับถ่ายด้วยตนเอง การไหว้ การขอบคุณ/ขอโทษ

1. ตัวอย่างการจัดตารางกิจกรรมประจำวันช่วงอายุ 0-2 ปี

ตารางกิจกรรมประจำวันจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยกำหนดเวลาในการทำงานของครู/ผู้ดูแลเด็กในช่วงวัย 0-2 ปี แบ่งเป็น 2 ช่วงอายุ คือ 0-1 ปี และ 1-2 ปี โดยแต่ละช่วงอายุจะมีการแบ่งการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงวัยและทำให้ครู/ผู้ดูแลเด็กสามารถดูแลเด็กได้อย่างครอบคลุม ดังตารางดังต่อไปนี้

- ตัวอย่างการจัดตารางกิจกรรมประจำวันช่วง อายุ 0-1 ปี

เวลา	อายุ/กิจกรรม		จุดมุ่งหมายของกิจกรรม
	0-6 เดือน	6-12 เดือน	
07.30 – 09.00 น.	1. รับเด็ก (สมุดรับ-ส่งเด็ก) 2. ตรวจคัดกรองโรคติดต่อเบื้องต้น		ด้านความปลอดภัยและสุขภาวะของเด็ก
09.00 – 09.45 น.	1. กิจกรรมสร้างความคุ้นเคยกับบุคคลอื่น 2. นอนหลับพักผ่อน	1. กิจกรรมสร้างความคุ้นเคยกับบุคคลอื่น 2. กิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย 3. นอนหลับพักผ่อน	1. ด้านสังคม 2. ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่/กล้ามเนื้อมัดเล็ก 3. ด้านสุขภาวะและการเจริญเติบโตของเด็ก
09.45 – 10.00 น.	ดื่มนม	1. รับประทานอาหารว่าง (ฝึกการทานอาหารด้วยตนเอง เช่น การจับขนมชิ้นเล็กๆ) 2. ดื่มนม	1. ด้านสุขภาวะและการเจริญเติบโตของเด็ก 2. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
10.00 – 11.00 น.	การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการตามช่วงวัย (กิจกรรมรายบุคคล)		ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมกล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก การใช้ภาษา การเข้าใจภาษา และการช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม

เวลา	อายุ/กิจกรรม		จุดมุ่งหมายของกิจกรรม
	0-6 เดือน	6-12 เดือน	
11.00 – 12.00 น.	ส่งเสริมสุขภาพช่องปากและฟัน	1. ดูแลการรับประทานอาหาร (ฝึกการจับช้อนด้วยตนเอง) 2. กิจกรรมแปรงฟัน และตรวจความสะอาด	1. ด้านสุขภาวะและการเจริญเติบโตของเด็ก 2. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
12.00 – 14.00 น.	ส่งเสริมการนอนหลับให้ต่อเนื่อง (นิทานเพลง/คำกลอน)		ด้านสุขภาวะและการเจริญเติบโตของเด็ก
14.00 – 14.30 น.	ดูแลสุขภาพอนามัยเด็กส่วนบุคคล	ดูแลสุขภาพอนามัยเด็กส่วนบุคคล (ฝึกการเข้าส้วม)	ด้านสุขภาวะและการเจริญเติบโตของเด็ก
14.30 – 15.00 น.	ดื่มนม	1. รับประทานอาหารว่าง (ฝึกการทานอาหารด้วยตนเอง เช่น การจับขนมชิ้นเล็กๆ) 2. ดื่มนม	1. ด้านสุขภาวะและการเจริญเติบโตของเด็ก 2. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
15.00 – 15.30 น.	เล่นอิสระ		ด้านการช่วยเหลือตนเองและเข้าสังคม
15.30 – 16.00 น.	- เตรียมตัวกลับบ้าน - คุณครูสื่อสารข้อมูลเด็กกับผู้ปกครอง		ด้านความปลอดภัยและการส่งต่อข้อมูลของเด็กกับผู้ปกครอง

หมายเหตุ : ตารางกิจกรรมสามารถปรับตามเด็กแต่ละบุคคล

- ตัวอย่างการจัดตารางกิจกรรมประจำวันช่วง อายุ 1-2 ปี

เวลา	อายุ/กิจกรรม		จุดมุ่งหมายของกิจกรรม
	12-18 เดือน	18-24 เดือน	
07.30 – 8.30 น.	- รับเด็ก (สมุทร-ส่งเด็ก) - ตรวจคัดกรองโรคติดต่อเบื้องต้น		ด้านความปลอดภัยและสุขภาพ ของเด็ก
08.30 – 09.30 น.	- เข้าแถวเคารพธงชาติ - เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลง - กิจกรรมกลางแจ้ง (เล่นเครื่องเล่นสนาม-จัดกิจกรรม ทางกาย)		1. ด้านสังคม 2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการและ การเรียนรู้
09.30 – 10.00 น.	- ฝึกการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ ถอดรองเท้า-ถุงเท้า ล้างมือ/เข้าห้องน้ำ โดยมีครูพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ - รับประทานอาหารว่างเช้า (ตีมนมจืดจากแก้ว)		1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพและ การเจริญเติบโตของเด็ก 2. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
10.00 – 10.45 น.	กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการตามช่วงวัย		ด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เน้น กิจกรรมที่ส่งเสริมกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การใช้ภาษา การเข้าใจภาษา และการช่วยเหลือ ตนเองและการเข้าสังคม
10.45 – 11.30 น.	- ฝึกล้างมือ/เข้าห้องน้ำ - รับประทานอาหารกลางวันด้วยตนเอง (เน้นการใช้ช้อนตัก อาหารด้วยตนเอง)	- ฝึกล้างมือ/เข้าห้องน้ำ - รับประทานอาหารกลางวัน ด้วยตนเอง (เน้นการใช้ ช้อนและส้อมตักอาหาร ด้วยตนเอง)	1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพและ การเจริญเติบโตของเด็ก 2. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
11.30 – 14.30 น.	- ดูแลสุขอนามัยเด็ก ส่วนบุคคล - สวดมนต์ไหว้พระ - นอนกลางวัน	- ดูแลสุขอนามัยเด็ก ส่วนบุคคล ได้แก่ ฝึกการ ช่วยเหลือตนเอง (ถอดเสื้อ/กางเกง แปรงฟัน อาบน้ำ/แต่งตัว ใส่ชุดนอน) - สวดมนต์ไหว้พระ - นอนกลางวัน	1. ด้านการช่วยเหลือตนเอง 2. ด้านการส่งเสริมสุขภาพและ การเจริญเติบโตของเด็ก
14.30 – 15.00 น.	- ฝึกการเข้าห้องน้ำ ล้างหน้าแต่งตัว โดยมีครู พี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ	ฝึกการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ เก็บชุดนอน ที่นอน หมอนเข้าที่ การเข้าห้องน้ำ ล้างหน้าแต่งตัวโดยมีครูพี่ เลี้ยงคอยช่วยเหลือ	ด้านการช่วยเหลือตนเอง

เวลา	อายุ/กิจกรรม		จุดมุ่งหมายของกิจกรรม
	12-18 เดือน	18-24 เดือน	
14.30 – 15.00 น.	รับประทานอาหารว่างบ่าย (ผลไม้ตามฤดูกาล) ตีมนมจืดจากกล่อง		1. ด้านสุขภาพและการเจริญเติบโต ของเด็ก 2. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
15.00 – 16.30 น.	เล่นอิสระ		ด้านการช่วยเหลือตนเองและเข้าสังคม
15.30 – 16.00 น.	- กิจกรรมเล่นตามมุม - เตรียมตัวกลับบ้าน - ฝึกเด็กให้รู้จักปกครองและคุณครู - คุณครูสื่อสารข้อมูลเด็กกับผู้ปกครอง		1. ด้านสังคม 2. ด้านความปลอดภัยและการส่งต่อ ข้อมูลกับผู้ปกครอง

หมายเหตุ : ตารางกิจกรรมสามารถปรับตามเด็กตามช่วงอายุ

- ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ช่วง อายุ 0-2 ปี

เพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็ก มีแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ช่วง อายุ 0-2 ปี ได้อย่างเหมาะสมจึงขอยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมตามช่วงอายุดังนี้

1. ช่วงอายุ 0-1 ปี

ลำดับที่	การอบรมเลี้ยงดู	กิจกรรมตามช่วงอายุ (เดือน)			
		0-4 (เดือน)	5-6 (เดือน)	7-9 (เดือน)	10-12 (เดือน)
1	การเคลื่อนไหวและ การทรงตัว	- ไหล่คอแข็งแรง	- ไหล่คอแข็งแรง	- ของเล่น แสนสนุก - โขฟานาเกาะ	- ลูกนั่งกันเถาะ - หนูเกาะเดิน - ขาหนูแข็งแรง
2	การฝึกการประสานสัมพันธ์ ระหว่างมือ-ตา	- โหมบายแสน มหัศจรรย์	- โหมบาย แสนสวย	รูปภาพแสนสวย	- กล้องอะไรเอ๋ย - นิ้วมือน้อยๆ - นิ้วมือ แข็งแรง
3	การส่งเสริมทักษะทางด้าน ภาษา	- เสียง มหัศจรรย์	- ชื่อของหนู - เสียงสดใส	- ชื่อของหนู - เสียงสดใส	เด็กน้อยทำได้

ลำดับที่	การอบรมเลี้ยงดู	กิจกรรมตามช่วงอายุ (เดือน)			
		0-4 (เดือน)	5-6 (เดือน)	7-9 (เดือน)	10-12 (เดือน)
4	การส่งเสริมทักษะทางสังคม	- รอยยิ้มพึมพำใจ	- ตื่นนมด้วยตัวเอง	ภาพสีสวย	- ของเล่นแสนสนุก
5	การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5	- ตาน้อยจ้องมอง	- ตาน้อยจ้องมอง	- เสียงอะไรเอ่ย - หนูน้อยนักชิม	- ทางเดินมหัศจรรย์
6	ส่งเสริมการสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว	- เอ๊ะ เสียงอะไร	- มือน้อยๆ	- เล่นจ๊ะเอ๋	- หยิบของเล่นใส่กล่อง
7	การส่งเสริมจินตนาการและคิดสร้างสรรค์	- อมยิ้ม	- เล่นจ๊ะ...เอ๋	- ธรรมชาติรอบตัว	- ตัวต่อมหัศจรรย์
8	การส่งเสริมด้านอารมณ์ อารมณ์ จิตใจ	- หันตามเสียง	- เล่นจ้ำจี้	- กอดหนูหน่อย	- มาเล่นกันเถอะ
9	การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี	- หนูน้อยทำได้ (ฝึกช่วยตนเอง เช่น การจับช้อน แปรงฟัน การขับถ่าย เป็นต้น)			

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 0-1 ปี

กิจกรรมที่ 1: การเคลื่อนไหวและการทรงตัว

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อแขนกับขา และส่วนต่างๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายทุกส่วน

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
เด็กอายุ 0-4 เดือน	โหล่คอแข็งแรง (เพื่อฝึกทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายโดยใช้คอและไหล่)	ของเล่นสีสดใส	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กนอนในท่านอนคว่ำบนที่นอนหรือบนพื้นราบ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สบตาเด็กพร้อมร้องเพลงโยกเยกให้เด็กฟัง เมื่อเด็กมองตามแล้ว ครูค่อยๆ เคลื่อนหน้าขึ้นด้านบนเพื่อให้เด็กสนใจยกศีรษะโดยมียันพื้นไว้แขนเหยียดตรงและหน้าอกพ้นพื้น 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก คอยสังเกตและให้ความช่วยเหลือเด็กอยู่ตลอดเวลา	เด็กสามารถยกศีรษะและอกโดยใช้แขนยันกับพื้นพุงตัวไว้ได้
5 - 6 เดือน	โหล่คอแข็งแรง (เพื่อฝึกทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายโดยใช้คอและไหล่)	ของเล่นสีสดใส	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กนอนในท่านอนคว่ำบนที่นอน 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ใช้ของเล่นที่มีสีสดใสกระตุ้นให้เด็กเกิดแรงจูงใจอยากมองตาม 3. เมื่อเด็กเริ่มสนใจและมองของเล่น จากนั้นครูค่อยๆ เคลื่อนของเล่นขึ้นด้านบนเพื่อให้เด็กสนใจยกศีรษะมองตามโดยที่มือของเด็กจะดันพื้นไว้ แขนเหยียดตรงและหน้าอกพ้นพื้น 4. ครู/ผู้ดูแลเด็ก คอยสังเกตและให้ความช่วยเหลือเด็กอยู่ตลอดเวลา	เด็กสามารถใช้ฝ่ามือทั้งสองข้างยันตัวขึ้นจนข้อศอกเหยียดตรง ท้องและหน้าอกต้องยกพ้นพื้น

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
7 - 9 เดือน	ของเล่นแสนสนุก (เพื่อฝึกทักษะการทรงตัว นั่งได้แข็งแรง)	- ของเล่น	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านั่ง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก วางของเล่น ไว้ด้านข้างตัวเด็กหรือ เยื้องไปทางด้านหลัง โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็ก สนใจ 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กหยิบของเล่น หรือของใช้เด็ก ด้วยตนเอง	เด็กสามารถนั่งได้มั่นคงและเอี้ยวตัวหรือหมุนตัวไป หยิบของเล่นแล้วหันกลับมานั่งที่เดิมได้
	โซฟานำเกาะ (เพื่อฝึกทักษะการทรงตัว ยืนได้มั่นคง)	- โซฟา - คำคล้องจอง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กโดยให้เด็กอยู่ใน ท่ายืนตรง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กใช้มือเกาะที่โซฟา (ครู/ผู้ดูแล เด็ก เป็นผู้ประคองเด็กโดยเด็กจับที่สะโพกเด็ก ก่อนต่อมาครูเปลี่ยนจับที่ขาเด็ก) 3. เมื่อเด็กเริ่มทำได้ให้เด็กยืนเกาะโซฟาด้วยตนเอง โดยไม่ใช้หน้าอกพิงหรือแขนเพื่อพยุงตัว	เด็กสามารถยืนเกาะโซฟาได้เองอย่างน้อย 10 นาที
10 - 12 เดือน	ลูกนั่งกันเกาะ (เพื่อฝึกทักษะการทรงตัว นั่งได้มั่นคง)	- ลูกบอล - ตุ๊กตามีเสียง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย หรือนอนคว่ำ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก กระตุ้นให้เด็กนั่ง โดยใช้ของเล่น มีเสียงบีบกระตุ้นเด็ก 3. หากเด็กทำไม่ได้ครู/ผู้ดูแลเด็ก ต้องประคองเด็ก โดยการจับเข่าทั้งสองข้าง จับมือเด็กทั้งสองข้าง ยันพื้น และกดที่สะโพกเด็กเพื่อให้เด็กยันตัวลุก นั่งได้	เด็กสามารถลุกจากท่านอนเป็นท่านั่งได้

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
	หนูเกาะเดิน (เพื่อฝึกทักษะการ เคลื่อนไหวและการ ทรงตัว)	- โซฟา - ของเล่นสีสันสดใส	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กยืนเกาะโซฟา หรือโต๊ะ 2. เมื่อเด็กเริ่มทำได้ให้เด็กเกาะยืนโซฟาด้วยตนเอง โดยไม่ใช้หน้าอกพิงหรือแขนเพื่อพยุงตัว 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก กระตุ้นให้เด็กเกาะเดิน โดยอาจ กระตุ้นให้เด็กหยิบของเล่นบนโซฟาในระยะใกล้ๆ ตัวเด็ก 4. ครู/ผู้ดูแลเด็ก คอยกระตุ้นและเฝ้าระวังการทรงตัว ของเด็ก	- เด็กสามารถเกาะยืนที่โซฟาได้โดยไม่ใช้หน้าอกพิง หรือแขนเพื่อพยุงตัว - เด็กสามารถเกาะเดินไปข้างๆ ได้ประมาณ 4-5 ก้าว
	ขาหนูแข็งแรง (เพื่อฝึกทักษะการทรงตัว ยืนได้มั่นคง)	ของเล่นสีสันสดใส	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางเด็กอยู่ในท่านยืน โดยคอย จับพยุงตัวเด็กไว้ 2. เมื่อเด็กยืนเองได้แล้วค่อยปล่อยมือจากเด็กเพื่อให้ เด็กยืนเอง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก กระตุ้นให้เด็กยืนโดยใช้ของเล่น สีสันสดใสกระตุ้นให้เด็กสนใจ 4. ถ้าเด็กยังทำไม่ได้ ครู/ผู้ดูแลเด็กคอยกระตุ้นและให้ คอยพยุงเด็กเพื่อสร้างความคุ้นเคย/ความมั่นใจให้ กับเด็ก	เด็กสามารถยืนได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องช่วยนาน ประมาณ 2 วินาที

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 0-1 ปี

กิจกรรมที่ 2: การฝึกประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา

วัตถุประสงค์ : เพื่อฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ ให้พร้อมในการหยิบจับ ฝึกการทำงานอย่างสัมพันธ์กันระหว่างมือกับตา

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
0 – 5 เดือน	โมบายแสนมหัศจรรย์ *ระวางโมบายแบบหมุน วงกลม (เพื่อฝึกทักษะการใช้ สายตาให้แข็งแรง)	- โมบายสีสดใส	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางเด็กให้อยู่ในท่านอนหงาย โดยครู/ผู้ดูแลเด็กล้มอยู่ด้านข้างของเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ก้มหน้าให้อยู่ใกล้ๆ เด็กห่างจาก หน้าเด็ก 30 ซม. เพื่อกระตุ้นความสนใจ จากนั้น กระตุ้นให้มองโมบาย 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก กระตุ้นให้เด็กมองโมบาย โดยเคลื่อนไหวโมบายเป็นแนวโค้ง <i>* ไปทางด้านขวาหรือด้านซ้ายของเด็กซ้ำๆ</i> <i>* ไม่เคลื่อนไหวโมบายแนวนอนล่างหรือเคลื่อนไหวแบบวงกลม</i>	เด็กสามารถมองตามโมบายเป็นมุม 180 องศาได้
6 เดือน	โมบายแสนสวย (เพื่อฝึกทักษะการใช้มือ เอื้อมหยิบโมบาย)	- โมบายสีสดใส	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางเด็กให้อยู่ในท่านอนหงาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ถือโมบายให้ห่างจากเด็กประมาณ 20-30 ซม. 4. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เขย่าโมบายให้ห่างจากตัวเด็กใน ระยะที่เด็กเอื้อมถึง <i>*ครูสามารถวาดสัมผัสเพื่อให้เด็กผ่อนคลาย และ เป็นการกระตุ้นความสนใจของเด็กประมาณ 5-10 นาที</i>	เด็กสามารถเอื้อมมือข้างใดข้างหนึ่ง ไปหยิบโมบายได้

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
7 – 9 เดือน	รูปภาพแสนสวย (เพื่อฝึกทักษะการใช้ สายตาในการจ้องมอง ภาพ)	- รูปภาพสีสดใส	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางเด็กให้นั่งอยู่ด้านหน้าครู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เปิดหนังสือรูปภาพ และชี้ชวนพูดคุย กับเด็ก โดยออกเสียงซ้ำๆ ชัดๆ เกี่ยวกับรูปภาพ นั้นๆ	เด็กสามารถจ้องมองที่รูปภาพขณะที่ครูพูดคุยได้ 2-3 วินาที
10 - 12 เดือน	กล่องอะไรเอ่ย (เพื่อฝึกทักษะการใช้มือ หยิบของเล่น)	- ของเล่นรูป ทรงต่างๆ - แปรงสีฟันสีสดใส/ หลอดลายการ์ตูน - กล่องไว้ใส่ของเล่น	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางเด็กให้นั่งหันหน้าเข้าหาครู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กหยิบของเล่นที่เป็นรูปทรง ต่างๆ ในกล่องด้วยตนเอง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สังเกตการใช้กล้ามเนื้อมือในการ หยิบจับของเด็ก	เด็กสามารถหยิบของเล่นจากกล่องมาได้
	นิ้วมือน้อยๆ (เพื่อฝึกทักษะการใช้นิ้ว มือหยิบสิ่งของ)	- อาหารชิ้นเล็กๆ เช่น ฟักทองนึ่ง ลูกเกด ขนมอบั้ง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก วางวัตถุชิ้นเล็ก 1 ชิ้น วางบนพื้นให้ อยู่ในระดับที่เด็กเอื้อมมือไปหยิบได้ง่าย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตโดยหยิบวัตถุให้เด็กดูก่อน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก กระตุ้นให้เด็กหยิบวัตถุและสังเกต การหยิบของเด็ก	เด็กสามารถหยิบวัตถุชิ้นจากพื้นได้โดยใช้นิ้วหัวแม่มือ และนิ้วอื่นๆ ไม่ใช่หยิบขึ้นด้วยฝ่ามือ
	นิ้วมือแข็งแรง (เพื่อฝึกทักษะการใช้นิ้ว มือหยิบสิ่งของ ชิ้นเล็ก)	อาหารชิ้นเล็กๆ เช่น ฟักทองนึ่ง ลูกเกด ขนมอบั้ง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก วางวัตถุชิ้นเล็กหน้าเด็ก 1 ชิ้น 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก กระตุ้นความสนใจไปที่วัตถุชิ้นเล็ก แล้วบอกให้เด็กหยิบ และสังเกตการหยิบของเด็ก	เด็กสามารถใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้หยิบวัตถุชิ้นเล็กๆ ขึ้นมาได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 0-1 ปี

กิจกรรมที่ 3: การส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา

วัตถุประสงค์ : เพื่อฝึกการเปล่งเสียง เลียนเสียงพูด ฝึกการให้เด็กรู้จักสื่อความหมายด้วยคำพูดและท่าทาง

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
0 - 5 เดือน	เสียงมหัศจรรย์ (เพื่อฝึกทักษะการใช้ภาษาส่งเสียงสูงๆ ต่ำๆ)	- เพลง/คำคล้องจอง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กในท่านอนหงายหรือนั่ง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สบตาเด็กมองหน้าเด็กพร้อมทำเสียงสูงๆ ต่ำๆ เช่น ครูร้องเพลง คำคล้องจอง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ทำซ้ำๆ เพื่อกระตุ้นการออกเสียงของเด็ก	เด็กสามารถส่งเสียงสูงๆ ต่ำๆ ตามครู/ผู้ดูแลเด็ก
	เสียงมหัศจรรย์ (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษาหันตามเสียง)	- กรุ๊งกริ๊ง - เครื่องเล่นเขย่าเสียง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กในท่านอนหงาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำกรุ๊งกริ๊งมาเขย่าให้เด็กดู 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เขย่ากรุ๊งกริ๊งทางด้านข้างระดับหูของเด็กข้างใดข้างหนึ่งและรอให้เด็กหันมาตามเสียง * เฉพาะชายหรือขวาเท่านั้น 4. ถ้าเด็กไม่หันมามองให้ประคองหน้าเด็กหรือเรียกชื่อเด็กเพื่อให้เด็กหันมาทางด้านที่เขย่า	เด็กสามารถหันตามเสียงและมองที่กรุ๊งกริ๊งได้

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
6 - 9 เดือน	ชื่อของหนู (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษาหันตามเสียงเรียก)	- เพลง/คำกลอน	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กเล่นอิสระและร้องเพลง/คำกลอน ให้เด็กฟัง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เรียกชื่อเด็กซ้ำๆ ชัดๆ ในระยะห่างพอประมาณที่เด็กจะได้ยินเสียงเรียก 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ควรใช้ชื่อเด็กที่ใช้เรียกประจำ ถ้าเด็กไม่หันควรประคองหน้าเด็กให้หันมามองจนเด็กสามารถทำได้เอง	เด็กสามารถตอบสนองโดยหันมามองครูตามเสียงเรียกได้เอง
	เสียงสดใส (เพื่อฝึกทักษะการเลียนเสียงที่แตกต่างกัน)	- เพลง/คำคล้องจอง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กนั่งในท่าสบาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลง /ท่องคำคล้องจองให้เด็กฟัง (นำเสียงควมมีจังหวะหนักเบาแตกต่างกัน) โดยเว้นจังหวะให้เด็กออกเสียงตาม 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สังเกตการเลียนเสียงของเด็ก	เด็กสามารถเลียนเสียงที่แตกต่างกันอย่างน้อย 2 เสียง
9 เดือน - 12 เดือน	เด็กน้อยทำได้ (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษาทำตามคำสั่งได้)	- เพลงตบมือ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านั่งโดยหันหน้าเข้าหาครู/ผู้ดูแลเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เล่นกับเด็กพร้อมกับร้องเพลงให้เด็กฟัง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ทำท่าตบมือให้เด็กดู และบอกให้เด็กทำตาม เช่น ตบมือ โบกมือ ถ้าเด็กทำไม่ได้หรือเด็กไม่ยอมทำ ครู/ผู้ดูแลเด็กช่วยจับมือกระตุ้นให้เด็กทำตาม	เด็กสามารถทำตามคำสั่ง แม้ไม่ถูกต้องตามจังหวะหรือพยายามยกแขนและเคลื่อนไหวมือ

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 0-1 ปี

กิจกรรมที่ 4: การส่งเสริมทักษะทางสังคม

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู และบุคคลใกล้ชิด

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
0 - 4 เดือน	รอยยิ้มพมพ์ใจ (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจ ภาษาการแสดงออก)	เพลงคำกลอน	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อุ้มเด็กในท่านั่งหันหน้าเข้าหาครูหรือ จัดเด็กนอนหงาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก พูดคุยกับเด็กเรียกชื่อเด็กและ ยิ้มทักทายกับเด็ก 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อุ้มเด็กไปสร้างความคุ้นเคยกับ บุคคลอื่นๆ และให้เรียกชื่อเด็ก หรือเล่นกันกับเด็ก โดยเน้นการมองหน้าสบตา 4. สังเกตอารมณ์/สีหน้าของเด็ก	เด็กสามารถยิ้มตามครูหรือผู้ที่คุ้นเคยได้
5 - 6 เดือน	ตื๋มนมด้วยตัวเอง (เพื่อฝึกทักษะการใช้มือ หยิบจับแก้วหัดตื๋มนม)	แก้วหัดตื๋ม/ของเล่น	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กนั่งหันหน้าเข้าหา ตัวเอง 2. เรียกชื่อและสบตา พูดคุยกับเด็กเมื่อเด็กมองแล้ว นำแก้วหัดตื๋มส่งให้เด็ก 3. สังเกตเด็กว่าให้ความสนใจกับถ้วยหัดตื๋มและ สามารถถือด้วยมือตนเองได้	เด็กสามารถจับแก้วหัดตื๋มนมได้ด้วยตนเอง
7 - 9 เดือน	ภาพสีสวย (เพื่อฝึกทักษะการมอง ภาพนาน 2-3 วินาที)	หนังสือภาพ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กนั่งในท่าที่สบาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เปิดหนังสือนิทานให้เด็กมอง เด็กสามารถจ้องมองได้นาน 2-3 วินาที	เด็กสามารถมองภาพได้นาน 2-3 วินาที

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
10 - 12 เดือน	ของเล่นแสนสนุก (เพื่อฝึกทักษะการสังเกต และการใช้มือหยิบจับใน การเล่นสิ่งของ)	แก้วน้ำ, ช้อน, ถ้วย, หวี, แปรงสีฟัน	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กนั่งหันหน้าเข้าหา ตัวเอง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เอาของใช้มาวางตรงหน้าเด็ก เช่น แก้วน้ำ,ช้อน,ถ้วย,หวี,แปรงสีฟัน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตวิธีการเล่นให้เด็กดู 4. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สังเกตว่า เด็กสามารถเล่นของ ตามประโยชน์ได้ถูกต้อง	เด็กสามารถเล่นสิ่งของตามประโยชน์ได้ถูกต้อง อย่างน้อย 1 ใน 4 ชิ้น

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ : ช่วงอายุ 0-1 ปี

กิจกรรมที่ 5: การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

วัตถุประสงค์ : เพื่อกระตุ้นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการมองเห็น การได้ยิน การลิ้มรส การได้กลิ่น และการสัมผัส

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
0 – 6 เดือน	ตาน้อยจ้องมอง (เพื่อฝึกทักษะการจ้องมอง)	- โมบายหลากสี - กริ่งกริ่ง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สบตาเด็กพร้อมร้องเพลงโยกเยกให้เด็กฟัง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำกริ่งกริ่ง/โมบายหลากสีมาชวนให้เด็กสนใจมองตาม	เด็กสามารถมองตามวัตถุสิ่งของได้
7 – 9 เดือน	หนูน้อยนักชิม (เพื่อฝึกทักษะการหยิบของเข้าปากได้)	อาหารชิ้นเล็กๆ เช่น ขนมหั้วชิ้นเล็ก	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านั่ง โดยช่วยประคองตัวอยู่ข้างหลัง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำอาหารชิ้นเล็กมาวางตรงหน้าเด็ก สังเกตเด็กหยิบของเข้าปากได้เอง	เด็กสามารถหยิบของเข้าปากได้
	เสียงอะไรเอ่ย (เพื่อฝึกทักษะการได้ยินเสียง)	- โขฟ่า - กริ่งกริ่ง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กนั่งในท่าสบาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก กระตุ้นเด็กโดยใช้กริ่งกริ่งเพื่อให้เด็กสนใจและมองตาม 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เขย่ากริ่งกริ่งด้านข้างเอียงไปด้านหลังของเด็กเพื่อให้หันตามเสียง	เด็กสามารถหันตามเสียงได้
9 - 12 เดือน	ทางเดินมหัศจรรย์ (เพื่อฝึกทักษะการใช้มือสัมผัสลูกบอลได้)	- ทางเดินหลากหลาย ผิวสัมผัส เช่น พื้นเรียบ พื้นหญ้า พื้นทราย เป็นต้น	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำแผ่นทางผ่านเดินหลากหลายผิวสัมผัส เช่น พื้นเรียบ พื้นหญ้า พื้นทราย มาปูบนพื้น 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตการเดินบนทางเดินหลากหลายผิวสัมผัส 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก กระตุ้นให้เด็กเดินตามบนทางเดินหลากหลายผิวสัมผัส	เด็กสามารถเดินบนทางเดินหลากหลายผิวสัมผัสได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ : ช่วงอายุ 0-1 ปี

กิจกรรมที่ 6: ส่งเสริมการสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

วัตถุประสงค์ : เพื่อฝึกให้เด็กเรียนรู้ สิ่งรอบตัวผ่านเหตุการณ์ สื่อที่หลากหลายในโอกาสต่างๆ

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
0 - 4 เดือน	เอ๊ะ เสียงอะไร (เพื่อฝึกทักษะการมองตามเสียง)	- กริ่งกริ่ง - ของเล่นสีสดใส - สดใสมีเสียง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำของเล่นสีสดใสใสมีเสียงหรือกริ่งกริ่งมาเขย่าให้เกิดเสียงเพื่อให้เด็กสนใจและมองตาม	เด็กสามารถมองตามเสียงกริ่งกริ่งหรือของเล่นสีสดใสมีเสียงได้
5 - 6 เดือน	มือน้อยๆ (เพื่อฝึกทักษะเอื้อมมือหยิบของ)	ของเล่นสีสดใสใสหรือของเล่นที่มีเสียง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก วางของเล่นไว้ตรงหน้าเด็ก กระตุ้นด้วยการเขย่า สังเกตว่าเด็กเกิดความสนใจที่จะเอื้อมมือไปหยิบของเล่นได้	เด็กสามารถเอื้อมมือไปคว้าหยิบของเล่นได้
7 - 9 เดือน	เล่นจ๊ะเอ๋ (เพื่อฝึกทักษะการรอคอยและมองตามเสียง)	ผ้าขาวมီး	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านั่งสบาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เล่นจ๊ะเอ๋..โดยใช้ผ้าปิดบังใบหน้าไว้..ทำซ้ำ 2 รอบ 3. รอบที่ 3 พุดจ๊ะเอ๋..แต่ไม่ปิดผ้า สังเกตเด็กจะมองตามทางที่ครู/ผู้ดูแลเด็ก โพล่หน้าไปทางไหน	เด็กสามารถรอคอยและมองตามเสียงได้
9 - 12 เดือน	หยิบของเล่นใส่กล่อง (เพื่อฝึกทักษะการหยิบของใส่กล่อง)	- กล่อง - ของเล่นชนิดต่างๆ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำกล่องและของเล่นมาวางตรงหน้าเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ชวนเด็กพุดคุยและร้องเพลงโยกเยก 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เล่นกับเด็กโดยหยิบของเล่นใส่กล่องให้เด็กดูแล้วให้เด็กหยิบของเล่นใส่กล่องตาม	เด็กสามารถหยิบของเล่นใส่กล่องได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 0-1 ปี

กิจกรรมที่ 7: การส่งเสริมจินตนาการและคิดสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ : เพื่อฝึกให้เด็กแสดงออกทางความคิดตามจินตนาการของตนเอง

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
0 - 4 เดือน	อมยิ้ม (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษาการแสดงออก)	ร้องเพลง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก พูดคุยหรือร้องเพลงกระตุ้นให้เด็กสนใจ สังเกตว่า เด็กสามารถแสดงสีหน้าอย่างไร	เด็กสามารถยิ้มและส่งเสียง/อ้อแอ้เลียนแบบครู
5 - 6 เดือน	เล่นจ๊ะ...เอ๋ (เพื่อฝึกทักษะการรอคอย)	- ผ้า	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เล่นจ๊ะเอ๋กับเด็กโดยใช้ผ้าปิดหน้า แล้วเปิดผ้าออกพูดว่า จ๊ะเอ๋ ทำซ้ำ 2 รอบ 3. สังเกตเด็กสามารถรอคอยการโผล่หน้าของครูได้	เด็กสามารถรอคอย
7 - 9 เดือน	ธรรมชาติรอบตัว (เพื่อฝึกทักษะสัมผัสธรรมชาติรอบตัวและสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก)	- สื่อของจริง เช่น กรวด หิน ดิน หวาย น้ำ ต้นไม้ ผู้คนรอบข้างและสิ่งต่างๆ รอบตัว	ครู/ผู้ดูแลเด็กนำเด็กไปเล่นในสนามกลางแจ้ง เพื่อได้สัมผัสธรรมชาติรอบตัว เช่น กรวด หิน ดิน หวาย น้ำ ต้นไม้ ผู้คนรอบข้างและสิ่งต่างๆรอบตัว	เด็กสามารถสนใจธรรมชาติรอบตัว เช่น กรวด หิน ดิน หวาย น้ำ ต้นไม้ ผู้คนรอบข้างและสิ่งต่างๆ รอบตัว
10 - 12 เดือน	ตัวต่อมหัศจรรย์ (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการใช้มือหยิบจับของเล่นหรือบล็อกไม้ต่างๆ)	- บล็อกไม้ขนาดใหญ่	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำบล็อกไม้ขนาดใหญ่มาให้เด็กเล่น 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตการเล่นต่อบล็อกไม้ขนาดใหญ่ให้เด็กดู 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กเล่นต่อบล็อกไม้ขนาดใหญ่ด้วยตนเอง	เด็กสามารถเล่นต่อบล็อกไม้ขนาดใหญ่ตามจินตนาการ

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 0-1 ปี

กิจกรรมที่ 8: การส่งเสริมด้านอารมณ์อารมณ์ จิตใจ

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงดูในการตอบสนองความต้องการของเด็กด้านจิตใจ ให้เกิดความอบอุ่นและมีความสุข

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
0 - 4 เดือน	หันตามเสียง (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษาหันตามเสียง)	- เพลง - คำคล้องจอง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านอนคว่ำ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก กระตุ้นเด็กโดยการร้องเพลง คำคล้องจองหรือเล่นกับเด็ก 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เปลี่ยนทิศทางการนั่งของตนเอง เช่น ด้านซ้ายหรือขวาของตัวเด็ก พร้อมร้องเพลง/ท่องคำคล้องจอง สังเกตเด็กหันตามเสียงได้	เด็กสามารถหันตามเสียงได้
5 - 6 เดือน	เล่นจ้ำจี้ (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษาการแสดงออกทางอารมณ์)	- เพลงจ้ำจี้ - มะเขือเปราะ - คำคล้องจอง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านอนหงาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลง คำคล้องจอง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เล่นจ้ำจี้ด้วยนิ้วมือสัมผัสมือเด็ก เพื่อให้เด็กรู้สึกดีใจส่งเสียงอ้อแอ้ตามครู	เด็กสามารถส่งเสียงทักทาย แสดงถึงอารมณ์ที่สนุกสนาน
7 - 9 เดือน	กอดหนุนน้อย (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษาการแสดงออกทางอารมณ์ด้วยท่าทาง)	- เพลง - คำคล้องจอง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านั่ง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก กอดเด็กด้วยความรักให้ความอบอุ่นโดยร้องเพลง/ท่องคำคล้องจอง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำเด็กไปทำความคุ้นเคยกับคนอื่น ด้วยการโอบกอดเด็ก	เด็กสามารถแสดงอารมณ์ต่างๆ เมื่อได้รับการโอบกอด
10 - 12 เดือน	มาเล่นกันเถอะ (เพื่อฝึกทักษะการใช้ภาษาและการเล่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่น)	- เพลง เล่นกันดีดี - คำคล้องจอง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านั่งสบาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำของเล่นมาวางให้เด็กเล่น 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สังเกตการเล่นของเด็กร่วมกับคนอื่น	เด็กสามารถเล่นของเล่นของตนเอง โดยไม่แย่งของคนอื่น

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 0-1 ปี

กิจกรรมที่ 9: การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี

วัตถุประสงค์ : เพื่อสร้างเสริมสุขนิสัยที่ดีในการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย และการแสดงมารยาทที่สุภาพ นุ่มนวล แบบไทย

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
5 - 6 เดือน	หนูน้อยทำได้ (เพื่อฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในการหยิบขนมปังแล้วทานด้วยตนเอง)	- ขนมปังที่ละลายง่ายเป็นชิ้นเล็กๆ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านั่งสบาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำขนมปังชิ้นเล็กที่ละลายง่ายมาให้เด็กจับ	เด็กสามารถหยิบขนมปังแล้วทานด้วยตนเอง
6-12 เดือน	หนูน้อยทำได้ (เพื่อฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในหยิบจับ)	- ขวด - แปรงสีฟัน - หวี	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านั่งสบาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กหยิบ จับของใช้ของเด็ก เช่น ขวดนม, แปรงสีฟัน, หวี 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สังเกตว่าเด็กหยิบของใช้โดยไม่ตกจากมือได้นาน 1 นาที	เด็กสามารถหยิบ จับของใช้ได้นาน 1 นาที
	หนูน้อยทำได้ (เพื่อฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองนั่งโถเพื่อขับถ่าย)	- โถนั่งถ่าย - ของเล่นสีสันสดใส	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านั่งสบายบนโถนั่งถ่าย เพื่อสร้างความคุ้นชิน ประมาณ 2-3 นาที ในครั้งแรกๆ (เมื่อเด็กมีอาการปวดถ่าย) 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ใช้ของเล่นสีสันสดใส เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ปรับเพิ่มขยายเวลาการนั่งโถ ในช่วงที่เด็กปวดถ่าย	เด็กสามารถนั่งโถเพื่อขับถ่ายได้
10 - 12 เดือน	หนูน้อยทำได้ (เพื่อฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในการดื่มน้ำจากแก้ว)	- แก้วน้ำ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดท่าทางให้เด็กอยู่ในท่านั่งสบาย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก วางแก้วน้ำ ตรงหน้าเด็ก 3. สังเกตว่าเด็กสามารถดื่มน้ำจากแก้วได้	เด็กสามารถดื่มน้ำจากแก้วได้ด้วยตนเอง

- ช่วงอายุ 1-2 ปี

ลำดับที่	การอบรมเลี้ยงดู	กิจกรรมตามช่วงอายุ (เดือน)	
		12-18 เดือน	19-23 เดือน
1	1. การเคลื่อนไหวและการทรงตัว	- กิจกรรมกลางแจ้ง - กิจกรรมเคลื่อนไหวเข้าจังหวะ - รอยเท้าของหนู - รถไฟหรรษา	- รดลากของหนู
2	2. การฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ-ตา	- ใบหน้าของหนู - ไม้หนีบหลากสี - ต่อไม้บล็อก - ขีดเขียนตามจินตนาการ	- ขยำกระดาษ - เมล็ดถั่วแดงใส่ขวด
3	3. การส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา	- รูปหนูอยู่ไหน - สัญลักษณ์ของหนู - ของเล่นที่หนูชอบ	- นิทานที่หนูชอบฟัง - ของใช้ของหนู - สัตว์ที่หนูรู้จัก
4	4. การส่งเสริมทักษะทางสังคม	- มาเล่นกันเถอะ - เครื่องเล่นสนามแสนสนุก - เก็บของเข้าที่	- ช่วยเหลือพ่อแม่ - ผักแสนอร่อย - ทั้งขยะถูกที่
5	5. การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5	- อะไรรู้อยู่ในกล่อง - กลิ่นอะไรเอ๋ย - โทรศัพท์ของหนู	- ลองลิ้มชิมรส - สร้อยคอแสนสวย
6	6. ส่งเสริมการสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว	- สำรวจต้นไม้ - ธรรมชาติที่หนูรู้จัก - น้ำร้อน น้ำเย็น	- ครอบครัวของหนู - สีสวยสดใส - ยานพาหนะ
7	7. การส่งเสริมจินตนาการและคิดสร้างสรรค์	- วาดภาพตามจินตนาการ - จิกปะ - พับสี	- พิมพ์ภาพด้วยใบไม้ - วาดภาพด้วยนิ้วมือ - ขวดน้ำแสนสวย
8	8. การส่งเสริมด้านอารมณ์จิตใจ	- ธรรมะสร้างสมาธิ - เล่นอิสระตามมุม - ใบหน้าแสดงความรู้สึก	- เทียวห้องคลั่งนิทาน - เครื่องเล่นสนามแสนสนุก
9	9. การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี	- หนูน้อยมือสะอาด - เด็กดีมีวินัย - เสื้อผ้าน่าสวมใส่	- ปากหอมฟันสวย - สวัสดิ์ดีครับ สวัสดิ์คะ - เก็บของเข้าที่กันเถอะ

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่: ช่วงอายุ 1-2 ปี

กิจกรรมที่ 1: การเคลื่อนไหวและการทรงตัว

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อแขนกับขา และส่วนต่างๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวหรือออกกำลังกายทุกส่วน

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
13 - 19 เดือน	กิจกรรมกลางแจ้ง (เพื่อฝึกทักษะการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย)	- สนามเด็กเล่น - เครื่องเล่นสนาม	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำเด็กลงสนามโดยมีข้อตกลงในการเล่นอย่างปลอดภัยและถูกวิธี รู้จักการแบ่งปันและรอคอย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กเล่นอิสระ พร้อมดูแลอย่างใกล้ชิด	เด็กสามารถเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างเสรี
	กิจกรรมเคลื่อนไหวเข้าจังหวะ (เพื่อฝึกทักษะเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย)	- เพลง - เครื่องเคาะจังหวะ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลงและทำท่าทางประกอบเพลงให้เด็กดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็กทำท่าทางประกอบร่วมกัน	เด็กสามารถเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างเสรี
	รอยเท้าของหนู (เพื่อฝึกทักษะการทรงตัว)	- กระดาษ สติกเกอร์ สีต่างๆ ตัดเป็นรูปเท้าเด็กให้ครบจำนวนเด็ก - กรรไกร	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำรูปเท้าเด็กที่ตัดไว้มาติดที่พื้นในบริเวณห้อง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตวิธีการยืนบนรอยเท้ากับเด็กและเด็กๆ ออกมายืนบนรอยเท้าของตนเองได้ 10 วินาที	เด็กสามารถยืนได้นานและไม่ล้ม
	รถไฟพหุรชา (เพื่อฝึกทักษะการทรงตัว)	- กระดาษ สติกเกอร์ ตัดเป็นเส้นทางเดินรถไฟ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำสติกเกอร์ตัดเป็นเส้นทางเดินรถไฟที่พื้นห้องระยะประมาณ 3-5 เมตร 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตการเดินของขบวนรถไฟ โดยให้เด็กต่อแถวเป็นแนวแล้วเดินตามครูตามเส้นทางเดินรถไฟ	เด็กสามารถเดินตามเส้นทางเดินรถไฟได้โดยไม่ล้ม

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
20 - 24 เดือน	รถลากของหนู (เพื่อฝึกทักษะการทรงตัว)	- กล่องชนิดต่างๆ ที่มีขนาดใหญ่ - เชือก/กรรไกร	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กนำกล่องมาจากบ้าน 2. ครู/ผู้ดูแลเด็กและเด็กช่วยกันประดิษฐ์รถลากให้สวยงาม 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตวิธีการเล่นรถลากให้กับเด็กแล้วให้เด็กลากวัตถุเล่นอย่างอิสระบริเวณห้องเรียน	เด็กสามารถเดินเล่นลากวัตถุได้โดยไม่เสียการทรงตัว
	เดินตามเส้น (เพื่อฝึกทักษะการทรงตัว)	- เชือกยาว 2 เมตร - แแถบสติ๊กเกอร์ ตัดตรงยาว 2 เมตร - แผ่นไม้ยาว	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนากับเด็กพร้อมสาธิตถึงการเดินตามเส้นเชือก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตการเดินตามเส้นเชือกและให้เด็กทำตาม 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กแต่ละคนเดินตามเส้นเชือก	เด็กสามารถเดินตามเส้นเชือกได้โดยไม่เสียการทรงตัว
	ต่อไม้บล็อก (เพื่อฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก)	- ไม้บล็อก	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แนะนำอุปกรณ์ และสาธิตวิธีการต่อไม้บล็อกให้เด็กๆ ดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กนั่งต่อไม้บล็อกทีละคน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สังเกตเด็กและคอยให้ความช่วยเหลือถ้าเด็กทำได้ปล่อยให้ทำเอง	เด็กสามารถใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในการต่อไม้บล็อกได้สูง 2 ชั้น ขึ้นไป

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 1-2 ปี

กิจกรรมที่ 2: การฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ-ตา

วัตถุประสงค์ : เพื่อฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ ให้พร้อมในการหยิบจับ ฝึกการทำงานอย่างสัมพันธ์กันระหว่างมือกับตา

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
13 - 19 เดือน	ใบหน้าของหนู (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการใช้มือ หยิบจับชิ้นส่วนประกอบใบหน้า)	- ภาพใบหน้า	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แนะนำส่วนต่างๆของใบหน้าว่ามีอะไรบ้าง พร้อม สาธิตวิธีการติดส่วนประกอบอวัยวะบนใบหน้าให้เด็กดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กแต่ละคนหยิบส่วนประกอบของใบหน้าแล้ว นำไปติดบนใบหน้า เช่น ดิต ตา จมูก ปาก ให้ครบและถูกต้อง	เด็กสามารถใช้นิ้วมือในการ หยิบชิ้นส่วนประกอบของ ใบหน้า เช่น ตา จมูก ปาก และนำไปติดบนภาพใบหน้าได้ ถูกต้อง
	ไม้หนีบหลากสี (เพื่อฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก)	- ไม้หนีบขนาดต่างๆ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำไม้หนีบผ้าขนาดต่างๆมาให้เด็กดูและสาธิตวิธี การจับไม้หนีบที่ถูกต้อง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาทำกิจกรรมที่ละคนจนครบ 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำเชือกมาผูกเป็นที่ตากผ้าในบริเวณห้องแล้วให้ เด็กทุกคนเอาไม้หนีบไปหนีบที่เชือก	เด็กสามารถใช้นิ้วมือในการจับ ไม้หนีบได้
	ต่อไม้บล็อก (เพื่อฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก)	- ไม้บล็อก	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แนะนำอุปกรณ์ และสาธิตวิธีการต่อไม้บล็อกให้ เด็กๆ ดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กนั่งต่อไม้บล็อก 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สังเกตเด็กและคอยให้ความช่วยเหลือถ้าเด็กทำได้ ปลอ่ยให้ทำเอง	เด็กสามารถใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ในการต่อไม้บล็อกได้สูง 2 ชั้น ขึ้นไป
	กิจกรรมงานปั้น (เพื่อฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก)	- แป้งโด	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กนำแป้งโด สีต่างๆ ร่วมสนทนากับเด็กและ สาธิตการปั้นตามจินตนาการ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็กร่วมกันปั้นแป้งโด เป็นรูปตามจินตนาการ	เด็กสามารถปั้นแป้งโดได้ตาม จินตนาการสร้างสรรค์ศิลปะได้ ด้วยตนเอง

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
	ขีดเขียนตามจินตนาการ (เพื่อฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก)	- สีเทียนแท่งใหญ่ - กระดาษ A4	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แจกกระดาษให้เด็กพร้อมสาธิตวิธีการจับสีเทียน วาดภาพอย่างถูกต้อง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ในการทำ กิจกรรม	เด็กสามารถขีดเขียนเป็นเส้น ต่างๆ ได้เอง โดยดูจากผลงาน ของเด็ก
20 - 24 เดือน	ขยำกระดาษ (เพื่อฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก)	- กระดาษสีเปียว - รูปต้นไม้ที่ไม่มีใบ - กรรไกร	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำรูปต้นไม้ที่ทำไว้มาติดหน้าห้องและสาธิตการนำ กระดาษที่เด็กขยำไว้มาติดที่กิ่งไม้ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กขยำกระดาษแล้วนำไปติดที่ต้นไม้	เด็กสามารถใช้มือในการขยำ กระดาษในการทำกิจกรรมได้
	เมล็ดถั่วแดงใส่ขวด (เพื่อฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก)	- ขวด/ตะกร้า - เมล็ดถั่วแดง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กนำขวดมาจากบ้าน 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำถั่วแดงใส่ในตะกร้าพร้อมวิธีการหยิบ เมล็ดถั่วแดงใส่ขวดที่ละเม็ด 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กทำกิจกรรมโดยมีครูดูแล ขณะเด็กทำกิจกรรมอย่างใกล้ชิดเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายกับเด็ก	เด็กสามารถใช้มือในการหยิบ เมล็ดถั่วแดงใส่ขวดที่ละเม็ดได้
	แยกสี (เพื่อฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก)	- ขวดน้ำสีต่างๆ - แผ่นภาพสีต่างๆ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร่วมสนทนากับเด็กเกี่ยวกับสีต่างๆ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กแยกสีที่เหมือนกันอยู่ให้อยู่กลุ่มเดียวกัน	เด็กสามารถใช้มือในการหยิบ จับขวดน้ำหรือแผ่นสีที่เหมือนกันอยู่ให้อยู่กลุ่มเดียวกันได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ : ช่วงอายุ 1-2 ปี

กิจกรรมที่ 3: การส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา

วัตถุประสงค์ : เพื่อฝึกการเปล่งเสียง เลียนเสียงพูด ฝึกการให้เด็กรู้จักสื่อความหมายด้วยคำพูดและท่าทาง

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
13 - 19 เดือน	รูปหนูอยู่ไหน (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษา การใช้ภาษาและการสังเกต)	- รูปภาพเด็กแต่ละคน	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำรูปเด็กแต่ละคนมาวาง 4-5 ภาพ โดยมีภาพเด็กคนที่จะถามรวมอยู่ด้วย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ตั้งคำถามกับเด็ก เช่น รูปหนูคนไหนคะ/ครับ แล้วให้เด็กออกมาชี้/หยิปรูปของตนเอง	เด็กสามารถชี้หรือบอกรูปตัวเองได้
	สัญลักษณ์ของหนู (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษา การใช้ภาษาและการสังเกต)	- รองเท้าเด็ก - สัญลักษณ์แทนตัวเด็ก เช่น ดอกไม้ รูปสัตว์	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก บอกสัญลักษณ์ประจำตัวเด็ก แล้วให้เด็กจำให้ได้ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ตั้งคำถามเด็กว่า สัญลักษณ์ของตัวเองคืออะไร	เด็กสามารถบอกสัญลักษณ์ของตนเองได้
	ของเล่นที่หนูชอบ (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษา)	- รถ - ลูกบอล - ตุ๊กตา	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมสื่อและอุปกรณ์พร้อมอธิบายสิ่งของให้เด็กรู้จักแล้วตั้งคำถามกับเด็ก เช่น หนูชอบของเล่นชิ้นไหนคะ อันนี้คืออะไรคะ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาทำกิจกรรมทีละคน/พร้อมคำชมเชย	เด็กสามารถตอบคำถามในสิ่งของที่ตนเองชอบได้

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
20 - 24 เดือน	นิทานที่หนูชอบฟัง (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษา การใช้ภาษาและการแสดงความอารมณ์รู้สึก)	หนังสือนิทานเหมาะสมตามวัย ไม่เน้นตัวหนังสือ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ท่องคำกลอน/คำคล้องจองให้เด็กฟังเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเล่านิทาน 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ตั้งคำถามกับเด็กในเนื้อหานิทานให้เด็กตอบและกล้าแสดงออก	เด็กสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับนิทานที่ตนเองชอบและแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกได้
	ของใช้ของหนู (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษา การใช้ภาษา)	- แก้วน้ำเด็ก - ถ้วย/ช้อน - แปรงสีฟัน	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมของใช้เด็ก/วัตถุวางไว้บนโต๊ะหน้าห้องพร้อมสาธิตการทำกิจกรรมและให้เด็กออกมาหยิบหรือบอกของใช้ที่ตนเองรู้จัก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ตั้งคำถามกับเด็ก เช่น แก้วอยู่ไหนหรืออันที่หนูหยิบเรียกว่าอะไร	เด็กสามารถตอบคำถามและหยิบสิ่งของพร้อมทั้งของใช้ที่ตนเองรู้จักได้
	สัตว์ที่หนูรู้จัก (เพื่อฝึกทักษะการเข้าใจภาษา การใช้ภาษาและการสังเกต)	- ภาพแมว/ไก่/หมู/สุนัข	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำภาพที่เตรียมไว้มาวางบนโต๊ะพร้อมสนทนาเกี่ยวกับภาพทั้งหมด 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ตั้งคำถามกับเด็ก เช่น ภาพแมวอันไหน ให้เด็กออกมาชี้หรือบอกสัตว์ที่เด็กรู้จัก	เด็กสามารถชี้และตอบคำถามได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 1-2 ปี

กิจกรรมที่ 4: การส่งเสริมทักษะทางสังคม

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู และบุคคลใกล้ชิด

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
13 - 19 เดือน	มาเล่นกันเถอะ (เพื่อฝึกทักษะการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น รู้จักการแบ่งปัน การรอคอย)	- ของเล่นชนิดต่างๆ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมของเล่นให้เด็กที่มีจำนวนเพียงพอต่อเด็ก พร้อมบอกวิธีการเล่นอย่างถูกต้องและปลอดภัย 2. จากนั้นครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน พร้อมของเล่นที่เด็กเลือกเอง	เด็กสามารถเล่นกับเพื่อน/ มีการแบ่งปัน/รอคอย
	เครื่องเล่นสนามแสนสนุก (เพื่อฝึกทักษะการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น รู้จักการแบ่งปัน การรอคอย)	- เครื่องเล่นสนามชนิดต่างๆ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก พาเด็กไปสนามเด็กเล่นพร้อมข้อตกลงในการเล่นอย่างปลอดภัย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แนะนำวิธีการเล่น 3. เด็กเล่นอย่างอิสระโดยครูดูแลอย่างใกล้ชิด	เด็กสามารถเล่นกับเพื่อน/ มีการแบ่งปัน/รอคอย
	เก็บของเข้าที่ (เพื่อฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองและฝึกการเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น รู้จักการอดทนและรอคอย แบ่งปัน) หมายเหตุ ; ทำกิจกรรมนี้ซ้ำๆ ในกิจกรรมอื่นๆ เพื่อฝึกวินัยในเด็ก	- ของเล่นตามมุม	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนาและสาธิตการเล่นตามมุมพร้อมเก็บของเล่นเข้าที่ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กเล่นตามมุมๆ ละ 5-6 คน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ส่งสัญญาณให้เด็กเตรียมตัวเก็บของเล่นเข้าที่	เด็กสามารถเล่นกับเพื่อน/ มีการแบ่งปัน/รอคอย

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
20 - 24 เดือน	ช่วยเหลือพ่อแม่ (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการช่วยเหลือตนเอง ผู้อื่นได้)	- ไม้กวาด/ที่ตักผง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมอุปกรณ์การทำความสะอาดและบอกวิธีการใช้/ประโยชน์อย่างถูกต้อง 2. ให้เด็กออกมาเล่นบทบาทสมมุติการช่วยงานบ้านของคุณแม่	เด็กสามารถเล่นบทบาทสมมุติการช่วยงานบ้านของคุณแม่ได้
	ผักแสนอร่อย (เพื่อฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองและการเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น)	ผักชนิดต่างๆ เช่น ผักบุ้ง ถั่ว แครอท กระเทียม น้ำมันพืช แป้งทอดกรอบ ส้อม ถ้วย	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แนะนำอุปกรณ์การทำผักแสนอร่อย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กล้างผักแต่ละชนิดและนำผักที่หั่นแล้วใส่ในกะละมัง แป้งกรอบ และนำมาวางไว้ในถาด (ครูดูแลอย่างใกล้ชิด) 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำผักที่ชุบแป้งกรอบแล้วลงทอด โดยให้เด็กนั่งรอในที่ปลอดภัย และสังเกตอยู่ห่างๆ จากกระทะทอด 4. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ตักแบ่งผักทอดใส่จานของเด็กแต่ละคนและให้เด็กทานกับเพื่อนๆ ฝึกใช้ช้อน-ส้อมในการกิน	เด็กสามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ
	ทิ้งขยะถูกที่ (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น)	- ถังขยะแห่งบริเวณโรงเรียน	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก พาเด็กเก็บเศษใบไม้/ขยะพร้อมแนะนำวิธีการทิ้งใบไม้/ขยะลงถังอย่างถูกและปลอดภัย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ	เด็กสามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่: ช่วงอายุ 1-2 ปี

กิจกรรมที่ 5: การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5

วัตถุประสงค์ : เพื่อกระตุ้นการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการมองเห็น การได้ยิน การลิ้มรส การได้กลิ่น และการสัมผัส

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
13 - 19 เดือน	อะไรอยู่ในกล่อง (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการสัมผัส สิ่งของ)	- ก้อนหิน - ฟองน้ำ - กล่องกระดาษ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำสื่อ/อุปกรณ์ใส่กล่องพร้อมบอกวิธีการสัมผัส สิ่งของในกล่องและความแตกต่าง เช่น ก้อนหินมีลักษณะแข็ง/ ฟองน้ำจะนิ่ม 2. ให้เด็กออกมาสัมผัสของในกล่องแล้วถามเด็กว่านิ่มหรือแข็ง	เด็กสามารถแสดงการรับรู้ ความแตกต่างของผิวสัมผัสได้
	กลิ่นอะไรเอ่ย (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการสัมผัส ดมกลิ่น)	- กลิ่นดอกไม้ - กลิ่นผลไม้ - ผ้าปิดตาเด็ก	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมอุปกรณ์และแนะนำวิธีการดมกลิ่นดอกไม้/ กลิ่นผลไม้ 2. ให้เด็กปิดตาด้วยผ้าและออกมาดมกลิ่น 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ถามเด็กว่าได้กลิ่นอะไร	เด็กสามารถบอกชนิดกลิ่น ดอกไม้/กลิ่นผลไม้ได้
	โทรศัพท์ของหนู (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการได้ยิน)	- แก้วกระดาษ - เชือก/กรรไกร	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมอุปกรณ์ในการทำโทรศัพท์ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำแก้วกระดาษมาเจาะรูตรงกลางทั้งสอง 2 ใบ เอาเชือกที่ตัดไว้ยาวประมาณ 1 เมตร มาร้อยกับแก้วทั้ง 2 ใบ 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตวิธีการเล่นโทรศัพท์ โดยให้เด็กจับคู่กัน ดึงเชือกโทรศัพท์ให้ตึงในขณะที่เล่น คนหนึ่งพูดอีกคนฟังแล้วให้ เด็กสลับกันเล่น	เด็กสามารถเล่นโทรศัพท์ กระดาษและร่วมเล่นกับเพื่อน ได้

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
20 - 24 เดือน	ลองลิ้มชิมรส (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการสัมผัส โดยการชิมรสชาติ)	- เกลือ/น้ำตาล/ มะนาว - ถ้วย/หลอด	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมอุปกรณ์และสาธิตวิธีการชิมรสว่ามี ความแตกต่างกันอย่างไร เช่น เกลือมีรสเค็ม น้ำตาลมีรสหวาน เป็นต้น 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาชิมโดยให้เด็กเลือกที่จะชิมเองแล้ว ถามเด็กๆ ว่ามีรสชาติเป็นอย่างไร 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาชิมทุกคน	เด็กสามารถแสดงการรับรู้ รสชาติที่ต่างกันได้
	สร้อยคอแสนสวย (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการช่วย เหลือตนเอง)	- หลอดกาแฟ - เชือก/ดอกไม้ กระดาษ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมอุปกรณ์พร้อมสาธิตวิธีการร้อยสร้อยคอ แสนสวยให้กับเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน ในการทำ กิจกรรม และคอยช่วยเหลือเด็กบ้างแล้วปล่อยให้เด็กทำด้วย ตนเอง	เด็กสามารถร้อยหลอดกาแฟ ได้ด้วยตนเอง
	ทดลองเป่าฟอง (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการช่วย เหลือตนเอง)	- สบู่ - น้ำ - ที่เป่าฟองสบู่	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมอุปกรณ์พร้อมสาธิตวิธีการเป่าฟองสบู่สวย ให้กับเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดให้เด็กทำกิจกรรมโดยมีครูคอยช่วยเหลือ เด็กทำด้วยตนเอง	เด็กสามารถเป่าฟองสบู่ได้ด้วย ตนเอง

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 1-2 ปี

กิจกรรมที่ 6: ส่งเสริมการสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

วัตถุประสงค์ : เพื่อฝึกให้เด็กเรียนรู้ สิ่งรอบตัวผ่านเหตุการณ์ สื่อที่หลากหลายในโอกาสต่าง

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
13 - 19 เดือน	สำรวจต้นไม้ (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน)	- ต้นไม้บริเวณโรงเรียน	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก พาเด็กๆ ไปสำรวจต้นไม้บริเวณรอบๆ โรงเรียน 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนาเกี่ยวกับชื่อ/ลักษณะของต้นไม้แต่ละชนิดเกี่ยวกับใบ สี ลำต้น ผลของต้นไม้ 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ชี้ชวนให้เด็กดูต้นไม้ชนิดต่างๆ	เด็กสามารถบอกชื่อ/ลักษณะของต้นไม้แต่ละชนิดได้และสามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้
	ธรรมชาติที่หนูรู้จัก (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน)	- ธรรมชาติรอบๆ บริเวณโรงเรียน	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนาเกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น นันต้นไม้/ โฉนห้องฟ้า/มีก้อนเมฆ/นกบิน เป็นต้น 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สังเกตเด็กว่าให้ความสนใจหรือไม่	เด็กสามารถสนใจธรรมชาติรอบๆ บริเวณโรงเรียน ร่วมกับครู/ผู้ดูแลเด็ก และเพื่อนได้
	น้ำร้อน น้ำเย็น (เพื่อฝึกทักษะการสังเกต การสัมผัสสิ่งของและการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน)	- ขวดใส่น้ำร้อน-เย็น	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมสื่อและอุปกรณ์พร้อมอธิบายน้ำในขวดที่แตกต่างกันให้กับเด็กเข้าใจและให้เด็กทดลองสัมผัส 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาจับหรือสัมผัสขวดน้ำแล้วตั้งคำถามกับเด็กว่า “ขวดที่หนูจับร้อนหรือเย็น” 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาทำกิจกรรมทุกคน	เด็กสามารถสัมผัสขวดน้ำเพื่อบอกความรู้สึกร้อน-เย็นได้และทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนได้

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
20 - 24 เดือน	ครอบครัวของหนู (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น)	- ภาพครอบครัว พ่อแม่ พี่ น้อง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำภาพครอบครัวมาให้เด็กดูได้แก่ภาพ พ่อ แม่ พี่ น้อง มาสนทนากับเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ตั้งคำถามกับเด็ก เช่น ในบ้านของเด็กมีใครบ้างเอ่ย?	เด็กสามารถบอกชื่อบุคคลในครอบครัวของตนเองได้
	สีสวยสดใส (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการเข้าใจภาษา การใช้ภาษาจากการตอบคำถาม)	- สีแดง เขียว เหลือง - ภาพเตงโม - ลูกบอล - ต้นไม้	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำสื่อ/อุปกรณ์ที่มีสีแดง เขียว เหลือง มาสนทนาเกี่ยวกับเด็ก เช่น เตงโมสีแดง ลูกบอลสีเหลือง ต้นไม้สีเขียว 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ตั้งคำถามคำถามโดยยกภาพประกอบ เช่น เตงโมสีอะไร ลูกบอลสีอะไร ต้นไม้สีอะไร	เด็กสามารถบอกชื่อสีจากสิ่งของที่กำหนดให้ได้โดยตอบคำถาม
	ยานพาหนะ (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการเข้าใจภาษา การใช้ภาษาจากการตอบคำถาม)	- ภาพรถ - ภาพเรือ - ภาพเครื่องบิน	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำรูปภาพรถ เรือ เครื่องบิน/ของเล่นมาสนทนากับเด็กพร้อมกล่าวถึงประโยชน์และความปลอดภัยของยานพาหนะ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ตั้งคำถามเกี่ยวกับยานหนะ เช่น รถวิ่งที่ไหน เรืออยู่ที่ไหน เครื่องบินๆ อยู่ที่ไหน เป็นต้น 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กช่วยกันตอบครูคอยช่วยแนะนำ	เด็กสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องยานพาหนะได้
	กิจกรรมการทดลอง (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการเข้าใจภาษา การใช้ภาษาจากการตอบคำถาม)	- แวนชยาย	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร่วมสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องสิ่งรอบตัวเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำแวนชยายพร้อมนำเด็กออกการสำรวจมด แมลง ด้วยการส่องด้วยแวนชยาย การจับหรือสัมผัสต้นไม้หรือเปลือกไม้เพื่อสำรวจว่า มีผิวเรียบ ขรุขระ แตกต่างกันอย่างไร 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กช่วยกันตอบ	เด็กสามารถบอกเรื่องราวต่างๆ รอบตัวจากการทดลองได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 1-2 ปี

กิจกรรมที่ 7: การส่งเสริมจินตนาการและคิดสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์ : เพื่อฝึกให้เด็กแสดงออกทางความคิดตามจินตนาการของตนเอง

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
13 - 19 เดือน	วาดภาพตามจินตนาการ	- สีเทียนแท่งใหญ่ - กระดาษขาว A4	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมอุปกรณ์พร้อมสาธิตวิธีการจับสีเทียนอย่างถูกต้องในการทำกิจกรรมกับเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน พร้อมแจกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม โดยมีครูดูแลอย่างใกล้ชิด	เด็กสามารถจับสีเทียน วาดภาพและลากเส้นตามจินตนาการ
	ฉีกปะ	- จานกระดาษ - กระดาษสีต่างๆ ที่เด็กฉีกไว้ - กาว/เชือก	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมอุปกรณ์ในการประดิษฐ์และสาธิตวิธีการทำหน้ากากให้กับเด็กดู - นำจานกระดาษมาตัดเป็นลูกตาทั้งสองข้าง แล้วนำกระดาษสีต่างๆ ที่เด็กฉีกไว้มาติดที่หน้ากากให้สวยงาม - เจาะรูทั้งสองข้างเพื่อจะผูกเชือกมัดเป็นหน้ากาก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน พร้อมแจกอุปกรณ์ในการทำแล้วให้เด็กลงมือทำด้วยตนเอง โดยมีครูคอยช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด	เด็กสามารถฉีกปะ และติดกระดาษสีบนหน้ากากได้ตามจินตนาการ

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
	พับสี	- กระดาษ A4 - สีน้ำ 3 สี สีแดง เขียว เหลือง	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมอุปกรณ์พร้อมบอกวิธีการพับสีกับเด็กๆ โดย - นำกระดาษ A4 มาพับครึ่งแล้วคลี่กระดาษออก - หยดสีน้ำทั้งสามสีลงกึ่งกลางกระดาษแล้วพับรีดบนกระดาษให้สีแตกขยายให้เต็มกระดาษ - แล้วคลี่กระดาษออกมามาดูจะเป็นรูปร่างต่างๆ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน พร้อมแจกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม โดยมีครูดูแลอย่างใกล้ชิด	เด็กสามารถเข้าใจวิธีการพับสี และสามารถพับสีได้ตามจินตนาการ
20 - 24 เดือน	พิมพ์ภาพด้วยใบไม้	- จานสีขนาดใหญ่/สีน้ำ - ใบไม้ - กระดาษA4	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เตรียมอุปกรณ์พร้อมสาธิตวิธีการทำให้เด็กๆ ดู - นำสีน้ำใส่จานสีที่มีขนาดใหญ่แล้วนำเอาด้านหลังของใบไม้จุ่มสีให้ทั่วใบไม้ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำใบไม้ที่จุ่มสีเสร็จแล้วนำมาพิมพ์ลงที่กระดาษให้สวยงาม 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน พร้อมแจกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม 4. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กลงมือทำโดยมีครูดูแลให้ความช่วยเหลือเมื่อเสร็จกิจกรรมนำเด็กไปล้างมือให้สะอาด	เด็กสามารถเข้าใจวิธีการพิมพ์ภาพด้วยใบไม้และสามารถนำใบไม้ที่จุ่มสีเสร็จแล้ว นำมาพิมพ์ลงที่กระดาษได้

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
20 - 24 เดือน	วาดภาพด้วยนิ้วมือ	- กระดาษA4 - สีน้ำ/จานสี	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดเตรียมอุปกรณ์ในการวาดภาพพร้อมสาธิตวิธีการทำกิจกรรม - นำจานสีที่เตรียมไว้แล้วใช้นิ้วมือจุ่มสีนำไปวาดลงในกระดาษให้เป็นรูปร่างต่างๆ เปลี่ยนเป็นตามจินตนาการ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกกลุ่มๆ ละ 4-5 คน พร้อมแจกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กลงมือทำโดยมีครูดูแลให้ความช่วยเหลือจากนั้นนำเด็กไปล้างมือให้สะอาด	เด็กสามารถใช้นิ้วมือจุ่มสีนำไปวาดลงในกระดาษให้เป็นรูปร่างต่างๆ ได้
	ขุดน้ำแสนสวย	- กระดาษสีต่างๆ - ขุดน้ำ/กาบ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กนำขุดน้ำมาจากบ้านคนละ 1 ใบ พร้อมสาธิตวิธีการประดิษฐ์ขุดแสนสวย - นำกระดาษสีต่างๆที่ฉีกไว้ทากาวแล้วมาติดที่ขุดให้สวยงาม 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกกลุ่มๆละ4-5คนพร้อมแจกอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม	เด็กสามารถนำกระดาษสีต่างๆที่ฉีกไว้ทากาวแล้วมาติดที่ขุดให้สวยงามได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 1-2 ปี

กิจกรรมที่ 8: การส่งเสริมด้านอารมณ์อารมณ์ จิตใจ

วัตถุประสงค์ : เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงดูในการตอบสนองความต้องการของเด็กด้านจิตใจ ให้เกิดความอบอุ่นและมีความสุข

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
13 - 19 เดือน	ธรรมะสร้างสมาธิ (เพื่อฝึกทักษะการอดทนและรอคอย)	- ห้องพระ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำเด็กไปห้องพระพร้อมข้อตกลงในการทำกิจกรรม 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็กพร้อมกันทำกิจกรรมธรรมะสร้างสมาธิ เช่น ไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิ เดินจงกรม เป็นต้น	เด็กสามารถร่วมกิจกรรมได้
	เล่นอิสระตามมุม (เพื่อฝึกทักษะการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น)	- มุมต่างๆ ในห้องเรียน	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แนะนำการเล่นตามมุมพร้อมข้อตกลงในการเล่นอย่างถูกต้องและปลอดภัย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน โดยให้เด็กเลือกเล่นมุมด้วยตนเอง 3. เด็กและครู/ผู้ดูแลเด็ก ช่วยกันเก็บของเข้าที่	เด็กสามารถร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้ โดยสังเกตอารมณ์ของเด็กที่แสดงออกมา
	ใบหน้าแสดงความรู้สึก (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและแสดงอารมณ์ความรู้สึกตามภาพ)	- รูปใบหน้า หัวเราะ ร้องไห้	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำรูปภาพใบหน้าต่างๆมาให้เด็กๆ ดูพร้อมคำอธิบายลักษณะ อารมณ์ของแต่ละรูป 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กแสดงท่าทางและอารมณ์ใบหน้านั้นๆ เช่น เด็กหัวเราะซิคะ ทำหน้าร้องไห้ซิคะ ให้เด็กทำกิจกรรมพร้อมๆ กัน 3. เด็กและครู/ผู้ดูแลเด็ก ช่วยกันสรุปกิจกรรมร่วมกัน	เด็กสามารถเข้าใจความหมายของอารมณ์บนรูปภาพ ใบหน้าต่างๆ ได้

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
20 - 24 เดือน	เที่ยวห้องคลั่งนิทาน	- ห้องนิทาน - โรงละคร - หุ่นมือสัตว์ชนิดต่างๆ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำเด็กไปห้องคลั่งนิทานพร้อมข้อปฏิบัติตนในการฟังนิทาน 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลง/คำคล้องจองเพื่อสร้างสมาธิกับเด็กในการฟังนิทานแล้วให้เด็กออกมาช่วยครูเช็ดหุ่นเล่นิทานให้เพื่อนฟัง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กสลับกันเป็นผู้ฟัง ผู้เช็ดหุ่น	เด็กสามารถเข้าใจข้อปฏิบัติตนในการฟังนิทานและร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้ โดยสังเกตอารมณ์ของเด็กที่แสดงออกมา
	เครื่องเล่นสนามแสนสนุก	- เครื่องเล่นสนามชนิดต่างๆ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก พาเด็กไปสนามเด็กเล่นและข้อปฏิบัติตนในการเล่นอย่างถูกวิธีและปลอดภัย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กเล่นอย่างอิสระโดยครูดูแลอย่างใกล้ชิด	เด็กสามารถฟังและปฏิบัติตามข้อตกลงและเล่นอย่างอิสระได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : ช่วงอายุ 1-2 ปี

กิจกรรมที่ 9: การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี

วัตถุประสงค์ : เพื่อสร้างเสริมสุขนิสัยที่ดีในการดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย และการแสดงมารยาทที่สุภาพ นุ่มนวล แบบไทย

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
13 - 19 เดือน	หุ้มน้อยมือสะอาด (เพื่อฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองและสุขนิสัยและวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง)	- ที่ล้างมือน้ำ - เจลล้างมือ - ผ้าเช็ดมือ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำเด็กร้องเพลงล้างมือและตั้งคำถามกับเด็ก “ถ้ามือเราสกปรกไปเล่นมาเราจะทำอะไร” เด็กๆ จะต้องล้างมือให้สะอาดแล้วเช็ดให้แห้งด้วยผ้าเช็ดมือ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กทำกิจกรรม ครั้งละ 4-5 คน แล้วให้เด็กลงมือปฏิบัติจริง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก คอยดูแลให้ความปลอดภัยกับเด็ก	เด็กสามารถล้างมือให้สะอาดแล้วเช็ดให้แห้งด้วยผ้าเช็ดมือได้
	เด็กดีมีวินัย (เพื่อฝึกทักษะการมีระเบียบวินัยและการปฏิบัติที่ถูกต้อง)	- ตัวเด็ก	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลงเข้าแถวๆ ให้เด็กฟังพร้อมอธิบายการเข้าแถวอย่างมีระเบียบวินัย 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็กทำกิจกรรมร่วมกัน (ทำซ้ำๆ)	เด็กสามารถฟังและปฏิบัติตามข้อตกลงได้
	เสื่อผืนนุ่มใส่ (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการช่วยเหลือตนเอง)	- เสื่อ/ทางเกว (ชุดนอนเด็กของตนเอง)	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนากับเด็กพร้อมสาธิตวิธีการใส่เสื่อติดกระดุมใส่ทางเกวอย่างถูกต้องกับเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เอาชุดนอนเด็กมาวางแล้วให้เด็กใส่เสื่อ/ทางเกวของตนเองให้ได้	เด็กสามารถใส่เสื่อติดกระดุมใส่ทางเกวได้

ช่วงอายุ	กิจกรรม	สื่อ	วิธีการจัดกิจกรรม	การสังเกตพฤติกรรม
20 - 24 เดือน	ปากหอมฟันสวย (เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและการช่วยเหลือตนเอง)	- ยาสีฟันเด็ก - แปรงสีฟัน - แก้วน้ำ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก พาเด็กร้องเพลงฟันและสนทนาเกี่ยวกับการทำความสะอาดฟันกับเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เอาอุปกรณ์การแปรงฟันมาให้เด็กดูและแนะนำวิธีการแปรงฟันให้สะอาด 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็กสรุปกิจกรรมร่วมกัน 1. ครูพาเด็กร้องเพลงฟันและสนทนาเกี่ยวกับการทำความสะอาดฟันกับเด็ก 2. ครูเอาอุปกรณ์การแปรงฟันมาให้เด็กดูและแนะนำวิธีการแปรงฟันให้สะอาด 3. ครูให้เด็กลองแปรงฟันด้วยตนเองตามที่ครูสอน 4. ครูและเด็กสรุปกิจกรรมร่วมกัน	เด็กสามารถแปรงฟันได้ - สังเกตการฟังและปฏิบัติตามข้อตกลงได้ - สังเกตจากการร่วมกิจกรรม
	สวัสดีครับ สวัสดีค่ะ (เพื่อฝึกมารยาททางสังคม)	- ตัวเด็ก	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก พาเด็กร้องเพลงสวัสดี (ร้องซ้ำ) 2. เด็กและครูสนทนาเกี่ยวกับการสวัสดีทำอะไรให้ถูกต้องและสวยงาม 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กจับคู่กับเพื่อนแล้วกล่าวคำว่าสวัสดีพร้อมการไหว้อย่างถูกต้อง	เด็กสามารถทักท้วงสวัสดีได้
	เก็บของเข้าที่กันเถอะ (เพื่อฝึกทักษะความมีวินัย)	- ของเล่นชนิดต่างๆ	1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แนะนำอุปกรณ์ของเล่นที่เหมาะสมตามวัยพร้อมข้อปฏิบัติตนในการเล่นแล้วเก็บของเข้าที่อย่างถูกต้อง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งออกเป็นกลุ่มๆละ 4-5 คนและให้เด็กเลือกของเล่นด้วยตนเอง 3. เด็กและครูเตรียมตัวเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อยพร้อมคำชมเชย	เด็กสามารถเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อยได้

3.2 แนวปฏิบัติการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ช่วงอายุ 2-3 ปี

เด็กในช่วงอายุ 2-3 ปี จะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นมากกว่าในช่วงวัย 0-2 ปี เด็กจะมีการพึ่งพาตนเอง ความเป็นตัวของตัวเอง พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมถึงครู/ผู้ดูแลเด็ก จำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งที่เด็กต้องเรียนรู้ ประกอบด้วย ประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรเรียนรู้ ตลอดจนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป ซึ่งในแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี กรมอนามัย ขอยกตัวอย่างแนวปฏิบัติและตัวอย่างการจัดตารางกิจกรรมประจำวันของเด็ก รวมถึงตัวอย่างการจัดกิจกรรม ดังนี้

สาระที่ควรเรียนรู้	วัตถุประสงค์
1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก	1. เพื่อให้เด็กรู้เกี่ยวกับชื่อและเพศของตนเอง รวมถึงเรียกชื่อส่วนต่างๆ ของใบหน้าและร่างกาย 2. เพื่อให้เด็กดูแลตนเองเบื้องต้นโดยมีผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือ เช่น การล้างมือ การขับถ่าย การรับประทานอาหาร การถอดและใส่เสื้อผ้า
2. บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก	1. เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลภายในครอบครัวและภายนอกครอบครัว 2. เพื่อให้เด็กสามารถปฏิบัติตนกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เช่น การทักทายด้วยการไหว้ การเล่นกับบุคคลอื่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา
3. ธรรมชาติรอบตัว	1. เพื่อให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติรอบตัว เช่น สัตว์ พืช ดอกไม้ ใบไม้ 2. เพื่อให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า เช่น การเล่นน้ำ การเล่นทราย
4. สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก	เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ของใช้รอบตัว การเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างง่าย ๆ เช่น สี รูปร่าง รูปทรง ขนาด ผิวสัมผัส

1. ตารางกิจกรรมประจำวันช่วงอายุ 2-3 ปี

ตารางกิจกรรมประจำวันจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยกำหนดเวลาในการทำงานของครู/ผู้ดูแลเด็ก โดยในช่วงวัย 2-3 ปี จะเน้นกิจกรรมประจำวันที่เพิ่มขึ้นตามพัฒนาการและความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างครอบคลุม ดังตารางดังต่อไปนี้

เวลา	กิจกรรม	จุดมุ่งหมายของกิจกรรม
07.30 – 8.30 น.	- รับเด็ก (สมุดรับ-ส่งเด็ก) - ตรวจคัดกรองโรคติดต่อเบื้องต้น	- ด้านความปลอดภัยและสุขภาวะของเด็ก
08.30 – 09.30 น.	- เข้าแถวเคารพธงชาติ - เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลง - กิจกรรมกลางแจ้ง (เล่นเครื่องเล่นสนาม-จัดกิจกรรมทางกาย)	1. ด้านการเข้าสังคม 2. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ
09.30 – 10.00 น.	- ฝึกการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ ถอดรองเท้า-ถุงเท้า ล้างมือ/เข้าห้องน้ำ - รับประทานอาหารเช้า (ดื่มนมจัดจากแก้ว)	1. ด้านสุขภาวะและการเจริญเติบโตของเด็ก 2. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
10.00 – 10.45 น.	- กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการตามช่วงวัย ผ่านการจัดกิจกรรม 6 หลัก ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ, สร้างสรรค์เสรี, เสริมประสบการณ์, กลางแจ้ง, เกมการศึกษา	
10.45 – 11.30 น.	- ฝึกล้างมือ-เข้าห้องน้ำ - รับประทานอาหารกลางวันด้วยตนเอง	1. ด้านสุขภาวะและการเจริญเติบโตของเด็ก 2. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
11.30 – 12.30 น.	- ฝึกการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ ถอดเสื้อ/กางเกง แปรงฟัน อาบน้ำ/แต่งตัว ใส่ชุดนอน - สวดมนต์ไหว้พระ / นั่งสมาธิ / นอนกลางวัน	1. ด้านสุขภาวะและการเจริญเติบโตของเด็ก 2. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
12.30 – 14.30 น.	- ฝึกการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ เก็บชุดนอน ที่นอนหมอนเข้าที่ การเข้าห้องน้ำ ล้างหน้า แต่งตัว	ด้านการช่วยเหลือตนเอง
14.30 – 15.00 น.	- รับประทานอาหารเช้า (ผลไม้ตามฤดูกาล) ดื่มนมจัดจากกล่อง	1. ด้านสุขภาวะและการเจริญเติบโตของเด็ก 2. ด้านการช่วยเหลือตนเอง
15.00 – 16.30 น.	- กิจกรรมเล่นตามมุม ครูเล่นิทาน - เตรียมตัวกลับบ้าน - ฝึกเด็กให้ผู้ปกครองและคุณครู - คุณครูสื่อสารข้อมูลเด็กกับผู้ปกครอง	1. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 5 ด้าน 2. ด้านความปลอดภัยและการส่งต่อข้อมูลกับผู้ปกครอง

2. ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข นำพัฒนาการ 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ กล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก การใช้ภาษา การเข้าใจภาษา การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม มาเป็นกรอบหลักในการกำหนดการจัดกิจกรรมประจำวันและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จึงมีการเชื่อมโยงสาระสำคัญกับกิจกรรมประจำวันเข้าด้วยกันเพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็กเข้าใจมากขึ้น ดังนี้

ลำดับที่	หัวเรื่อง	หน่วยการเรียนรู้
	สร้างสัมพันธภาพและการปรับตัว	
1	เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก	สัญลักษณ์ของหนู
2		ร่างกายของฉัน
3		อารมณ์ของฉัน
4		ประสาทสัมผัสทั้ง 5
5	บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก	ครอบครัวแสนสุข
6		อาชีพในฝัน
7		วันสำคัญ/สถานที่สำคัญ
8	ธรรมชาติรอบตัว	ดิน หิน ทราย น้ำ
9		ต้นไม้ ร่มรื่น
10		สัตว์เลี้ยงแสนรัก
11		ฤดูกาลที่รัก
12	สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก	สีแสนสดใส
13		มหัศจรรย์เส้นสาย(รูปร่าง)
14		ของใช้ส่วนตัวของฉัน
15		อาหารดีมีประโยชน์

* การสร้างสัมพันธภาพและการปรับตัว คือ การสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจระหว่างเด็กและครู/ผู้ดูแลเด็ก รวมถึงการให้เด็กได้มีเวลาปรับตัวเองกับการเปลี่ยนแปลงสถานที่ บุคคล และสภาพแวดล้อม

หมายเหตุ : ตารางกิจกรรมสามารถปรับตามบริบทของเด็กและพื้นที่ได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อใหญ่	กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
1	เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก	สัญลักษณ์ของหนู	กิจกรรม ตามหาภาพสัญลักษณ์ของตัวเอง วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายโดยการเดิน สื่อ/อุปกรณ์ ภาพสัญลักษณ์ของเด็กแต่ละคน วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำภาพสัญลักษณ์ประจำตัวมาให้เด็กดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กเดินตามหาภาพสัญลักษณ์ของตัวเอง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กหยิบภาพสัญลักษณ์ของตนเองมาให้ครู สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายโดยการเดินได้	กิจกรรม ระบายสีภาพสัญลักษณ์ตนเอง วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กระบายสีภาพได้ สื่อ 1. ภาพสัญลักษณ์ของเด็ก 2. สีเทียน วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำภาพสัญลักษณ์ประจำตัวของแต่ละคนมาให้เด็กดู อธิบายพร้อมสาธิตการระบายภาพ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แจกสีเทียนและภาพสัญลักษณ์ให้เด็กระบายสีตามจินตนาการของตนเอง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถระบายสีภาพได้	กิจกรรม สัญลักษณ์ของหนูอยู่ไหน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กหยิบสัญลักษณ์ของตนเองได้ สื่อ ภาพสัญลักษณ์ของเด็ก วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แนะนำสัญลักษณ์ของเด็กแต่ละคน 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำสัญลักษณ์ติดไว้ตามจุดต่างๆ ในห้องเรียน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กหยิบสัญลักษณ์ของตัวเองมาให้ครู สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถหยิบสัญลักษณ์ของตนเองได้	กิจกรรม บอกชื่อสัญลักษณ์ของตัวเอง วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กบอกชื่อสัญลักษณ์ของตนเองได้ สื่อ 1. ภาพผลไม้ 2. ภาพสัตว์ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เรียกชื่อภาพสัญลักษณ์ของเด็กพร้อมให้เด็กเรียกตาม 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกทีละคนชี้สัญลักษณ์ของหนูแล้วบอกว่าชื่อภาพอะไร สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถบอกชื่อภาพสัญลักษณ์ของตนเองได้	กิจกรรม เก็บของเข้าที่ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กเก็บสิ่งของเครื่องใช้เข้าที่ได้ สื่อ สิ่งของเครื่องใช้ที่มีภาพสัญลักษณ์ของเด็ก วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบายพร้อมสาธิตวิธีการเก็บสิ่งของ เครื่องใช้ตามภาพสัญลักษณ์ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กเก็บสิ่งของ เครื่องใช้ตามสัญลักษณ์ของตนเอง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเก็บสิ่งของเครื่องใช้เข้าที่ได้ถูกต้อง

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อใหญ่	กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
2	เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก	ร่างกายของฉัน	กิจกรรม เคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง “กระโดดเพื่อเพิ่มพลัง” วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ในการกระโดดข้ามเชือกได้ สื่อ 1. เพลง “กระโดดเพื่อเพิ่มพลัง” 2. เชือก วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร่วมกันร้องเพลงกระโดดเพื่อเพิ่มพลังพร้อมทำท่าทางประกอบเพลง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำเชือกติดบนพื้นห้อง สาธิตการกระโดดข้ามเชือกให้เด็กดู 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กต่อแถวและกระโดดข้ามเชือกทีละคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่กระโดดข้ามเชือกได้	กิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถพิมพ์มือของตนเองได้ สื่อ 1. สีโปสเตอร์ 2. กระดาษขาว วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนากับเด็กเกี่ยวกับการพิมพ์มือลงบนกระดาษต่างๆ พร้อมสาธิตขั้นตอนการพิมพ์มือลงบนกระดาษ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาทำกิจกรรมพิมพ์ภาพมือทีละคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถพิมพ์มือลงบนกระดาษของตนเองโดยดูได้จากผลงานเด็ก	กิจกรรม ตัวหนู วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถช้อววัยวะได้ สื่อ 1. ตัวเด็ก 2. เพลงอวัยวะ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลงอวัยวะ (ตา หู ฟัง) พร้อมทำท่าทางประกอบ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กช้อววัยวะตามครูบอกคนละ 1 ครั้ง จนครบทุกคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถช้อววัยวะได้ถูกต้อง	กิจกรรม ร่างกายของฉัน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถพูดคำที่มีความหมายได้ 2 คำ สื่อ 1. เพลง ตา หู ฟัง วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลง ตา หู ฟัง ให้เด็กฟัง 1 รอบ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำเด็กช้อววัยวะส่วนต่างๆ ในร่างกาย พร้อมถามตอบช้อววัยวะกับเด็ก 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลงพร้อมทบทวนอวัยวะในร่างกายแล้วให้เด็กๆ บอกช้อววัยวะอีกครั้ง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถตอบคำถามโดยใช้วลี 2 คำได้ถูกต้อง	กิจกรรม หนูน้อยมือสะอาด วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถล้างมือและเช็ดมือได้ สื่อ 1. อ่างล้างมือ 2. สบู่ 3. ผ้าเช็ดมือ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำเพื่อฝึกให้เด็กล้างมือโดยครูเป็นผู้สาธิตขั้นตอนวิธีการล้างมือ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก หยิบสบู่ให้เด็กฟอกที่มือแล้วให้เด็กถูมือ 7 ขั้นตอน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กล้างมือน้ำด้วยน้ำสะอาดแล้วเช็ดมือด้วยผ้าเช็ดมือ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถล้างมือและเช็ดมือได้ด้วยตนเอง

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ : อายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการ เรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อมัดใหญ่	กล้ามเนื้อมัดเล็กและ สติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและ การเข้าสังคม
3	เรื่องราว เกี่ยวกับ ตัวเด็ก	อารมณ์ ของฉันท	กิจกรรม วึ่งหยิบภาพ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนไหว ร่างกาย สื่อ/อุปกรณ์ ภาพใบหน้าที่แสดงอารมณ์ ต่างๆ เช่น ยิ้ม, ร้องไห้, หน้า บึ้ง, หัวเราะ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สันทนาการกับ เด็กเกี่ยวกับภาพใบหน้าที่ แสดงอารมณ์ต่างๆ เช่น ยิ้ม, ร้องไห้, หน้าบึ้ง, หัวเราะ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กวิ่งไป หยิบภาพใบหน้าที่แสดง อารมณ์ต่างๆ เช่น ยิ้ม, ร้องไห้, หน้าบึ้ง, หัวเราะ ตามที่ครู/ผู้ดูแลเด็ก บอก สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเคลื่อนไหว ร่างกายเพื่อวิ่งไปหยิบภาพได้	กิจกรรม “ปะติดรูปภาพหน้า คน” วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการใช้กล้ามเนื่อ มัดเล็กสร้างสรรค์งานศิลปะ สื่อ/อุปกรณ์ 1. กระดาษสี 2. กาว 3. รูปโครงหน้าคน 4. ส่วนประกอบใบหน้าเช่น ตา, คิ้ว, จมูก, ปาก วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำอุปกรณ์ ปะติดภาพใบหน้าคนมาให้ เด็กดู พร้อมแนะนำ อุปกรณ์ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบาย พร้อมสาธิตขั้นตอนการทำ ปะติดภาพใบหน้าคน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แจก อุปกรณ์ปะติดรูปภาพ ใบหน้าคนและให้เด็กทำ กิจกรรม สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถใช้มือปะติด กระดาษบนรูปภาพหน้าคน	กิจกรรม “อารมณ์ของหนู” วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กเข้าใจในอารมณ์ต่างๆ เช่น ยิ้ม, ร้องไห้, หน้าบึ้ง, หัวเราะ สื่อ/อุปกรณ์ ภาพอารมณ์ต่างๆ เช่น ยิ้ม, ร้องไห้, หน้าบึ้ง, หัวเราะ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบายและให้เด็กสังเกตลักษณะภาพที่ ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำมา 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำภาพมาวางให้เด็กดูแล้วให้เด็กหยิบภาพ ตรงกับอารมณ์ที่กำหนดมาให้ครู/ผู้ดูแลเด็ก 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ถามเด็กว่า ตอนนี้หนูรู้สึกอารมณ์ไหนคะ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถหยิบภาพตรงกับอารมณ์ที่ครู/ผู้ดูแลเด็กกำหนด และสามารถบอกอารมณ์ตามภาพได้ถูกต้อง	กิจกรรม ภาพฉันทภาพเธอ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กรู้จักการรอคอยให้ ถึงรอบของตนได้ สื่อ ภาพใบหน้าที่แสดงอารมณ์ ต่างๆ เช่น ยิ้ม, ร้องไห้, หน้าบึ้ง, หัวเราะ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบาย พร้อมสาธิตการผลัดกัน เก็บภาพใบหน้าที่แสดง อารมณ์ต่างๆ เช่น ยิ้ม, ร้องไห้, หน้าบึ้ง, หัวเราะ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก วางภาพ ใบหน้าที่แสดงอารมณ์ต่างๆ ในจุดที่กำหนดและแบ่งเด็ก ออกเป็น 2 แถวเท่าๆ กัน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้สัญญาณ เด็กผลัดกันเก็บภาพ ใบหน้าที่แสดงอารมณ์ต่างๆ ใส่ตะกร้าจนครบทุกคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถรอให้ถึงรอบของ ตนได้	

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการ เรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อมัดใหญ่	กล้ามเนื้อมัดเล็กและ สติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและ การเข้าสังคม
4	เรื่องราว เกี่ยวกับ ตัวเด็ก	ประสาท สัมผัสทั้ง 5	กิจกรรม ล้มชิมรส วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหว ร่างกาย สื่อ รสชาติต่างๆ เช่น หวาน เค็ม เปรี้ยว ขม วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำรสชาติ ต่างๆ มาสนทนา และให้ เด็กได้ทดลองชิมรส แล้ว บอกว่าคือ รสอะไร 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำรสชาติ ต่างๆ ไปวางไว้โดยให้ห่าง จากเด็กประมาณ 2 เมตร 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิต ขั้นตอนการเดินไปชิม รสชาติต่างๆ แล้ววิ่งกลับ มาบอกว่าคือ รสชาติอะไร สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเคลื่อนไหว ร่างกายและบอกรสชาติต่างๆ ได้	กิจกรรม พิมพ์ภาพจากนิ้วมือ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ สื่อ สี ปาสเตอร์ นิ้วมือเด็ก กระดาษ A4 วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิต ขั้นตอนการพิมพ์ภาพจาก นิ้วมือให้เด็กดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แจก อุปกรณ์และให้เด็กปฏิบัติ กิจกรรมพิมพ์ภาพจาก นิ้วมือตามจินตนาการของ ตนเอง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สอบถาม เด็กถึงภาพที่ตัวเองทำ เช่น ภาพนี้คือ อะไรคะ เพื่อให้เด็กได้คิดตาม สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถพิมพ์ภาพจากนิ้ว มือ	กิจกรรม เอ๊ะ! เสียงอะไร วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กจับตรภาพสัตว์ตาม เสียงที่ได้ยิน สื่อ เพลงเกี่ยวกับสัตว์ (หรือ CD เสียงสัตว์ต่างๆ) บัตรภาพ สัตว์ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำบัตรภาพ สัตว์ติดไว้ที่ต่างๆ ในห้อง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลง และเลียนเสียงของสัตว์ ให้เด็กฟัง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก บอกเด็กให้ จับตรภาพสัตว์ตามที่ครู เลียนเสียง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถจับตรภาพตาม เสียงที่ได้ยินได้	กิจกรรม อะไรอยู่ในกล่อง วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้สัมผัสโดยการ จินตนาการและบอกลักษณะ รูปร่างที่สัมผัส สื่อ กล่องทึบ สิ่งของที่มีพื้น สัมผัสที่ต่างกัน เช่น ลื่น เหนียว เย็น ขรุขระ เป็นต้น วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำของเล่น ที่มีพื้นสัมผัสที่ต่างกัน เช่น ลื่น เหนียว เย็น มาสนทนา และให้เด็กทดลองสัมผัส จากนั้นนำไปใส่ไว้ใน กล่องทึบ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออก มาหยิบของในกล่อง ทีละคนและให้เด็กอธิบาย ว่าสิ่งของที่สัมผัสมี ลักษณะอย่างไร สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถบอกลักษณะผิว สัมผัสต่างๆ ได้	กิจกรรม ตีมนมกันเถอะ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กหยิบจับและยกแก้ว นมดื่มด้วยตัวเอง สื่อ แก้วนม นม วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำแก้วนม และนมมาสนทนากับเด็ก ถึงวิธีการดื่มนมเราใช้ อวัยวะใดในการหยิบจับ และดื่มนมได้ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สันทนาการกับ เด็กถึงประโยชน์ของนม และชวนกันดื่มนม 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็ก ท่องกลอนดื่มนมพร้อมกัน และดื่มนมให้หมด จนครบ ทุกคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถหยิบจับและยก แก้วนมดื่มเองได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อใหญ่	กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
5	บุคคลและสถานที่แวดล้อมของเด็ก	ครอบครัวและสนุก	กิจกรรม ร้องเพลงประกอบท่าทาง วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถกระโดดตามเพลงได้ สื่อ เพลงเข้าวันหนึ่ง วันนั้นเด็ก วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครูร้องเพลงเข้าวันหนึ่งวันนั้น ให้เด็กฟัง 1 รอบพร้อมท่าท่าประกอบเพลง 2. ครูและเด็กร่วมกันร้องเพลงพร้อมท่าท่าประกอบเพลง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถกระโดดตามเพลงได้	กิจกรรม ระบายสีภาพครอบครัว วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถระบายสีภาพได้ 1. รูปภาพครอบครัว 2. สีเทียน วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครูนำภาพครอบครัวมาร่วมสนทนากับเด็กเกี่ยวกับครอบครัว 2. ครูแจกภาพครอบครัวและสีเทียนให้เด็กระบายสี สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถระบายสีได้ด้วยตนเอง	กิจกรรม นิทานแสนสนุก วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กฟังนิทานและสามารถชี้ภาพที่ครูบอกได้ สื่อ นิทานครอบครัวแสนสุข วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครูให้เด็กนั่งเป็นครึ่งวงกลม 2. ครูเล่านิทานเรื่อง “ครอบครัวแสนสุข” พร้อมสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเนื้อหาในนิทาน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถฟังนิทานและสามารถชี้ภาพที่ครูบอกได้	กิจกรรม ภาพที่หนูรู้จัก วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถพูดตอบรับและปฏิเสธจากภาพที่ครูชี้ได้ สื่อ บัตรภาพครอบครัว วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครูนำบัตรภาพบุคคลในครอบครัวมาสนทนากับเด็ก 2. ครูชี้ภาพบุคคลในครอบครัว เช่น ภาพแม่แล้วถามเด็กว่า (นี่คือแม่ใช่ไหม แม่ใส่กางเกงไหม) สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถตอบรับและปฏิเสธจากภาพที่ครูชี้ได้	กิจกรรม บทบาทสมมติ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถเล่นกับเพื่อนได้ สื่อ หุ่นมือ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครูแนะนำอุปกรณ์และอธิบายวิธีการเล่นหุ่นมือ 2. ครูให้เด็กเล่นบทบาทสมมติครอบครัวของน้องจากหุ่นมือร่วมกับเพื่อนได้ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถร่วมกับเพื่อนได้เล่นบทบาทสมมติ

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อใหญ่	กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
6	บุคคลและสถานที่แวดล้อมของเด็ก	อาชีพในฝัน เช่น (ครู/หมอ/พยาบาล/ทหาร/ตำรวจ)	กิจกรรม อาชีพในฝัน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย สื่อ เพลงอาชีพต่างๆ เครื่องเคาะจังหวะ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลง “หนูอยากเป็นอะไร” พร้อมท่าทางประกอบให้เด็กดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร้องเพลงร่วมกันพร้อมกับท่าทางประกอบเพลง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้	กิจกรรม ซ่อนหาภาพ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถแก้ปัญหาในการทำกิจกรรมได้ สื่อ บัตรภาพอาชีพ เช่น ครู หมอ พยาบาล วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำบัตรภาพอาชีพ มาให้เด็กดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำบัตรภาพอาชีพต่างๆ ซ่อนไว้บนเก้าอี้ โต๊ะเก้าอี้ บนโต๊ะใต้โต๊ะ หรือที่เด็กไม่สามารถเอื้อมหยิบได้ถึง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กหาบัตรภาพครูและนำมาให้ครู/ผู้ดูแลเด็ก โดยให้เด็กหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เช่น ใช้ไม้ หรือวัตถุสิ่งของช่วย บัตรภาพ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถแก้ปัญหาในขณะที่ทำกิจกรรมได้	กิจกรรม นิทานพาเพลิน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกให้เด็กสนใจและรักการอ่าน สื่อ นิทานอาชีพต่างๆ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เล่านิทานอาชีพต่างๆ ให้เด็กฟัง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนากับเด็กเกี่ยวกับเนื้อหาในนิทานและให้เด็กสนทนาโต้ตอบ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถให้ความสนใจและฟังนิทานได้นาน 5 นาที รวมทั้งสามารถสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาในนิทานได้	กิจกรรม มุมสนุกในห้องเรียน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองในการเล่นเป็นกลุ่มกับเพื่อนๆ ได้ สื่อ ของเล่น เช่น ตัวบล็อกพลาสติก จิ๊กซอว์ หนังสือนิทาน วิธีการจัดกิจกรรม ครูแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ให้เด็กเล่นอิสระตามมุมต่างๆ แต่ละมุม ภายในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมดนตรี มุมบทบาทสมมติ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองในขณะที่เล่นเป็นกลุ่มกับเพื่อนๆ ได้	

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อใหญ่	กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
7	สถานที่สำคัญ	วันสำคัญ/สถานที่สำคัญ	กิจกรรม หนูน้อยร้องเพลง วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกาย สื่อ เพลงวันสำคัญต่างๆ เช่น เพลงปีใหม่ เพลงวันเด็ก วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลง วันสำคัญต่างๆ และทำท่าทางประกอบเพลงให้เด็กดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร่วมกันเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ตามจังหวะเพลง	กิจกรรม ระบายสีภาพ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กใช้กล้ามเนื้อมือในการระบายสีภาพได้ สื่อ - ภาพวันสำคัญ/สถานที่สำคัญ เช่น วันปีใหม่ วันเด็ก วันพระ - สีเทียนขนาดใหญ่ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำภาพวันสำคัญ/สถานที่สำคัญมาให้เด็กดู และสาธิตการระบายสี 2. เด็กระบายสีภาพวันสำคัญ/สถานที่สำคัญได้ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถระบายสีได้ด้วยตนเอง	กิจกรรม นิทานพาเพลิน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกให้เด็กสนใจ และรักการอ่าน สื่อ นิทานวันสำคัญ/สถานที่สำคัญต่างๆ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เล่านิทานวันสำคัญต่างๆ/สถานที่สำคัญให้เด็กฟัง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนากับเด็กเกี่ยวกับเนื้อหาในนิทานและให้เด็กสนทนาโต้ตอบ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถให้ความสนใจและฟังนิทานได้นาน 5 นาที	กิจกรรม มุมเด็กน้อย วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกให้เด็กเล่นกับเพื่อน สื่อ มุมต่างๆ ในห้อง วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คนให้เด็กเล่นตามมุมต่างๆ ภายในห้องเช่น มุมบล็อكمุมหนังสือ มุมดนตรี มุมบทบาทสมมุติ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แนะนำมุมต่างๆ ภายในห้องพร้อมอธิบายการเล่นแต่ละมุมให้เด็กฟัง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กเล่นมุมอย่างอิสระโดยครู/ผู้ดูแลเด็ก คอยดูแลอยู่ห่างๆ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเล่นเป็นกลุ่มกับเพื่อนๆ ได้	

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อใหญ่	กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
8	ธรรมชาติรอบตัว	ดิน หิน ทราย น้ำ	กิจกรรม สนุกกับธรรมชาติรอบตัว วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้สัมผัสกับธรรมชาติ เช่น ทราย สื่อ/อุปกรณ์ 1. ทราย 2. อุปกรณ์ในการเล่นทราย วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร่วมกันสร้างข้อตกลงก่อนการทำกิจกรรม 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กเล่นทรายตามเสรี โดยครูคอยสังเกตพฤติกรรมเด็กขณะทำกิจกรรม 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้สัญญาณหมดเวลาจากนั้นให้เด็กเตรียมตัวเก็บของและทำความสะอาดร่างกาย สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเล่นสนุกกับธรรมชาติรอบตัว โดยเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างอิสระ	กิจกรรม หยิบหินแสนสนุก วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา สื่อ/อุปกรณ์ 1. ก้อนหินขนาดต่างๆ 2. แก้วน้ำพลาสติก วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนาเกี่ยวกับลักษณะของก้อนหินและเปรียบเทียบขนาด 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตวิธีใช้นิ้วมือหยิบก้อนหินที่ละก้อนใส่ในแก้วพลาสติก อาจเริ่มจากหยิบก้อนใหญ่ที่สุดก่อนแล้วค่อยๆ หยิบหินขนาดเล็กลงเรื่อยๆ เป็นต้น สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถหยิบก้อนหินขนาดต่างๆ ใส่ลงในแก้วได้	กิจกรรม นิทานหรรษา วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการฟังและปลูกฝังการรักการอ่าน สื่อ/อุปกรณ์ นิทานที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ ดิน หิน ทราย น้ำ วิธีการจัดกิจกรรม ครู/ผู้ดูแลเด็ก เล่านิทานที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติ ดิน หิน ทราย น้ำ ให้เด็กๆ ฟังแล้วสนทนาถึงประโยชน์ของดิน หิน ทราย น้ำ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถตั้งใจฟังนิทานได้นาน 5 นาที	กิจกรรม หนูน้อยนักสำรวจ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักแยกประเภท ดิน หิน ทราย น้ำ สื่อ/อุปกรณ์ ดิน หิน ทราย น้ำ ของจริง วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำตัวอย่างดิน หิน ทราย น้ำ มาให้เด็กได้ดู ให้เด็กได้สำรวจสัมผัส 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร่วมกันสนทนาถึงลักษณะและประโยชน์ของดิน หิน ทราย น้ำ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถแยกประเภท ดิน หิน ทราย น้ำ	กิจกรรม เทน้ำใส่ภาชนะ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการรอคอย และฝึกสมาธิ สื่อ/อุปกรณ์ 1. ขวดไว้อ้วใช้ใส่น้ำ 2. น้ำ 3. ภาชนะขนาดต่างกัน วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครูสาธิตการเทน้ำจากขวดเทใส่ภาชนะที่มีปากขนาดกว้างกว่า และเล็กกว่าตามลำดับ 2. ครูให้เด็กลองทำโดยอาจช่วยเหลือได้บ้าง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถรอคอยและร่วมทำกิจกรรมได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อมัดใหญ่	กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
8	ธรรมชาติรอบตัว	ต้นไม้ร่มรื่น	กิจกรรม กิจกรรมขว้างลูกบอล วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกการขว้างลูกบอล สื่อ 1. ลูกบอลสี 2. ภาพต้นไม้ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำภาพต้นไม้แปะไว้ที่ฝาผนังห้อง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตการขว้างลูกบอลสีให้โดนภาพต้นไม้ให้เด็กดู 3. เด็กๆ ขว้างลูกบอลสีให้โดนภาพต้นไม้ได้ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถขว้างลูกบอลสีได้	กิจกรรม ขยำกระดาษ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือ สื่อ กระดาษสีเขียว น้ำตาล วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบายพร้อมสาธิตการขยำกระดาษให้เด็กดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แจกกระดาษให้เด็กขยำกระดาษตาม แล้วนำไปติดที่แบบรูปต้นไม้ที่เตรียมไว้ที่ละคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถใช้กล้ามเนื้อมือในการขยำกระดาษได้	กิจกรรม บอกส่วนประกอบของต้นไม้ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กชี้บอกส่วนประกอบของต้นไม้ สื่อ ต้นไม้ของจริง วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็กเคลื่อนไหวร่างกายพร้อมทำท่าประกอบตามจังหวะเพลง “กิ่งก้านใบ” 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำต้นไม้จริงมาตั้งไว้ให้เด็กดูพร้อมสนทนาถึงส่วนประกอบของต้นไม้ เช่น ลำต้น ใบ กิ่ง ราก ดอก ผล 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กชี้ส่วนต่างๆของต้นไม้ตามครูบอก สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถชี้บอกส่วนประกอบของต้นไม้ได้	กิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์ให้ส่วนรวม วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกการช่วยเหลือสังคม สื่อ 1. ถู 2. ตะกร้า 3. ลังกระดาษ กิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตการเก็บใบไม้บริเวณรอบอาคาร 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำเด็กๆ เดินเก็บใบไม้บริเวณอาคาร สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถช่วยเก็บใบไม้บริเวณอาคารได้	

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อมัดใหญ่	กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
10	สัตว์เลี้ยงแสนรัก	สุนัข/แมว/นก/ปลา/กระต่าย	กิจกรรม เคลื่อนไหวตามจังหวะ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนไหวร่างกาย สื่อ เพลงสัตว์ต่างๆ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร้องเพลงสัตว์ต่างๆ พร้อมสาธิตท่าทางประกอบเพลง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กทำท่าประกอบตามเพลง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายตามเพลงได้	กิจกรรม ลีลามือ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกการลากเส้นตามรอยประ สื่อ 1. ใบงานภาพสัตว์ที่เป็นรอยประ เช่น สุนัข แมว นกปลา กระต่าย เป็นต้น 2. สีเทียนแท่งใหญ่ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำภาพสัตว์ที่มีรอยประมาให้เด็กดูแล้วสนทนาชื่อสัตว์แต่ละชนิด 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบายพร้อมสาธิตขั้นตอนการลากเส้นตามรอยประให้เด็กดูอย่างช้าๆ 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แจกใบงานภาพสัตว์แล้วให้เด็กใช้สีเทียนลากเส้นตามรอยประ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถลากเส้นตามรอยประได้ <i>หมายเหตุ ถ้าเด็กคนไหนทำไม่ได้ให้ครูช่วยจับมือเด็กประคองเบาๆ ลากเส้นตามรอยประ</i>	กิจกรรม จับคู่ภาพสัตว์ที่เหมือนกัน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความเข้าใจภาษาโดยให้เด็กจับคู่ภาพสัตว์ที่เหมือนกันได้ สื่อ บัตรภาพสัตว์ เช่น สุนัข แมว นกปลา กระต่าย เป็นต้น วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำบัตรภาพสัตว์ให้เด็กดูพร้อมกับให้เด็กเรียกชื่อสัตว์ตามจับคู่ภาพที่เหมือนกัน 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตการจับคู่ภาพที่เหมือนกันมาครั้ง 2 คน เพื่อจับคู่ภาพสัตว์ที่เหมือนกัน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาจับคู่ภาพจนครบทุกคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถจับคู่ภาพสัตว์ที่เหมือนกันได้	กิจกรรม หนูน้อยนักท่องเที่ยวน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักตอบรับหรือปฏิเสธ สื่อ บัตรภาพสัตว์ เช่น สุนัข แมว นกปลา กระต่าย เป็นต้น วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำบัตรภาพสัตว์หลายๆ ชนิด มาติดบริเวณห้อง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร่วมกันดูภาพสัตว์ตามมุมต่างๆ โดยครูตั้งคำถามเกี่ยวกับสัตว์เพื่อให้เด็กตอบรับว่าใช่ หรือไม่ใช่ เช่น นี้อือปลาใช่ไหมคะ นี้อือกระต่ายใช่ไหมคะ 3. ครู/ผู้ดูแลเด็กสังเกตการณ์ตอบคำถามของเด็ก สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถตอบรับหรือปฏิเสธได้	กิจกรรม ร้องเพลงร่วมกับเพื่อน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการร้องเพลงกับเพื่อน สื่อ เพลงสัตว์ต่างๆ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลง “สัตว์ต่างๆ” ให้เด็กฟังซ้ำๆ ซ้ำๆ หลายเที่ยวเพื่อให้เด็กจดจำ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร้องเพลง “สัตว์ต่างๆ” ร่วมกันได้ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถร้องเพลงร่วมกับเพื่อนได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อมัดใหญ่	กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
11	ธรรมชาติรอบตัว	ฤดูกาลที่รัก	กิจกรรม ทำท่าทางประกอบเพลง 3 ฤดู (ฤดูร้อน ฤดูหนาว ฤดูฝน) วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนไหวร่างกาย สื่อ เพลง 3 ฤดู วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดให้เด็กยืนเป็นวงกลม 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ทำท่าทางให้เด็กดู เช่น ฝนตก ยกมือขึ้นลง, หนาว กอดอก, ร้อนใช้มือพัดตัว 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร้องเพลงแล้วทำท่าประกอบเพลงพร้อมกัน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงได้	กิจกรรม ระบายสีรูปร่ม/ลากเส้นทำสายฝน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือ สื่อ 1. รูปภาพร่ม 2. สีเทียน วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กนั่งเป็นวงกลมและ สนทนาถึงฤดูกาลต่างๆ ทั้ง 3 ฤดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำภาพร่ม, มาให้เด็กคนละ 1 แผ่น 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนาเรื่องฤดูกาลกับเด็กพร้อมถามเด็กๆ ถ้าฝนตกเราใช้อะไรกันฝน 4. จากนั้นครู/ผู้ดูแลเด็ก แจกรูปภาพให้เด็กระบายสี สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถใช้มือระบายสีภาพได้	กิจกรรม สนทนาถามตอบ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเข้าใจภาษาและการใช้ภาษา สื่อ ภาพฤดูกาลต่างๆ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนาเกี่ยวกับฤดูกาลต่างๆ เช่น ฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน ให้เด็กฟัง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนาพร้อมถามเด็กว่าเด็กปฏิบัติตัวอย่างไร เมื่อเจอสภาพอากาศที่ต่างๆ กัน เช่น อากาศหนาว อากาศร้อน หรือฝนตก สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้	กิจกรรม เลือกของได้ตามฤดูกาล วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเข้าสังคมของเด็ก เช่น การเล่นเป็นกลุ่ม และมีการกำหนดกติกาข้อตกลงร่วมกันได้ สื่อ อุปกรณ์สำหรับฤดูฝน: เสื้อกันฝน ร่ม อุปกรณ์ฤดูหนาว: เสื้อหนาว ผ้าพันคอ อุปกรณ์ฤดูร้อน: พัดลม พัด วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แนะนำอุปกรณ์ที่ใช้ในแต่ละฤดูกาลให้เด็กเข้าใจ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งกลุ่มเด็กเป็น 3 กลุ่มตามฤดูกาล และนำอุปกรณ์ทั้งหมดมาละกันและนำไปไว้มุมใดมุมหนึ่งของห้อง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กแต่ละกลุ่มช่วยกันหาอุปกรณ์สำหรับใช้ในฤดูกาลตามชื่อกลุ่มของตนเอง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถร่วมเล่นเป็นกลุ่มได้	

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อมัดใหญ่	กล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
10	สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก	สีสันสดใส	กิจกรรม บล็อกหรรษา วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเคลื่อนไหวร่างกาย สื่อ 1. บล็อกขนาดใหญ่สีสันสดใส 2. กล่องสำหรับใส่บล็อก วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำบล็อกขนาดใหญ่สีต่างๆ มาให้เด็กดู และสาธิตการต่อบล็อกตามสีที่กำหนดไว้ เช่น แดง เหลือง เขียว 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำบล็อกขนาดใหญ่สีสันสดใสมาวางคละกันและนำไปใส่ในกล่อง แล้วนำไปวางไว้มุมใดมุมหนึ่งของห้อง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม และกำหนดสีให้เด็กวิ่งไปหยิบมาต่อกันให้เป็นตึกสูง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถวิ่งนำบล็อกสีที่กำหนดไว้มาต่อกันเป็นตึกสูงได้	กิจกรรม ภาพสีสดสวย วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อ สื่อ 1. กระดาษขนาดใหญ่ 2. สีเทียนขนาดใหญ่ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตการนำสีเทียนมาระบายสีในกระดาษขนาดใหญ่ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร่วมกันนำสีเทียนระบายลงในกระดาษขนาดใหญ่ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถใช้มือระบายสีได้	กิจกรรม จับคู่สีสัมพันธ์ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กเข้าใจการจับคู่สีสัมพันธ์ สื่อ - ภาพแดงโมคู้กับสีแดง - ภาพกล้วยคู้กับสีเหลือง - ภาพมะม่วงคู้กับสีเขียว วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนากับเด็กโดยอธิบายคู่สีสัมพันธ์ระหว่างภาพผลไม้กับสี 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาจับคู่ภาพสีสัมพันธ์ตามที่ครูกำหนด จนครบทุกคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถหยิบภาพผลไม้ตรงกับคู่สีได้	กิจกรรม บอกชื่อสี วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกการใช้ภาษาโดยการบอกชื่อสี สื่อ สีต่างๆ เช่น แดง เหลือง เขียว ฟ้า ขาว วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำสีที่เตรียมไว้มาให้เด็กดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กบอกสีตามที่ครูกำหนด สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถบอกชื่อสีได้ ตามที่กำหนด	กิจกรรม เสื้อผ้าของฉัน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กเก็บเสื้อผ้าได้ด้วยตนเอง สื่อ เสื้อผ้าเด็ก วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดหาจุดสำหรับเก็บเสื้อผ้าเด็ก เช่น การกำหนดสัญลักษณ์ของเด็กแต่ละคน 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กนำเสื้อผ้าไปเก็บตามสัญลักษณ์ของตนเอง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเก็บเสื้อผ้าได้ด้วยตนเอง

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อใหญ่	กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
13	สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก	มหัศจรรย์เส้นสาย (รูปร่าง)	กิจกรรม รู้จักรูปร่าง วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เคลื่อนไหวร่างกาย สื่อ/อุปกรณ์ รูปร่าง-รูปทรงต่างๆ ได้แก่ สามเหลี่ยม สีเหลี่ยม วงกลม วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนา และให้เด็กรู้จักรูปทรงต่างๆ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กทดลองหยิบรูปทรงต่างๆ ตามที่กำหนด 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำรูปทรงต่างๆ ไปวางไว้มุมห้อง แล้วให้เด็กไปหยิบมาตามคำบอก สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเดินไปหยิบรูปทรงต่างๆ ได้	กิจกรรม ระบายสีภาพ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กใช้กล้ามเนื้อเล็กระบายสีภาพ สื่อ/อุปกรณ์ 1. ภาพรูปร่างต่างๆ เช่น รูปทรงสามเหลี่ยม สีเหลี่ยม วงกลม 2. สีเทียน วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กดูภาพรูปทรงต่างๆ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แจกภาพลายเส้นรูปทรงต่างๆ ให้เด็กดูแล้วสนทนากับเด็ก 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร่วมกันระบายสีรูปร่างต่างๆ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถระบายสีภาพได้	กิจกรรม อยู่ไหนนะ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กเข้าใจและหยิบวัสดุที่มีหลากหลายรูปร่าง สื่อ/อุปกรณ์ รูปร่าง-รูปทรงต่างๆ ได้แก่ สามเหลี่ยม สีเหลี่ยม วงกลม วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบายให้เด็กสังเกตรูปร่าง รูปวงกลม สีเหลี่ยม สามเหลี่ยม 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำรูปวงกลม สีเหลี่ยม สามเหลี่ยมวางให้เด็กดู 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กหยิบรูปวงกลม สีเหลี่ยม ตามที่ต้องการ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถหยิบรูปร่างต่างๆ ได้ถูกต้อง	กิจกรรม บอกชื่อรูปร่าง วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กบอกชื่อรูปร่าง-รูปทรงต่างๆ สื่อ/อุปกรณ์ รูปร่าง-รูปทรงต่างๆ ได้แก่ สามเหลี่ยม สีเหลี่ยม วงกลม วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำอุปกรณ์ที่เป็นรูปทรงต่างๆ มาให้เด็กดู และสนทนา รูปทรง-รูปร่างกับเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาหยิบรูปร่าง-รูปทรงต่างๆ และให้บอกว่า คือ รูปร่างอะไร สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถบอกชื่อรูปทรงต่างๆ ได้	กิจกรรม ร้องเพลงร่วมกับเพื่อน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการร้องเพลงกับเพื่อน สื่อ เพลงรูปร่างต่างๆ วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลง “รูปร่างต่างๆ” ให้เด็กฟัง ซ้ำๆ ซ้ำๆ หลายเที่ยวเพื่อให้เด็กจดจำ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร้องเพลง “รูปร่างต่างๆ” ร่วมกันได้ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถร้องเพลงร่วมกับเพื่อนได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อใหญ่	กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
14	เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก	ของใช้ส่วนตัวของฉัน	กิจกรรม กระโดดเก็บของใส่ตะกร้า วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กกระโดดเก็บของใส่ตะกร้าได้ สื่อ ของจริง 1. แก้วน้ำ 2. ยาสีฟัน 3. ตะกร้า วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กยืนเข้าแถวเท่าๆ กันเป็น 2 แถว 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบายพร้อมสาธิตขั้นตอนการกระโดด 1 ครั้ง และเก็บของใส่ตะกร้าให้เด็กดู 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้สัญญาณเด็กกระโดดเก็บแก้วละคนจนครบ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถกระโดดเก็บของใส่ตะกร้าได้	กิจกรรม หยิบของส่งยืม วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กใช้กล้ามเนื้อเล็กส่งของได้ สื่อ ของจริง 1. แก้วน้ำ 2. ยาสีฟัน 3. แปรงสีฟัน 4. หวี วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำของใช้ส่วนตัว เช่น แก้วน้ำ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน หวี มาให้เด็กดู และสนทนา ร่วมกัน 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาทีละคนเพื่อให้เด็กมาหยิบของใช้ส่งให้ครู ครั้งละ 1 ชิ้น สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถใช้มือหยิบของใช้ครั้งละ 1 ชิ้นได้	กิจกรรม ของใช้ของหนู วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กหยิบของใช้ 2 ชิ้นมาให้ครูได้ สื่อ ของจริง 1. แก้วน้ำ 2. ยาสีฟัน 3. แปรงสีฟัน 4. หวี วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนาร่วมกับเด็กถึงประโยชน์ของใช้ของหนูพร้อมสาธิตการใช้ แก้วน้ำ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน หวี 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก วางของใช้ส่วนตัว ตามจุดต่างๆ 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กหยิบสิ่งของ มาให้ครู ครั้งละ 2 ชิ้น จนครบ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถหยิบของใช้ครั้งละ 2 ชิ้นมาให้ครูได้ถูกต้อง	กิจกรรม บอกประโยชน์ของใช้ส่วนตัว วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กบอกประโยชน์ของใช้แต่ละชนิดได้ สื่อ ของจริง 1. แก้วน้ำ 2. ยาสีฟัน 3. แปรงสีฟัน 4. หวี วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำของใช้ส่วนตัวมาสนทนากับเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาทีละคนโดยใช้คำถาม ดังนี้ - แก้วมีไว้ทำอะไรได้บ้าง - แปรงสีฟัน/ยาสีฟันมีไว้ทำอะไรได้บ้าง - กระเป๋ามีไว้ทำอะไรได้บ้าง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถบอกประโยชน์ของใช้ส่วนตัวได้	กิจกรรม ผลัดกันเก็บของใช้ใส่ตะกร้า วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กรู้จักการรอคอยให้ถึงรอบของตนได้ สื่อ ของจริง 1. ยาสีฟัน 2. ตะกร้า วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบายพร้อมสาธิตการผลัดกันเก็บของใช้ส่วนตัวใส่ตะกร้า 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก วางของใช้ส่วนตัวในจุดที่กำหนดและแบ่งเด็กออกเป็น 2 แถวเท่าๆ กัน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้สัญญาณเด็กผลัดกันเก็บของใช้ส่วนตัวใส่ตะกร้าจนครบทุกคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถรอให้ถึงรอบของตนได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อใหญ่	กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
15	สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก	อาหารที่มีประโยชน์ (นม)	กิจกรรม ตีมนมร่างกายแข็งแรง วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมกล้ามเนื้อใหญ่ในการกระโดดไปข้างหน้าได้ สื่อ เพลงตีมนม วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กยืนอิสระ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลงตีมนมพร้อมสาธิตท่าทางโดยการกระโดดไปข้างหน้า 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร่วมกันร้องเพลงตีมนมและท่าท่าประกอบเพลง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถกระโดดไปข้างหน้าโดยเท้าพื้นพื้นได้	กิจกรรม กล้องนมแสนสวย วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมกล้ามเนื้อเล็กในการฝึกกระดาศีติดปะภาพกล้องนมได้ สื่อ - รูปภาพกล้องนม - กระดาศี - กาว วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำใบงานภาพกล้องนมและอุปกรณ์ในการติดปะกล้องนม 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบายพร้อมสาธิตวิธีการทำกิจกรรม 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน และแจกภาพและอุปกรณ์ให้เด็ก 4. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กฝึกกระดาศีเป็นชั้นเล็กๆ แล้วนำมาติด ปะรูปภาพกล้องนมให้สวยงาม สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถฝึกกระดาศีนำมาติดปะภาพได้	กิจกรรม หนูเข้าใจ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กนำกล้องนมมาวางตามที่ครูบอกได้ สื่อ กล้องนม โต๊ะหรือเก้าอี้ วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กนั่งเป็นตัวยูพร้อมสนทนากับเด็กให้เข้าใจความหมายระหว่างบนกับล่าง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กออกมาทีละคนพร้อมส่งกล้องนมให้เด็กนำไปวางไว้บนโต๊ะ/ใต้โต๊ะ) จนครบทุกคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถนำกล้องนมไปวางทั้งบนโต๊ะและใต้โต๊ะได้ถูกต้อง	กิจกรรม หนูบอกได้ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กบอกประโยชน์ของนมได้ สื่อ กล้องนม วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กนำกล้องนมของตนเองมาวางบนโต๊ะที่ครูเตรียมไว้ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก สนทนาร่วมกันกับเด็กถึงประโยชน์ของนม สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถสนทนาโต้ตอบบอกประโยชน์ของนมได้	กิจกรรม เก็บกล้องนมกันเถอะ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กรอคอยจนถึงรอบของตนเองได้ สื่อ กล้องนม ตะกร้า วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบายพร้อมสาธิตขั้นตอนวิธีการเล่นเกมเก็บกล้องนม 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกเป็น 2 แถว โดยถือกล้องนม ไว้คนละ 1 กล้อง 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้สัญญาณพร้อมให้เด็กถือกล้องนมไปวางในตะกร้าทีละ 1 คนจนครบทุกคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถรอคอยเมื่อถึงรอบของตนเองได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการเรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อใหญ่	กล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม
15	สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก	อาหารที่มีประโยชน์ (ไข่)	กิจกรรม เคลื่อนไหวตามจังหวะเพลง วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมกล้ามเนื้อใหญ่ในการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงได้ สื่อ เพลงไข่ วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตท่าประกอบเพลงให้เด็กดู 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร่วมกันร้องเพลงพร้อมท่าท่าทางประกอบเพลง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงได้	กิจกรรม ไข่ไดโนเสาร์ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมกล้ามเนื้อเล็กในการทำไข่ไดโนเสาร์ได้ สื่อ 1. ไข่ต้มสุก 2. สีสผสมอาหาร 3. น้ำ 4. ถูพลาสติก 5. ยางวง วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตขั้นตอนการทำให้ไข่ไดโนเสาร์ ให้เด็กดู 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แจกอุปกรณ์ให้เด็กแต่ละกลุ่มทำไข่ไดโนเสาร์ อธิบายพร้อมทำร่วมกับเด็ก สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถทำไข่ไดโนเสาร์ได้	กิจกรรม ไข่อะไรเอ๋ย วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อฝึกให้เด็กจับคู่บัตรภาพสัมพันธ์กันได้ สื่อบัตรภาพไข่เปิด นกกระทา ไข่ไก่ ไข่เปิด ไข่นกกระทา วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำบัตรภาพไข่เปิด นกกระทา ไข่ไก่ ไข่นกกระทา มาให้เด็กดู พร้อมสนทนากับเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก วางบัตรภาพ แล้วให้เด็กออกมาหยิบบัตรภาพจับคู่ให้สัมพันธ์กัน เช่น ไข่ไก่ กับไข่ไก่ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถจับคู่ภาพสัมพันธ์กันได้อย่างถูกต้อง	กิจกรรม นิทานฟังเพลิน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กสนทนาโต้ตอบเนื้อหาในนิทานได้ สื่อ หนังสือนิทานเรื่องแม่ไก่ วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เล่านิทานเรื่องแม่ไก่ให้เด็กฟัง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาในนิทาน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กบอกชื่อตัวละครในนิทาน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถฟังนิทานและสนทนาโต้ตอบได้	กิจกรรม เกมตักไข่ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กรอคอยและช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมได้ สื่อ 1. ไข่จำลอง หรือลูกโป่ง 2. ช้อน 3. ตะกร้า วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบายพร้อมสาธิตวิธีการเล่นเกมตักไข่ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละเท่าๆ กัน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กเล่นเกมตักไข่ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถรอคอยและช่วยเหลือตนเอง

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

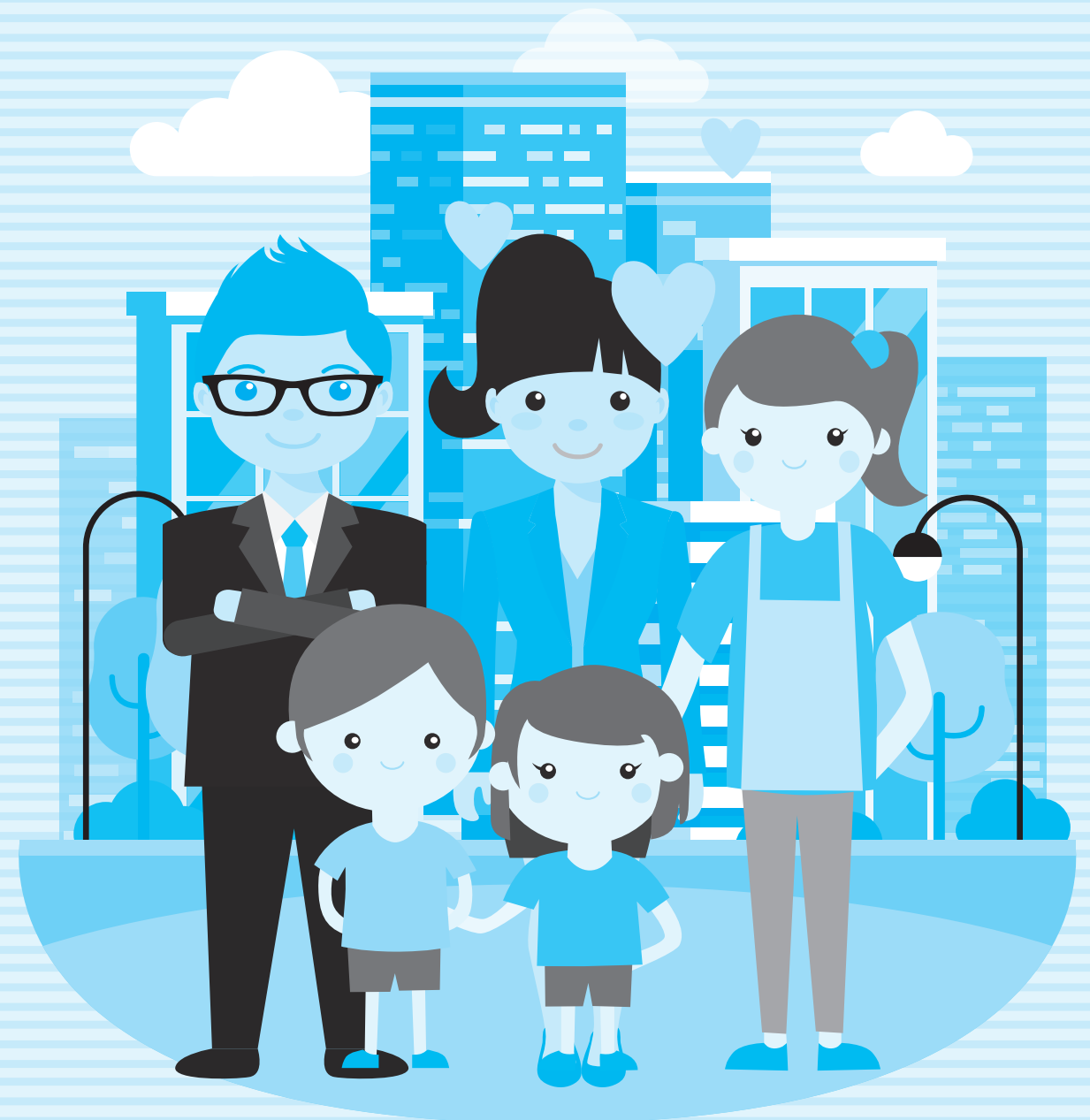
ลำดับ	สาระการ เรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อมัดใหญ่	กล้ามเนื้อมัดเล็กและ สติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและ การเข้าสังคม
15	สิ่งต่างๆ รอบตัว เด็ก	อาหารที่มี ประโยชน์ (ผักหลาก สี)	กิจกรรม ขาหนูแข็งแรง วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมกล้ามเนื้อ มัดใหญ่ในการกระโดดได้ สื่อ เพลงกินผัก วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร่วมกันร้องเพลงกินผัก พร้อมทำท่าทางประกอบ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ร้องเพลง พร้อมให้เด็กกระโดดไป ข้างหน้า ข้างหลัง ตาม จังหวะเพลง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถกระโดดเท้าพื้น จากพื้นและกระโดดไปข้าง หน้าได้	กิจกรรม นิ้วมือน้อยๆ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เพื่อส่งเสริมการใช้ กล้ามเนื้อมัดเล็กฝึกกระดาก และปะติดบนรูปภาพได้ สื่อ 1. ใบงานรูปผัก 2. กาว 3. กระดาษสี วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำภาพ ผักชนิดต่างๆมาให้เด็กดู อธิบายพร้อมสาธิตการ ทำกิจกรรมนิ้วมือน้อยๆ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แบ่งเด็ก เป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน จากนั้น แจกภาพและ อุปกรณ์ให้เด็ก 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กฝึก กระดากเป็นขั้นเล็กๆ แล้วนำมาติด ปะรูปภาพ ผักให้สวยงาม สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถฝึกกระดากปะติด บนภาพผักได้	กิจกรรม ผักมีประโยชน์ รู้ใหม่จะ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กเข้าใจ และ บอกได้ สื่อ ผักของจริง/ผักจำลอง วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำผักแต่ละ ชนิดมาสนทนากับเด็กถึง รูปร่างลักษณะของ ผัก สี และประโยชน์ของผัก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำผักวาง จุดต่างๆ แล้วให้เด็กหยิบ ผักมาให้ครูตามชื่อผักที่ ครูบอก สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถบอกประโยชน์ และหยิบผักได้ถูกต้องตามครู บอกได้	กิจกรรม รู้จักฉันใหม่ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กบอกชื่อผักและนำ ผักไปประกอบเป็นอาหารอะไร ได้บ้าง สื่อ 1. ผักของจริง/ผักจำลอง 2. รูปภาพอาหารที่ทำจากผัก วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กดู ภาพผักชนิดต่างๆ พร้อม สนทนาชื่อผักแต่ละชนิด กับเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กดู ภาพพร้อมสนทนากับ เด็กเกี่ยวกับอาหารที่ทำ จากผัก 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนา กับเด็กเกี่ยวกับผักอะไร ใช้ทำอาหารอะไรได้บ้าง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถบอกชื่อผัก ผัก นำไปประกอบเป็นอาหารชนิด ต่างๆ ได้	กิจกรรม ปลุกผักกันเถอะ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กช่วยเหลือตนเอง และรู้จักรอคอยได้ สื่อ 1. หัวหอมแดง 2. ดิน 3. กระป๋อง วิธีการจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สนทนา กับเด็กเกี่ยวกับการปลูก หัวหอมแดงพร้อมอธิบาย ถึงลักษณะการเติบโต และประโยชน์ของ หัวหอมแดง 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก อธิบาย พร้อมสาธิตขั้นตอน การปลูกต้นหอม และให้ เด็กมาปลูกต้นหอม ที่ละคน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถช่วยเหลือตนเอง และรอคอยได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ตามวัย ช่วงอายุ 2-3 ปี

ลำดับ	สาระการ เรียนรู้	หน่วย	ประสบการณ์สำคัญ				
			กล้ามเนื้อมัดใหญ่	กล้ามเนื้อมัดเล็กและ สติปัญญา	การเข้าใจภาษา	การใช้ภาษา	การช่วยเหลือตนเองและ การเข้าสังคม
15	สิ่งต่าง ๆ รอบตัว เด็ก	อาหารที่มี ประโยชน์ (ผลไม้)	กิจกรรม หนูน้อย นัก กระโดด วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กแก้ปัญหา เพื่อส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อ มัดใหญ่ในการกระโดดได้ สื่อ เพลงผลไม้ วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กยืน ตามอิสระ 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร่วมกันร้องเพลงพร้อม ทำท่าประกอบเพลงโดย การกระโดดไปด้านซ้าย ด้านขวา ด้านหน้า ด้านหลัง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถกระโดดโดย ยกเท้าพื้นพื้นทั้ง 2 ข้างได้	กิจกรรม เก็บผลไม้กัน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้เด็กแก้ปัญหา ด้วยตนเอง สื่อ 1. ผลไม้ของจริง 2. ผลไม้จำลอง 3. ตะกร้า วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำผลไม้ มาสนทนากับเด็ก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำผลไม้ ไปวางไว้ตามจุดต่างๆ ที่ เด็กไม่สามารถหยิบได้ เช่น ใต้โต๊ะ บนโต๊ะ 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็กไป นำผลไม้ตามจุดต่างๆ มาใส่ในตะกร้า หมายเหตุ ; เด็กสามารถใช้ อุปกรณ์ต่างๆ ช่วยในการ แก้ไขปัญหาได้ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถแก้ไขปัญหาโดย การนำผลไม้ในที่ต่างๆ มาเก็บ ได้	กิจกรรม ผลไม้หนูอยู่ไหน วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กนำผลไม้ที่ครูบอก มาวางทั้งบนโต๊ะและใต้โต๊ะได้ สื่อ ผลไม้จำลอง วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำผลไม้ มาวางตามจุดต่างๆ ใน ห้องเรียน 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สั่งให้เด็ก หยิบผลไม้มาวางไว้บนโต๊ะ/ ใต้โต๊ะ สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถนำผลไม้ที่ครูบอก มาวางได้ถูกต้องทั้งบนโต๊ะและ ใต้โต๊ะ	กิจกรรม หนูรู้จักผลไม้ วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กบอกชื่อของผลไม้ 1-2 ชนิดได้ สื่อ ผลไม้ชนิดต่างๆ วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก นำผลไม้ ชนิดต่างๆ มาร่วมสนทนา กับเด็ก 2. ครูถามเด็กว่าผลไม้ที่ครูให้ ดูคือผลไม้อะไร 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก และเด็ก ร่วมกันบอกชื่อและครูบอก ถึงประโยชน์ของผลไม้ ชนิดต่างๆ อีกครั้ง สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถบอกชื่อผลไม้ได้ 1-2 ชนิด	กิจกรรม ปอกกล้วยเข้าปาก วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กปอกเปลือกกล้วย รับประทานโดยมีครูช่วยได้ สื่อ กล้วยน้ำว้า วิธีจัดกิจกรรม 1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก แจกกล้วย น้ำว้าให้เด็กคนละ 1 ลูก 2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก สาธิตการ ปอกเปลือกกล้วยให้เด็ก ดูก่อน 3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก ให้เด็ก ปอกเปลือกกล้วยน้ำว้า รับประทาน สังเกตพฤติกรรม เด็กสามารถปอกเปลือกกล้วย รับประทานเองได้ โดยมีครู ช่วยบ้างเล็กน้อย

ตอนที่ 4

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ
สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 4

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

การดำเนินงานในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนและได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ซึ่งในตอนที่ 4 จะกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย การสร้างความมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้และความปลอดภัย วัตถุประสงค์สำคัญคือการทำให้อัจฉริยะแวดล้อมรอบตัวเด็กมีคุณภาพซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กมีคุณภาพต่อไป

4.1 บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด ในช่วงที่เด็กอยู่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพและส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กมากที่สุด ครู/ผู้ดูแลเด็กจึงควรรับรู้นโยบายเข้าใจ แนวทางการพัฒนา และได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการเลี้ยงดูเด็กอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ผู้ดูแลเด็กยังควรได้รับการส่งเสริมสุขภาพให้มีสุขภาพที่ดีอยู่เสมอ เพื่อเป็นแบบอย่างด้านสุขภาพสำหรับเด็ก

2. ผู้บริหารศูนย์เด็กเล็ก หรือผู้ประกอบการศูนย์เด็กเล็ก เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการวางแผนการพัฒนารวมถึงประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้ามาสนับสนุน และเป็นผู้นำการพัฒนาในการบริหารจัดการบุคลากร งบประมาณ และสถานที่ที่มีอยู่

3. ผู้ปกครอง เป็นบุคคลสำคัญที่สามารถช่วยดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยอาจเข้ามาเป็นกรรมการ วิทยากร หรืออาสาสมัครช่วยเหลือเด็ก ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองเข้าใจปัญหาความต้องการและให้การสนับสนุนได้ ความสัมพันธ์และการสื่อสารที่ดีระหว่างบุคลากรกับผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของการดำเนินงาน

4. ชุมชนรอบศูนย์เด็กเล็ก นอกจากผู้ปกครองแล้วในชุมชนยังมีบุคคลที่แม้ไม่ได้มีลูกหลานอยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย แต่มีศักยภาพที่จะช่วยสนับสนุนการพัฒนา เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระภิกษุ พ่อค้า แม่ค้า หรือมูลนิธิชมรมต่าง ๆ เป็นต้น บุคคลในชุมชนเหล่านี้สามารถช่วยสนับสนุนด้านความคิด แรงกาย และทุนทรัพย์ หากได้รับรู้และเข้าใจการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

5. องค์กรส่วนภูมิภาค เป็นหน่วยงานที่รับนโยบายจากส่วนกลางเพื่อถ่ายทอดให้กับพื้นที่ ตลอดจนให้คำแนะนำ ปรึกษาด้านวิชาการ ติดตาม ประเมินผล และการประกันคุณภาพ จึงเป็นส่วนที่สำคัญในการเชื่อมต่อระหว่างส่วนกลางกับพื้นที่ เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีบทบาทสำคัญในการประสานงานและกระตุ้นผู้เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนา ศักยภาพในการให้ความรู้ด้านเด็ก

6. องค์กรส่วนกลาง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่รับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี มีหลากหลายสังกัด บางส่วนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสวัสดิการให้กับบุคลากรในหน่วยงาน ทำให้การบริหารจัดการรวมถึงการดำเนินงานมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับนโยบาย บทบาทสำคัญคือสนับสนุนด้านวิชาการและเทคโนโลยีต่างๆ เช่น การให้คำปรึกษาทางวิชาการ เกณฑ์มาตรฐานการประเมินและประสานนโยบายกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2 การสร้างการมีส่วนร่วมในการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมการเรียนรู้

ครอบครัว ชุมชน และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีบทบาทหน้าที่ร่วมกันในการอบรมสั่งสอนเป็นแหล่งเรียนรู้ให้เด็กเติบโตและมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย จะต้องมีความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อที่จะได้ร่วมมือกันในการพัฒนาเด็ก ช่วยจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว เป็นสำคัญ ส่วนครู ผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษา รวมถึงชุมชนจะต้องสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน สามารถทำได้ดังนี้

1. สร้างความสัมพันธ์ด้วยสื่อบุคคล

1.1 การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ เป็นการพูดคุยตามปกติในช่วงที่ผู้ปกครองมาส่ง-รับลูกที่โรงเรียน ครูควรเป็นคนช่างสังเกตและตีความจากคำสนทนา เพื่อช่วยให้ครูรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กและทัศนคติของผู้ปกครอง และเด็กได้อย่างดียิ่งขึ้น

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเด็กหรือคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง ประกอบไปด้วยผู้ปกครองหรือผู้ที่ได้รับการยกย่องนับถือในหมู่บ้านหรือชุมชน มาร่วมให้การช่วยเหลือในด้านต่างๆ ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย คณะกรรมการชุดดังกล่าวสามารถประสานสัมพันธ์กับระบบหรือกลไกในการทำงานของชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีความเข้าใจในสภาพความเป็นอยู่ ค่านิยม และการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชนเป็นอย่างดีอยู่แล้ว

2. สร้างความสัมพันธ์ด้วยสื่อสิ่งพิมพ์

2.1 หนังสือ เป็นเอกสารที่ทำเป็นเล่ม สามารถบรรจุเนื้อหาต่างๆ ได้มาก เหมาะกับผู้ปกครองที่มีระดับความสามารถในการอ่านสูง เพราะมีเนื้อหาและเวลาในการอ่านมาก

2.2 จดหมายเวียน ลักษณะเป็นจดหมายเวียนที่เขียนสั้นๆ กระชับ น่าสนใจ และให้ความรู้สึกอบอุ่น เป็นมิตร เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองสนใจติดตามอ่าน โดยทั่วไปแล้วเนื้อหาสาระของจดหมายเวียนจะหวังผลการดำเนินงานตลอดจนกิจกรรมประจำภาคเรียน หรือในแต่ละสัปดาห์ เช่น กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ฯลฯ

3. ข่าวสารประจำสัปดาห์ เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถติดตามสิ่งที่ลูกได้เรียนรู้ และได้รับการส่งเสริมพัฒนาการ ได้อย่างเป็นปัจจุบัน อันจะส่งผลให้ผู้ปกครองสามารถให้การส่งเสริมที่บ้านได้สอดคล้องกันอีกด้วย ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 4 ส่วน คือ

3.1 รายละเอียดของเนื้อหาประสบการณ์และกิจกรรมที่เด็กจะได้เรียนรู้ในสัปดาห์นั้น

3.2 กิจกรรมเสนอแนะประเภท “เล่นกับลูก” เช่น การร้องเพลง การเล่านิทาน เป็นต้น

3.3 รายการเมนูอาหารประจำสัปดาห์ เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทราบและสามารถพูดคุยสนทนากับลูก พร้อมทั้งติดตามตรวจสอบคุณภาพโภชนาการได้

3.4 ความคิดเห็นข้อเสนอแนะของผู้ปกครอง เพื่อให้สถานศึกษารับทราบ เพื่อนำไปปรับปรุงหรือปฏิบัติต่อไป

4. หนังสือพิมพ์ฝาผนัง เป็นสื่อที่เสนอข้อมูลเนื้อหาสำหรับผู้ปกครองอย่างง่าย โดยพิมพ์เพียงด้านเดียว มีภาพประกอบข้อความเพื่อช่วยในการสื่อความหมาย เหมาะกับการนำเสนอเรื่องที่เป็นปัจจุบันทันเหตุการณ์ สามารถนำเสนอเนื้อหาเฉพาะเรื่องที่มีเนื้อหาไม่มากนัก

5. จดหมายข่าว เป็นสื่อที่ใช้ในการแจ้งข่าวสารข้อมูล ความเคลื่อนไหวต่างๆ เหมาะสำหรับใช้ส่งข่าวคราวการทำงาน เป็นการให้ข้อมูลที่ค่อนข้างสม่ำเสมอกับผู้ปกครอง ข้อมูลในจดหมายข่าวอาจเป็นเกร็ดความรู้สำหรับผู้ปกครอง คำแนะนำในการจัดกิจกรรมเด็กที่บ้าน หรือผลการจัดกิจกรรมที่ผ่านมา ตารางกิจกรรมสำหรับเด็ก ที่ผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลือได้ จดหมายข่าวมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่การทำแบบง่ายๆ ที่เขียนด้วยลายมือ ไปจนถึงการพิมพ์ด้วยกระดาษหลากสีและมีรูปภาพประกอบอย่างสวยงาม

6. ภาพพลิก เป็นสื่อที่ไม่ได้ทำเป็นรูปเล่มหนังสือ แต่มีลักษณะเป็นภาพชุด แต่ละชุดมีหลายแผ่น หลายภาพ มีคำบรรยายที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กันในชุด เหมาะกับผู้อ่านที่มีระดับการอ่านออกเขียนได้ ไม่สูงมากนัก

7. แผ่นพับ เป็นสื่อแผ่นเดียวที่พับเป็นตอนๆ เสนอเนื้อหาทั้งสองหน้า บรรจุเนื้อหาได้พอควร พิมพ์ได้ง่าย และรวดเร็ว เหมาะกับการนำเสนอเนื้อหาเป็นเรื่องราว ที่มีรายละเอียดพอสมควร หรือใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ งานโครงการ เพื่อชี้แจง บอกกล่าวให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบว่า สถานศึกษากำลังจะมีการประชุมหรือมีกิจกรรมพิเศษบางอย่าง

8. คู่มือผู้ปกครอง เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญา นโยบายการจัดการศึกษาที่สถานศึกษายึดเป็นเป้าหมาย รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นนโยบายและแนวปฏิบัติ รูปแบบและรูปแบบของคู่มือผู้ปกครองควรมีความสวยงามน่าอ่าน มีรูปภาพประกอบ พร้อมทั้งให้ความสะดวกแก่ผู้อ่าน เช่น มีสารบัญ การใช้กระดาษต่างสีแยกประเภทข้อมูล ฯลฯ ภาษาที่ใช้ควรเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิคต่างๆ เนื่องจากผู้ปกครอง มีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน ควรพิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ มีรูปภาพประกอบ

3. สร้างความสัมพันธ์โดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้กันมาก มีดังนี้

1. การติดต่อทางโทรศัพท์ เป็นวิธีที่ค่อนข้างมีข้อจำกัด แต่สะดวกและรวดเร็ว และเป็นการสื่อสารแบบสองทาง สามารถทำให้ครูติดต่อกับผู้ปกครองในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเวลา หรือใช้แจ้งข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น กรณีเจ็บป่วย สิ่งที่ได้ควรได้รับค่าชมเชย ฯลฯ

2. การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ หมายถึง ภาพสไลด์ ภาพยนตร์ แผ่นเสียง รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ สื่อประเภทยังช่วยสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ทำให้ผู้ชมมองเห็นภาพ เกิดความเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งและอย่างละเอียด

3. การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เช่น โทรสาร คอมพิวเตอร์ เป็นต้น สื่อประเภทยังสามารถใช้เพื่อประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าวสาร หรือให้ความรู้ รวมถึงการให้ข้อมูลต่างๆ ทางโทรสาร หรืออิเล็กทรอนิกส์เมลล์ (e-mail) เช่น หลักสูตร การจัดอบรมและกิจกรรมต่างๆ การเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ข่าวสารประจำสัปดาห์ ฯลฯ

4. สร้างความสัมพันธ์โดยสื่อกิจกรรม มีดังนี้

1. การเยี่ยมบ้าน เป็นกิจกรรมที่จำเป็นและมีความสำคัญมาก เพราะทำให้ครูได้ทราบความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของเด็ก และเข้าใจพฤติกรรมของเด็กมากขึ้น ช่วยให้ผู้ปกครองมีความคุ้นเคยกัน มีโอกาสชี้แจงให้ความเข้าใจผู้ปกครองให้ส่งเสริมบุตรหลานของตนในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมตามวัย นอกจากนี้ครูยังมีโอกาสได้เห็นสภาพแวดล้อมทางบ้านของเด็กอีกด้วย

2. การเยี่ยมโรงเรียน ครูควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองพาลูกไปเยี่ยมสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยก่อนโรงเรียนเปิดภาคเรียน เพื่อให้เด็กรู้สึกคุ้นเคยกับสถานที่

3. กิจกรรมวันเปิดบ้าน เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนในต่างประเทศนิยมมาก เป็นกิจกรรมที่จัดในวันที่สถานศึกษาจัดเตรียมการเรียนการสอนให้ผู้ปกครองมาสังเกตการณ์ และร่วมกิจกรรมกับเด็กๆ โดยจะมีการตกแต่งห้องด้วยผลงานของเด็กๆ อาจมีการแสดงชุดเล็กที่ไม่ต้องแต่งตัว แต่งหน้า เช่น การร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง หรือทำท่าประกอบเพลงสั้นๆ แต่น่ารัก น่าประทับใจ เป็นต้น

4. การประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้ปกครองกับครู/ผู้ดูแลเด็ก ควรมีการประชุมผู้ปกครองเพื่อปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็ก ครู/ผู้ดูแลเด็ก จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนที่ดี มีข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กที่ต้องชัดเจน เพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้ปกครองที่สละเวลาเข้ามาเข้าร่วมประชุม

5. การแบ่งกลุ่มตามความสนใจ ครูและผู้ปกครองอาจรวมกลุ่มเพื่อวางแผนทำกิจกรรมต่างๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามที่คุณผู้ปกครองสนใจ การเลือกหัวข้อในการประชุมกลุ่มต้องเป็นเรื่องที่เกิดจากความต้องการของผู้ปกครอง ครูจึงต้องจัดการประชุมอย่างมีระบบ มิเช่นนั้นจะกลายเป็นการพูดคุยกันธรรมดา

6. การจัดวัสดุและเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ปกครอง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยควรจัดห้องหรือมุมสำหรับผู้ปกครอง เพื่อใช้ในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู หรือส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็ก ภายในห้องอาจจะตกแต่งด้วยผลงานเด็ก ของเล่น และอุปกรณ์เกี่ยวกับเด็กที่ผู้ปกครองสามารถหยิบไปใช้สอนลูกที่บ้านได้

นอกจากรูปแบบที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงถึงต่อมา คือ ลักษณะของการสื่อสาร ซึ่งอาจมีได้ทั้ง 2 ลักษณะ รูปแบบสารสัมพันธ์ที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมักจะจัดทำ มีลักษณะเป็นจดหมายซึ่งส่วนใหญ่ จะเป็นจดหมายสั้นๆ กระชับ น่าสนใจ และให้ความอบอุ่นเป็นมิตร เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองติดตามอ่าน และรู้สึกว่าการจดหมายนั้นเจาะจงมาที่ผู้ปกครองโดยตรง ซึ่งการสื่อสารนั้นอาจมีได้ทั้ง 2 ลักษณะ คือ การสื่อสาร 2 ทาง ซึ่งผู้รับสารมีโอกาสให้ข้อมูลย้อนกลับ ทำให้ผู้ส่งสารทราบว่าผู้รับสารเข้าใจสารที่ส่งไปมากน้อยเพียงใด เป็นข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ในการสื่อสารครั้งต่อไป อีกลักษณะหนึ่ง คือ การสื่อสารทางเดียว ซึ่งการสื่อสารในลักษณะนี้ผู้ส่งสารไม่มีการตอบ เหมาะสำหรับการให้ความรู้ผู้ปกครองในเรื่องต่างๆ

จากกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ข้างต้น เป็นกิจกรรมที่จะสามารถช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ครอบครัวและชุมชนได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การสร้างความสัมพันธ์ด้วยสื่อ กิจกรรมเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้น อาจแตกต่างกันไปตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น

4.3 การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้และความปลอดภัย

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความสำคัญต่อเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของเด็กวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดลอม รอบๆ ตัว ดังนั้น การจัดเตรียมสิ่งแวดลอมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก จึงมีความจำเป็นและสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นซึ่งถือเป็นประสบการณ์ตรง เกิดจากการรับรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดลอมในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ รวมถึงต้องมีความปลอดภัยเพื่อส่งผลให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็กต่อไป

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้คำนึงถึงความเหมาะสมในการจัดบรรยากาศทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการตามช่วงวัย โดยได้กำหนดพัฒนาและปรับปรุงดังนี้

1. ภายในห้องเด็ก

จัดพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมเดี่ยวและกลุ่ม หรือมุมสำหรับเก็บของใช้ส่วนตัวของเด็ก โดยเน้นพัฒนาการตามช่วงอายุเป็นหลัก โดยจะเน้นให้มีความสะอาด ปลอดภัย และสวยงาม ดังนี้

กลุ่มอายุ	แนวทางการอบรมเลี้ยงดู	แนวทางการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
3 เดือน-1 ปี	1. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ	
	1.1 การเคลื่อนไหวและการทรงตัว	- ปรับพื้นโดยบุพรมหนา เพื่อให้มีความเหมาะสม ในการฝึกการคืบคลาน เกาะยืนและเดิน - มีคอก/โซฟา ฝึกเกาะเดิน
	1.2 การฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ-ตา	- มีตัวต่อ /มูมหนังสือนิทาน - มีการตกแต่งห้องโดยใช้สีเส้น
	1.3 การส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา	- กระตุ้นให้เด็กเปล่งเสียงหรือเลียนเสียงพูด

กลุ่มอายุ	แนวทางการอบรมเลี้ยงดู	แนวทางการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
	1.4 การส่งเสริมทักษะทางสังคม	- มีการจัดมุมเก็บของให้กับเด็กเป็นรายบุคคลทักษะทางสังคม
	1.5 การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5	- มีพื้นหัดเดินหลากหลายสัมผัส เช่น หญ้า หิน ดิน ทราย น้ำ
	1.6 การส่งเสริมการสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว	- สีสนรอบห้องเด็ก/ของเล่นส่งเสริมพัฒนาการ
	1.7 การส่งเสริมจินตนาการและคิดสร้างสรรค์	- สีสนรอบห้องเด็ก/ของเล่นส่งเสริมพัฒนาการ
	1.8 การส่งเสริมด้านอารมณ์อารมณ์ จิตใจ	- มีเครื่องเล่น CD เพลง เครื่องดนตรี การตกแต่งห้องให้มีสีสันสวยงาม
	1.9 การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี	- มีโถฝึกขับถ่าย มีอ่างล้างหน้า+กระจกสำหรับล้างมือ แปรงพื้น
	2. ด้านความปลอดภัย	
	2.1 ผนัง	- มีการบุผนังด้วยเบาะนุ่ม เพื่อป้องกันการกระแทกของเด็ก
	2.2 โต๊ะ ตู้ เติียง	- มีการบุขอบโต๊ะ ขอบเก้าอี้ ด้วยยางกันกระแทก
	2.3 ประตู หน้าต่าง	- มีการติดตั้งมุ้งลวด
	2.4 ห้องน้ำ	- ในห้องน้ำจะมีอ่างอาบน้ำเด็กอ่อน และชั้นพักตัวเด็ก เพื่อป้องกันครุพีเลี้ยงอุ้มเด็กพลัด
	3. ด้านความสะอาด	
	3.1 ของเล่น	- การทำความสะอาดของเล่น อาทิตย์ละ 1 ครั้ง
	3.2 เบาะนอน ผ้าปู ปลอกหมอน	- มีการทำความสะอาดผ้าปูที่นอน ปลอกหมอนอาทิตย์ละ 1 ครั้ง
	3.2 ห้องเลี้ยงเด็ก	- มีแม่บ้านทำความสะอาดวันละ 2 ครั้ง ช่วงเช้า และเป็น

กลุ่มอายุ	แนวทางการอบรมเลี้ยงดู	แนวทางการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
1-2 ปี	1. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ	
	1.1 การเคลื่อนไหวและการทรงตัว	- ปรับพื้นที่เพื่อให้มีความเหมาะสมในการฝึกเดิน วิ่งและจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเข้าจังหวะ - มีของเล่นกระตุ้นพัฒนาการตามวัย
	1.2 การฝึกการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ-ตา	- มีตัวต่อ / มุมหนังสือนิทาน - มีการตกแต่งห้องโดยใช้สีสน
	1.3 การส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา	- กระตุ้นให้เด็กเปล่งเสียงหรือเลียนเสียงพูด - นิทานภาพตามวัย
	1.4 การส่งเสริมทักษะทางสังคม	- มีการจัดมุมเก็บของให้กับเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อให้เด็กเรียนรู้การจัดเก็บของตนเอง
	1.5 การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5	- มีพื้นหัดเดินหลากหลายสัมผัส เช่น หู้า หิน ดิน ทราย น้ำ
	1.6 การส่งเสริมการสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว	- สีสนรอบห้องเด็ก/ของเล่นส่งเสริมพัฒนาการ
	1.7 การส่งเสริมจินตนาการและคิดสร้างสรรค์	- สีสนรอบห้องเด็ก/ของเล่นส่งเสริมพัฒนาการ
	1.8 การส่งเสริมด้านอารมณ์อารมณ์ จิตใจ	- มีเครื่องเล่น CD เพลง เครื่องดนตรี การตกแต่งห้องให้มีสีสนสวยงาม
	1.9 การฝึกสุขนิสัยและลักษณะนิสัยที่ดี	- มีโถฝึกขับถ่าย มีอ่างล้างหน้า+กระจกสำหรับล้างมือ แปรงฟัน
	2. ด้านความปลอดภัย	
	2.1 ผนัง	- มีการบุผนังด้วยเบาะนุ่ม เพื่อป้องกันการกระแทกของเด็ก

กลุ่มอายุ	แนวทางการอบรมเลี้ยงดู	แนวทางการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
	2.2 โต๊ะ ตู้ เติ่ง	- มีการบุขอบโต๊ะ ขอบเก้าอี้ ด้วยยางกันกระแทก - มีการจัดโต๊ะ เก้าอี้ รวมถึงจานชาม ช้อนที่มีขนาดเหมาะกับเด็ก
	2.3 ประตู หน้าต่าง	- มีการติดตั้งมุ้งลวด
	2.4 ห้องน้ำ	- ในห้องน้ำจะมีฝ้ายางกันลื่น และสุขภัณฑ์ในห้องน้ำสำหรับเด็ก
	3. ด้านความสะอาด	
	3.1 ของเล่น	- การทำความสะอาดของเล่น อาทิตย์ละ 1 ครั้ง
	3.2 เบาะนอน ผ้าปู ปลอกหมอน	- มีการทำความสะอาดผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน อาทิตย์ละ 1 ครั้ง
	3.2 ห้องเลี้ยงเด็ก	- มีแม่บ้านทำความสะอาดวันละ 2 ครั้ง ช่วงเช้า และก่อนเด็กนอนตอนเที่ยง
2-3 ปี	1. ด้านการส่งเสริมพัฒนาการ	
	1.1 ด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่	- จัดพื้นที่เพื่อให้มีความเหมาะสมในการวิ่งเล่นและการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวเข้าจังหวะ - มีของเล่นกระตุ้นพัฒนาการตามวัย
	1.2 ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก	- มีตัวต่อ / มุมหนังสือนิทาน - มีการตกแต่งห้องโดยใช้สีสน
	1.3 และ 1.4 ด้านการใช้ภาษาและการเข้าใจภาษา	- นิทานภาพตามวัย
	1.5 ด้านการช่วยเหลือตนเองและสังคม	- มีการจัดมุมเก็บของให้กับเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อให้เด็กเรียนรู้การจัดเก็บของตนเอง - มีมุมสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น มุมวิทยาศาสตร์ มุมนิทาน เป็นต้น

กลุ่มอายุ	แนวทางการอบรมเลี้ยงดู	แนวทางการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
	2. ด้านความปลอดภัย	
	2.1 ผนัง	- มีการบุผนังด้วยเบาะนุ่ม เพื่อป้องกันการกระแทกของเด็ก
	2.2 โต๊ะ ตู้ เติ่ง	- มีการบุขอบโต๊ะ ขอบเก้าอี้ ด้วยยางกันกระแทก
	2.3 ประตู หน้าต่าง	- มีการติดตั้งมุ้งลวด
	2.4 ห้องน้ำ	- ในห้องน้ำจะมีฝ้ายางกันลื่น และสุขภัณฑ์ในห้องน้ำสำหรับเด็ก
	3. ด้านความสะอาด	
	3.1 ของเล่น	- การทำความสะอาดของเล่นอาทิตย์ละ 1 ครั้ง
	3.2 เบาะนอน ผ้าปู ปลอกหมอน	- มีการทำความสะอาดผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน อาทิตย์ละ 1 ครั้ง
	3.2 ห้องเลี้ยงเด็ก	- มีแม่บ้านทำความสะอาดวันละ 2 ครั้ง ช่วงเช้า และก่อนเด็กนอนตอนเที่ยง

หมายเหตุ ; การจัดสภาพแวดล้อมอาคารและความปลอดภัย อ้างอิงตามข้อมูลจาก ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี

2. ภายนอกห้องเด็ก

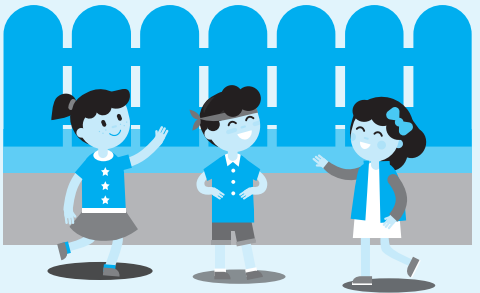
จัดตกแต่งสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความเพลิดเพลินสนุกสนานกับการเล่นอย่างอิสระกลางแจ้ง ได้แก่ การมีมุมสนามเด็กเล่น การมีสนามหญ้ากลางแจ้ง มีบ่อทราย มีต้นไม้และพันธุ์ไม้ประดับต่างๆ มีการจัดพื้นที่สำหรับการปลูกผักและดอกไม้ เป็นต้น ซึ่งเด็กจะได้ใช้พื้นที่เหล่านี้ตามช่วงเวลาจัดกิจกรรมกลางแจ้งหรือกิจกรรมเสรี ทั้งช่วงเวลาเช้าและบ่าย บรรยากาศของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีการจัดให้สะอาดและปลอดภัย เช่น

- **บริเวณสนามเด็กเล่น** พื้นสนามและส่วนอื่นๆ ต้องเรียบไม่ควรมีบ่อหรือสระน้ำ หากมีต้องทำรั้วรอบที่แข็งแรง ไม่ให้เด็กเกิดอันตราย สนามควรแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ใช้เล่นหรือทำกิจกรรมกลางแจ้งและส่วนที่ไว้เครื่องเล่นสนาม สนามเด็กเล่นควรมีพื้นที่ผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย หญ้า พื้นที่ใช้สำหรับเล่นของเล่น เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย ทรงตัว ฯลฯ ทั้งนี้ต้องหมั่นตรวจตราเครื่องเล่นให้อยู่ในสภาพแข็งแรง ปลอดภัยและหมั่นดูแลเรื่องความสะอาด

- **บริเวณธรรมชาติ** ควรปลูกต้นไม้ใหญ่ให้ความร่มรื่น ปลูกดอกไม้มีรั้วรอบๆ มีที่นั่งเล่นหรืออาจจัดเป็นลานนิทรรศการให้ความรู้แก่เด็กและผู้ปกครอง หรืออาจทำเป็นแปลงการเกษตรมีการปลูกพืชสวนครัว หากไม่มีบริเวณมากนักอาจให้ปลูกในกระบะหรือกระถางได้

- **บริเวณรอบสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย** ควรมีรั้วรอบๆ ขอบชิดเป็นแบบโปร่ง แนวตั้ง แข็งแรง ประตูรั้วต้องแข็งแรง มีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี เช่น มีการติดกล้องวงจรปิด การลงชื่อรับเด็ก หรือการมีบัตรรับเด็กของผู้ปกครอง ทางเท้าหรือถนนมายังอาคารเด็กควรเป็นซีเมนต์หรืออิฐบล็อก

จากแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี กรมอนามัย ที่กล่าวมาทั้ง 4 ตอนนั้นเป็นการนำเอาสิ่งที่สำคัญเบื้องต้นที่ครู/ผู้ดูแลเด็กพึงทราบและควรทำความเข้าใจก่อนที่จะเริ่มปฏิบัติงาน ซึ่งการพัฒนาศักยภาพของครู/ผู้ดูแลเด็กไม่ว่าจะเป็นการอ่านคู่มือ/แนวทาง การเข้ารับการอบรม หรือการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ จะเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการนำมาใช้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ส่งผลต่อพัฒนาการและการเจริญเติบโตที่เหมาะสมตามวัยของเด็กต่อไป

ตอนที่ 5

ภาคผนวก

นิยามศัพท์

เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กเข้าใจการใช้ “แนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี” จึงนิยามความหมายของคำที่ปรากฏในเล่มดังนี้

1. **การอบรมเลี้ยงดู** หมายถึง การตอบสนองความต้องการของเด็กทั้งกายและใจ การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การถ่ายทอดวัฒนธรรม ทักษะคติความเชื่อ ค่านิยม ความรู้และความหวังของสังคม ตลอดจนการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาที่ดีย่างรอบด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
2. **การส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้** หมายถึง การส่งเสริมพัฒนาการผ่านการดูแลและจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงวัย
3. **เด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี** หมายถึง เด็กแรกเกิด ถึง 2 ปี 11 เดือน 29 วัน ซึ่งในแนวทางการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี แบ่งช่วงอายุออกเป็น 2 ช่วงวัย คือ 0-2 ปี และ 2-3 ปี

1. ช่วงอายุ 0-2 ปี หมายถึง เด็กอายุแรกเกิด ถึง 1 ปี 11 เดือน 29 วัน
2. ช่วงอายุ 2-3 ปี หมายถึง เด็กที่มีอายุ 2 ปี ถึง 2 ปี 11 เดือน 29 วัน
4. **ครู/ผู้ดูแลเด็ก** หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
5. **สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย** หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก/สถานรับเลี้ยงเด็กของหน่วยงานเอกชนหรือรัฐบาล
6. **มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ** หมายถึง ข้อกำหนด/ข้อตกลงในการดำเนินงานในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพใน 3 มาตรฐานหลัก ดังนี้
 - มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - มาตรฐานด้านที่ 2 ครู/ผู้ดูแลเด็กดูแลและจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - มาตรฐานด้านที่ 3 คุณภาพของเด็กเด็กปฐมวัย

แบบประเมินกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 เดือน - 1 ปี (ประเมินรายบุคคล)

ช่วงอายุตามจริง 9 เดือน 19 วัน

ชื่อ-นามสกุล ดญ. ฟ่ำใส แสนดี

ชื่อเล่นฟ้าใส

ห้อง.....

ครูผู้ดูแล จันท์เจ้า

ตัวอย่าง

[illegible]

หมายเหตุ ; 1. ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง **ทำได้** หรือ **ทำไม่ได้** ตามกิจกรรมประจำวันที่ประเมิน โดยประเมินเด็กเป็นรายบุคคล 2. หากเด็กทำไม่ได้ ให้ระบุสาเหตุไว้ที่หมายเหตุ

แบบประเมินกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 เดือน - 1 ปี (ประเมินรายบุคคล)

ช่วงอายุตามจริง _____
ชื่อ-นามสกุล _____ ชื่อเล่น _____ ห้อง _____ ครูผู้ดูแล _____

สัปดาห์ที่	วันจัดกิจกรรม	ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		หมายเหตุ
		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		
		วัน/เดือน/ปีที่จัดกิจกรรม		วัน/เดือน/ปีที่จัดกิจกรรม		วัน/เดือน/ปีที่จัดกิจกรรม		วัน/เดือน/ปีที่จัดกิจกรรม		วัน/เดือน/ปี		
		ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	

หมายเหตุ ; 1. ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง **ทำได้** หรือ **ทำไม่ได้** ตามกิจกรรมประจำวันที่ประเมิน โดยประเมินเด็กเป็นรายบุคคล 2. หากเด็กทำไม่ได้ ให้ระบุสาเหตุไว้ที่หมายเหตุ

แบบประเมินกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 1 ปี - 3 ปี

สัปดาห์ที่ 1 ชื่อหน่วย สัญลักษณ์ของหนู ห้อง 1 ครูผู้ดูแล เพ็ญแข

ชื่อ-นามสกุล	อายุจริง ณ วันจัดกิจกรรม	ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		หมายเหตุ
		ตามหาภาพสัญลักษณ์ ของตัวเอง										
		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		
		เด็กสามารถเคลื่อนไหว ร่างกาย โดยสามารถ ตามหาสัญลักษณ์ของ ตนเองได้										
		วัน/เดือน/ปี		วัน/เดือน/ปี		วัน/เดือน/ปี		วัน/เดือน/ปี		วัน/เดือน/ปี		
		ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	
ดช. ก	1ปี5เดือน16วัน	✓										
ดช. ข	1ปี4เดือน10วัน		✓									
ดช. ค	1ปี4เดือน10วัน	✓										
ดช. ง	1ปี4เดือน30วัน	✓										
ดช. จ	1ปี6เดือน15วัน	✓										

หมายเหตุ ; 1. ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง **ทำได้** หรือ **ทำไม่ได้** ตามกิจกรรมประจำวันที่ประเมิน โดยประเมินเด็กเป็นรายบุคคล 2. หากเด็กทำไม่ได้ ให้ระบุสาเหตุไว้ที่หมายเหตุ

คำสั่งกรมอนามัย
ที่ 117/ 2561

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแนวทางการอบรมเลี้ยงดู
ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี กรมอนามัย

แบบประเมินกิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 1 ปี - 3 ปี (ประเมินรายบุคคล)

สัปดาห์ _____ ชื่อหน่วย _____ ห้อง _____ ครูผู้ดูแล _____

ชื่อ-นามสกุล	อายุจริง ณ วันที่กิจกรรม	ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		ชื่อกิจกรรมทั้งหมด		หมายเหตุ
		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		การสังเกตพฤติกรรม		
		วัน/เดือน/ปี		วัน/เดือน/ปี		วัน/เดือน/ปี		วัน/เดือน/ปี		วัน/เดือน/ปี		
		ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	ทำได้	ทำไม่ได้	

หมายเหตุ ; 1. ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง **ทำได้ หรือ ทำไม่ได้** ตามกิจกรรมประจำวันที่ประเมิน โดยประเมินเด็กเป็นรายบุคคล 2. หากเด็กทำไม่ได้ ให้ระบุสาเหตุไว้ที่หมายเหตุ

ด้วยสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ ได้จัดทำแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี กรมอนามัย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็ก ใช้เป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก รวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ได้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ได้เหมาะสมตามวัยนั้น

เพื่อให้การดำเนินงานจัดทำแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี กรมอนามัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ ขอแต่งตั้งคณะกรรมการ ดังมีรายนามดังนี้

1. คณะที่ปรึกษา
1. คณะที่ปรึกษา
- 1.1 รองศาสตราจารย์นิตยา คชภักดี
- 1.2 นายสมพงษ์ ชัยโอภาณนัย
- 1.3 นางสาวสายพิน โชติวิเชียร
- 1.4 นายธีรชัย บุญยะสิทธิ์รณ
- 1.5 นายวิฑิตกร โตโพธิ์ไทย
- 1.6 นางภาวินี แสนทวีสุข
- 1.7 นางสาวพรปวีณ์ อุไรสวัสดิ์
- 1.8 นายสมบุรณ์ สุธีระกุล
- 1.9 นางธิดา พิทักษ์สินสุข
- 1.10 นางธนกร พิระเพชร
- 1.11 ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.อรพรรณ บุตรกัตัญญ
- 1.12 ดร.อุไรवास อารงอรรถ
- 1.13 พตท.หญิง ภณิการศม์ ธรรมโยธิกุล

แพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพฤติกรรมและพัฒนาการเด็ก
แพทย์ผู้ทรงคุณวุฒิ กรมอนามัย
ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ
รองผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ
รองผู้อำนวยการกองกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ
กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย
กรมการบริหารสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย
กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ
อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

อำนาจและหน้าที่
ให้คำปรึกษาแนะนำแก่คณะทำงานในการจัดทำแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี กรมอนามัย เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2. คณะทำงาน

2.1 นางกิติมา พัวพัฒนกุล	หัวหน้ากลุ่มพัฒนานาอนามัยเด็กปฐมวัย	ประธาน
2.2 นางสาวพัชรวรรณ สุขุมาลินท์	ทันตแพทย์ชำนาญการ	คณะทำงาน
2.3 นางประภาภรณ์ จังพานิช	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ	คณะทำงาน
2.4 นางสาวสุภาวดี พรหมมา	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	คณะทำงาน
2.5 นางภัทราพร ศรีสูงเนิน	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	คณะทำงาน
2.6 นางสาวอุษา วงทวี	นักวิชาการสาธารณสุข	คณะทำงาน
2.7 นางสาวปทุมรัตน์ สามารถ	นักวิชาการสาธารณสุข	คณะทำงาน
2.8 นางพรทิพย์ วรวิชัย	นักวิชาการศึกษา	คณะทำงาน
2.9 นางเบญจวรรณ วงศ์ใหญ่	นักวิชาการศึกษา	คณะทำงาน
2.10 นางสาวมานิ เนกขัมม์	นักวิชาการศึกษา	คณะทำงาน
2.11 นางอรรณญา รักปัญญา	นักวิชาการศึกษา	คณะทำงาน
2.12 นางสาวรัศมีแสง นาคอ่อน	นักโภชนาการ	คณะทำงาน
2.13 นางสุรีพร เกียรติวงศ์ครู	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	คณะทำงาน
2.14 นางภัทราพร ศรีสูงเนิน	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	คณะทำงาน
2.15 นางสาวพรชเนตต์ บุญคง	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	คณะทำงานและ เลขานุการ
2.16 นางอรรณญา ทับน้อย	นักวิชาการศึกษา	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจและหน้าที่

1. จัดทำแนวทางการอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี กรมอนามัย
2. รวบรวมข้อสรุปตามข้อเสนอแนะของคณะที่ปรึกษา เพื่อปรับแก้ไข
3. ประสานงานกับคณะที่ปรึกษา และหน่วยงานร่วม 4 กระทรวง ซึ่งได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป
สั่ง ณ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

(นายวิชาญ เพ็งจันทร์)
อธิบดีกรมอนามัย

บรรณานุกรม

1. กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย, สำนักพิมพ์คุรุสภา, กรุงเทพมหานคร
2. กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545, โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, กรุงเทพมหานคร
3. กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, บทบาทของพ่อแม่ ครูพี่เลี้ยงและผู้ดูแลเด็กในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กรุงเทพมหานคร
4. กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2559, คู่มือโรงเรียนพ่อแม่เพื่อลูกรัก
5. คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) กระทรวงสาธารณสุข, 2560, สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, กรุงเทพมหานคร
6. จิตตินันท์ เดชะคุปต์, 2558, การเล่นของเด็กในครอบครัวไทย : ลักษณะและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กในช่วงปฐมวัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
7. นันทิพย์ เสือสารรัตน์, 2546, การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร
8. นิษฐา เรืองดารกานนท์, 2551, พัฒนาการและเชาว์ปัญญาของเด็กไทย, เอกสารอัดสำเนา, กรุงเทพมหานคร
9. นิรมัย คุ่มรักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล. (2552). คู่มือการจัดกิจกรรมสำหรับพ่อแม่เด็กอายุ 0-5 ปี, บียอนด์ พับลิชชิง, กรุงเทพมหานคร
10. บังอร เทพเทียน, 2546, การเสริมสมรรถนะขององค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชนบท, สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน, มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม
11. บังอร เทพเทียน และปิยฉัตร ตระกูลวงษ์. (2550). การดูแลเด็กปฐมวัยของประเทศไทย. วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา, 5(3), หน้า 167-176
12. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2547, ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร
13. ยศวีร์ สายฟ้า, 2557, รอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา : ก้าวที่สำคัญของเด็กประถมศึกษา, วารสารครุศาสตร์, 42(3), หน้า 143-159
14. ลัดดา เหมาะสุวรรณ, 2547, สภาพาสุภาพและสังคมของเด็กไทย, รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพมหานคร
15. ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และปราณี สุทธิสุคนธ์, 2550, การอบรมเลี้ยงดูเด็ก, วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา, 5(1), หน้า 105-118

16. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, คู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดถึง 3 ปี, พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, กรุงเทพมหานคร
17. สมชาย เทพแสง, 2555, การบริหารและการจัดการการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร
18. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี, พิมพ์ครั้งที่ 2, สำนักพิมพ์คุรุสภา, กรุงเทพมหานคร
19. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2550, แนวดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ, ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร
20. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, การจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง, ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร
21. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการ, 2560, หลักสูตรการศึกษา, กรุงเทพมหานคร
22. สุชา จันทรเฒ, 2543, จิตวิทยาเด็ก, พิมพ์ครั้งที่ 8, สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพมหานคร
23. สุนทร โคตรบรรเทา, 2551, หนังสือหลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา, สำนักพิมพ์ปัญญาชน ดิสรวิทย์เตอร์. กรุงเทพมหานคร
24. อรพรรณ บุตรกตัญญู, 2542, การศึกษาความเข้าใจของผู้บริหาร และครูเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เหมาะสม กับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร

